

AZ ATHENAEUM OLVASÓTÁRA

A SZEMFÉNYVESZTŐK

REGÉNY

IRTA
BARTÓK LAJOS

BUDAPEST
AZ ATHENAEUM R. TÁRSULAT KIADÁSA
1896

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 4.0 Nemzetközi (CC BY-SA 4.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.hu>

Elektronikus változat:
Budapest : Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2016
Készült az Internet Szolgáltatók Tanácsa támogatásával.
Készítette az Országos Széchényi Könyvtár E-könyvtári Szolgáltatások Osztálya
ISBN 978-615-5557-17-0 (online)
MEK-16124

TARTALOM

ELSŐ RÉSZ
A szalonban.

MÁSODIK RÉSZ.
Az erdőben.

HARMADIK RÉSZ.
A bazárban.

ELSŐ RÉSZ

A szalonban.

I.

A híres Komróczy-termekben vagyunk, s ehhez nem is kell ama sátáni mindenütt jelenvalóság, melylyel az író imádandó orrocskájuknál fogva vezeti hypnotizált (azelőtt bájos) olvasónőit, mint a hamelni hegedűs a gyerekeket; nincs szükségünk az írói toll varázs-pálczájára, melynek hatalmával Lesage sánta ördöge a leemelt házfödeleken át mutatta meg Madrid titkait. Mint ha levennők a kalapot, hogy meglássuk: mi van a fejben?

Ellenkezőleg, Komróczyék házát nem lehet elkerülni. Szalónjok egy Róma; minden út - egyenes és görbe - belé vezet. Itthon van itt az egész világ, - mint Komróczy úr maga mondja, - és szégyen volna ránk, ha mi idegenek lennénk itt.

Komróczy úr azon eredetileg nagy vagyonu, ritka férfiak közül való, a kik birtokos létökre a nagyvárosi életben találták meg szerepkörüket. Még pedig mekkorát! Ő nem egy karaktert játszik, óh nem. Összes szerepeit ő tölti be azon Pyramus és Thisbe-féle színműnek, melynek címe: »Társadalmi politika.« S tultéve Zubolyon, a takácson; ő a sugó, rendező és igazgató is. Mint igazgató, nem csoda, ha nagy »műbecscsel« kezdve, ismeretséget kötött a deficizzel, - s aztán a sanyaru »műbecset« félre tolva, elkezd szépen »kasszára« dolgozni...

Ez itt éppen Komróczy úr dolgozó szobája, a legérdekesebb minden termék közt. Mert minő lehet egy »munka temploma?« Műhely, melyben egy »ur« - dolgozik. Dolgozó-szobának neveznők, ha ez a széleshátú smyrnakerevet és terpedt támlány à la Louis XIV. nem lustálkodnék a főhelyen benne. És irodának, ha ez a terebélyes mahagóni íróasztal, megrakva ezer apró lommal, bronz kandeláberekkel à la directoire, berakott órával XVI. Lajos korából, vezuv-láva, onyx- és alabastrom levélnyomatékokkal, sajtolt bőr szivar-hamu- és gyufatartókkal, elefántcsont, jatagán papírvágókkal, japáni papircsiptetőkkal, álló jegyzéknaptárral, villamos csöngettyűvel, ostya-, bélyeg-szekrénykéekkel, boritékokkal, ollókkal, palatáblával, füzetekkel, könyvekkel és lapokkal, tollak, írónok légioival, arany-porzótállal s kanállal és gördítő itatóspapírral, sőt még egy porcellán tintatartóval is (ha nem csalódunk: eredeti Alt-Wien), mondjuk, ha e tulterhelt íróasztal nyögve azt nem kérdené tőlünk: »Ugyan hol lehet rajtam *irni*?« Mert író még sohasem irt ilyen minden szükséges táplálékkal jóllakott íróasztalon!

A falak egyszerű rőtbaránára szőnyegezvék, az íróasztallal szemben I. Napoleon korabeli függő fűrészfűrész-óra, mely egész másképp mutat, mint az asztalon álló. (Természetesen, miután *más régimebeli*.) Az asztal mögött Komróczy úr fénynyomatu arczképe, neve alányomtatva, hogy a ki soha nem látta is, rögtön ráismerjen, hogy ez híres férfiu! Még csak egy nagy olajfestésű arczkép díszíti a szobát, a családi képek ismert fajtájából. Az idősb Komróczy ő, Gáspár hősünk bátyja, a ki több éve már, hogy az ösökhöz tért, nagylelkűen hátrahagyva bájos ifju özvegyét, Celesztint, és a bájos ifju özvegy körül bolygó háromezer holdat, a mi nem von le a stella fixa özvegy ragyogó bájaiból és ifjuságából.

A többi komoly hatást célzó berendezésről, mint az antik szobormásolatok, reliefek, czime-res gothikus könyvszekrény, modern hirlaptartó, óriás zsolnai váza ernyős Tradescantiával: mind nem szólunk, nehogy, nem lévén hirlapírók, indiskrétek legyünk. De az egész Komróczy-házban minden dolog »műdarab« volt, bizonyos »izlésben« készült; mit sem tesz, hogy más-más izlésben verve egymást és az izlést magát: de együtt mégis dicsérve Komróczyt, hogy az izlés - ő maga! Csak az ablak nehéz függönyei tünnek még szembe, míg szemünktől elveszik

a láthatást, mert nappal föltétlen homályt terjesztenek. Homály írószobában? - De hiszen ma csak éjjel irnak az írók!

Az írószobából a társalgóba lépünk. Veszedelmes lépés! Itt vannak a Komróczy-család hölgyei. Itt már van fény. A kinek jó a szeme, rögtön el is káprázik. És nem nagyon fogja szemügyre venni a szalon berendezését, mely különben több, mint a szokott polgári »tapezierer-izlés«-ben diszeleg, sőt könnyed kék selyem falazata és fölszerelése a tiszta leány-izlés örök renaissance-ára vall. S ha veszedelmes e hölgyek közé belépni, másnemű veszély fenyeget Komróczynéval, megint más Malvinnal szemben. A leányoknak csak szemök közveszélyes, a mamáknak nyelvök. S Komróczy, a rettenetes, csak egy lényt szeretett, - önmagán kívül - leányát, Malvint, s csak egytől félt: nejétől, Judittól. De e respektus kölcsönös vala; Komróczyné eredetileg egyszerű jellemű asszony, művelt és házias; hanem ezenkívül matrónánk egy uralkodó vonásával bir: született urhölgy. Minden más férj oldalán, a ki a közpályának nem ily tiszteletparancsoló Censorius alakja: Komróczyné asszony vitte volna a házi regimentet.

Malvin háttal ül felénk, ölében egy album, az albumra vetett papírlap, jobbájában írón, melylyel minduntalan a papírhoz tűz, de inkább mintha tűvel szurkálna egy himzési vászon felé; írásnak e művelet nem is mondható. Mögötte Celesztin áll s a leány hajékén látszik igazítani. A mama divánon ül, és - ül. Nézi leányát, ez elég, de csak most ült le, s rögtön föl fog kelni teendői végett. Ellenben Napoleon, a képviselő, a mama mellett ül, és ülve is fog maradni, ujságait olvasva.

Komróczy úr e perczen jött haza a klubból. Belépve, rögtön kiszól:

- Titkár úr! rendben az íróasztal?

- Nagysád, igenis! felel egy édes, alázatteljes hang, egy szerényen bedugott fejből jöve mely fej Sivárszky Ernő magántitkár ur magántulajdona, az ajtó pedig, mely mögül előtűnt s épp oly gyorsan vissza is vonult, az írószobáé.

- Titkár úr, ma még cikket kell írnom a bál előtt, - tehát üljön hamar neki!

- Kérlek, talán itt is jó lesz! felelt a titkár helyett Komróczyné némi bátortalansággal.

Komróczy pillantása kérdőjelet vetett Komróczynéra, mely mint egy horog huzta elő a magyarázatot:

- Mert kedves rendezőink tele rakták a szobádat cotillon-ordóval...

- Így rendjelezték fel minket ti, asszonyok! - felelt gunyosan Komróczy. Aztán legyünk demokraták! Nos, mit hoz? fordult a belépő szobaleányhoz, mialatt maga megnyomta a csengetyüt.

- Virág... kezdé és végzé a szobaleány.

- Nekem? kérdé utánozhatatlan tréfa és komolyság közt Komróczy, úgy, hogy neje meg nem állhatta egy kis mormogás nélkül:

- No, nézze már az ember.

- Kisasszonyomnak küldi Viktor ifjur! - felelt a szobaczigya, takarosán kézhez adva a bokkrétát.

- Ej, Helén, jegyzé meg Komróczyné a népies nyelvű szobaleánynak, ne mondja a nagyságos urat »ifju urnak«. »Szerémy úr«; ugy hívja; érti?

- Értem, instálom! volt a szobaleányi válasz, mialatt ildomosan meghajtá magát féloldalt, s hozzá toldta elmenet: Az öreg nagysága nem kedveli, hogy ifjurnak titulálom az ifjurat. Talán »öreg ur« legyék a vőlegény? Hát engöm mért körösztütek Ilusból »Hölénynek«?

Mig Ilus-Helén kiment, benn volt az inas.

- Keöszméthy ur még nem volt itt? Kártyát se küldött? kérdé választ se várva Komróczy. Gyorsan, kéretem, ma estére várom, tette hozzá, s miután az inas is kifordult, Komróczy félposeban, fél-ünnepélyességgel, mint egy félhivatalos lap, jelenté a családtagoknak:

- Megnyilván jótékony bazárunk, tudják-e hölgyeim, mily kitüntetés lesz jutalmuk? Eljön egy miniszter. Az erélyes Balváry. Nem én hívom, Keöszméthy barátunk vállalta el. S nem is mintha ez boldoggá tenne, mert semmi közünk a kormányhoz. Különben jó barátom a kegyelmes ur, - azaz volt iskolatársam; hát Isten neki.

Napoleon fölpillantott, vállat vont, mintegy ezt mondva: »A miniszter is csak ember!« s tovább olvasott. Komróczyné már élő szóval fejezte ki magát:

- No szép. Holnap bazár, ma estély. S estélyünk annál fontosabb, mert ez a bazár előjátéka. Malvin, készen vagy?

- A hajam... kezdé Malvin, egy sóhajjal, fölpillantva az üres papírlapról.

- Csak még e fürt s közé e pensée... - szólt Celesztin is fölpillantva, míg a virágot a bokrétából kitepte s Malvin sima, dióbarna hajába tűzte, a fehér homlok felé, mint egy sötét csillagot. S mély sóhajtaást nyomott el szintén, mely szavak nélkül látszott mondani: »Boldog leány! gondol rá valaki s gondolhat valakire ő is....«

De a mint e két nő feltekintett, mintha egyszerre két villámfény áramlatát nyitották volna fel, vagy egymás mellett kezdett volna hajnalodni a hold és a nap; minden megvilágosodott. (Napoleon annál jobban böngészhetette a lapokat, felhuzott térdekkel.)

A szendébb fény, mely nem éget, csak ragyog, emésztő lángja nem pusztítja sem magát, sem a világot, s mely mégis e tartózkodó fénye által önkeblünkéből csalja elő a hőt: Malvin. A kedves és szép Malvin. Világos estély-ruhájából szabadon fehérленek elő vállai, sőt a kivágott derék annyira nem féltékeny, hogy míg Malvin ül, a ki előtte állva beszélget: láthatja a leg-tisztább hó keblecske körvonalait, - ha meri. (Én megbotránykoztam e divaton, és imádom.) S e sima fehér vállak olykor idegesen előcsusznak a ruhából, félig, mint két galamb a duczból, - mert Malvin is korunk és a nagyváros leánya: »idegei vannak«, mint az olasz mondja. A nevelés már gyermekkorukban nőkké teszi a leányokat. Hanem Malvinnál mégis tulsulyban maradt a barbár leányos öserő; és a tulművelődés rontásai daczára (mely már oda fajul, hogy az élővirágokat is kifesti), ő megmaradt annak, a mi a polgárosult emberi társadalom legmagasabb vívmánya, a mely fogalom köré az európai nemes ifjuság a lovagi középkortól az ujkorig a hódolat, lelkesülés és szerelem hármas koszoruját fonja, a mi a kert virágai közt a rózsabimbó, az ég tüneményei közt az esthajnal csillag, s a család szentélyében - a *kisasszony*.

Persze, a közönséges felfogás - mely vagy éppen nem, vagy sablonok szerint gondolkozik, - »kisasszony« név alatt úri, jó nevelésű, szeplőtlen fiatal leányt ért, a ki még nem ment férjhez, de attól el sem késett. (Jaj, mert már akkor vén kisasszony szegény!) Pedig ez édes-kevés. Hiszen ez azt tenné, hogy mind arany, a mi fénylik. Ehhez több kell: *egyéniség*. Azon alig jellemezhető csekélység: a jellem, mely az aranyat aranyná teszi. De nem ám férfias jellem, az más; nem asszonyi, az sok; nemcsak leányos, az kevés; hanem az öntudatlan nőiesség s naiv önérzet oly kedélylyé olvadása, melynek vonzó lágy a tükre, mint a tengerszemé, de ágyát szikla képezi: az öntudatos akarat, a női előkelőség érzete, hogy ő a teremtés királynéja, ki majd az élet harczeit mint a nőoroslán fog küzdeni párja oldalán.

A »kisasszony« szó becsét és értelmét nem fejezheti ki összehasonlítás mással, csak magával. Legfeljebb ez: a kisasszony oly hősnő, a kit a regényíró legnemesebb anyagból, legremekebb alakban, s legszebb színekkel alkot meg, s a kit - ha hőséé nem lehet, - azonnal kész nőül venni maga a regényíró, - ha még nőtelen ember.

És Malvin még nem is feltűnő, kivált Celesztin mellett. A kisasszony még nem szép, csak lesz, ha asszony lesz. Még nem is május, csak ápril. És öltözéke is, bár neki minden jól állana, valahogy rosszul áll rajta, mint a hanyag kölykeken a lecsuszott harisnya, félrehágott sarku cipő, elhibázva gombolt ujjas, - s a kik épp ezért ellenállhatatlan kedvesek. De vannak Malvinnak sötét szemei, oly barnák, mint sötét haja és oly simák. Lelkes és kerekre nyílt szemek, a gömbölyded arcához oly illők lágyságuk által, mint az erélyes állacska. És haj, és szem, és arc, és áll, - hozzájuk a gyöngéd metszetű orr, s a nem magas, de tiszta női homlok, - mind csókolni hívja és tiltja egyszerre a szemlélőt.

Celestin kápráztatóan állt fölé hajolva. Márvány Diana, ki megelevenült, mint Galathea, s a szépségétől megijedt szobrász fekete selyemruhát adott reá, de vesztére vállát és keblét szabadon hagyta és karjait; de arcát meg éppen nem rejthette álarcz alá! Most annál fehérebb és kárhózatosabb alkotójára. De nem, nem képzelet alkotta ezt. A természet legszebb alkotása a nő. S a nő megszépíti a természetet.

Celestin gazdagabb volt szépségben, mint a mennyivel boldoggá tehetné önmagát vagy azt, a kit szeret. A szép nők története mindig szomorujáték. S csodálatos, egy mindennapi művész, a ki a külső színhatásban keresi a festőit, a ki a már megállapított *race*-t tekinti a szépség nemeslevelének, s a »Tavaszi-Nyár-Ősz-Tél«-ről veszi a szabásmintát a négyféle női szépséghez: ez a négy évszakban dolgozó tisztas művész vagy műbarát »el fogja nézni« Celestint, nem fog feltűnni neki. Pedig az örök művész, a természet, soha nem elégszik meg a régi szépségekkel, újakat alkot mindig, melyek a régieket azért mulják felül, mert nem hasonlítanak hozzájuk.

Celestin oly kevéssé volt határozott típus, hogy sokan mint barnába, mások mint szőkébe bolondultak bele. (De azért egyik imádó se ábrándult ki, mikor hölgye színében csalódott.) Mert Celestin hajzata barna volt, de nem egészen biztosan, inkább az a valódi asszonyos lány barna, mint a leforrázott thealevél; s haja hosszú és vékony fonatokban körítette homlokát, mint az alvó kigyó. De végre is a szem határoz, a szem a lélek tükre; s az, a kire e szemek rá voltak függesztve: tudta, kivel van dolga, örvénybe nézett, s nem igen felejtette el többé. *Au fond* szürke szemek voltak, a legveszedelmesebbek! hidegek, aluszékonyak s köznapiak, mint a cicázé, mikor unatkozva nyújtózkodik a verőfényen, puha talpaiba huzogatva körmeit; de ha parányi indulat fölébreszti: egy párducz szökken talpra, kifeszítve karmait, s idegzetes természetével kinyulva, úgy néz, néz az üres távolba, álmodozva, mintha a letűnt fata morgana akarná visszaidézni Lybia sivatagán, forrásával és pálmaival, vagy valakit, a kit szétszakgasson. És szemei már kék lánggal lobognak, mint a tenger, melybe elmerült a nap, mély, ábránd- és vágyteljes lángokkal. De most ismét oly kékek szemei, mint egy nefelejts-tenger, s épp oly mosolygók, ártatlanok, gyermetegek, és határtalanságukban oly vonzó, nem mint a mélység előbbi pillantásaikban, hanem az ég sokkal mérhetlenebb magassága. S e két legdrágább kő két halvány rózsába van foglalva, s a márványfehér homlok diadalív gyanánt magaslik fölötte, most kibontatlan sötét zászlajával. De e szemek egyszersmind úgy visszautkrözik a külbehatást, hogy míg a derült éggel szemben tiszta kékek: ha elborul, színöket képesek hagyni, és szürkék lesznek, mint a felhő. A csillogó opál bágyad és megfakul, a nefelejts ime hervad, mintha a nap kiszívta volna kék színét... És a szomorúság borul az arcra, s csak ezáltal látjuk, mily remek és szívtépő e szépség; ez árny hiányzott a fényes összhangból: a bánat. Megvan az is. A kék tengertükröt valóban sós víz borítja, egy csöppje kiárad a sötét partokon... Azt is letörli gyorsan.

Nem látta meg senki.

S a ki meglátja, sem tudja megmondani: angyal ez, vagy démon? vagy - a szerelmes asszony?

Komróczy úr, rendre utasítva neje kérdését, míg Celesztin Malvin hajválasztéka fölé füzte az árvácskát (a mit Komróczy ur botanikus prózaíassággal császárszakálnak, vulgo papszakál nevezett), odaszólt:

- Eh, mit a haj! Kész-e a vers a bazár-lap számára?

- Nem megy, papám, felelt Malvin, a legvigasztalanabb lemondással mutatva az üres papírra. Ha gondolkozni kezdek, Viktorra gondolok, s eszembe jut, mily ellensége minden női firkának, az egész bazárnak: s minden rim tollamba szárad. Nem tudok írni, kedves apa.

- Már pedig csak ird! - felelt egy kis homlokránczolóással Komróczy úr. Hát én talán író vagyok? mégis irok. Az írotollat tőlem örökölted. Nem is író ma, a ki szakmányból ír, a ki kenyérért ír, a ki czéhbeli, a ki az írásnak él, hogy abból éljen, a ki mesterségből, - s főleg könyvet ír. Ha ír sem olvassák el, lenézik, nevét nem ismerik; skribler szegény, - s passz! De ha egy herczeg ragad kezébe tollat (bár még kiskorú s papíráját előbb mentorának kell alávonlani) s emléksorok gyanánt malaczkákat potyogtat; ha tábornok pennát ránt kard helyett s jótékony célra egy verseményt ír meg; ha sportsman, gyáros, divathölgy, bankigazgató, építész, törvényhozó, híres gyilkos, jubiláns fegyencz vagy ünnepelt birkózó, primadonna nyög összepuskázva pár szarkalábat: az mind aranymondás! s bár orthografia nincs bennök: szerzőjük hír fia! E híreseknek autogrammját közlik (mintha macskaköröm kaparta volna!), s kapós az album, emlékkönyv és bazár-lap, - a mi árvíz és tűz után nyakunkba dől mert csapás ritkán jár egyedül, - míg az írók könyvein moly és egér rágcsál. Sőt magok a skriblerek egymást lerántva, égis magasztalják az úri dilettánst, a ki a Parnaszra *leereszkedik*, s kölcsönöz - nymbuszt nekik, szegényeknek! Mondom, a varga a kaptafánál maradva, nem viszi feljebb csizmánál. Az előkelőség csak a műkedvelésben áll. Fogj ahhoz, a mihez nem értesz; a kanál szakácsnének, a tű varrónének áll jól, te kisasszony vagy: írotollal elő! Viktor pedig, ha komoly udvarlód, örüljön rajta, hogy ily szellemes leányt kap, a ki által ő maga is névre tesz szert.

- S kivel eldicsekedhetik, - szólt közbe Napoleon, most először nézve föl lapjai közül - mert szellemed termékenyebb, mint Viktor holdjai...

- Ugy van, erősíté Komróczy úr. S ha ő kezdetet ma megkéri, a jelentést holnap kiadjuk...

- A képviselők névjegyzékére majd én küldetem szét! - szekundált Napoleon.

- S ez alkalomból is kedvező körülmények közt jó forgalomba a Komróczy név! - duplikált Komróczy úr!

- Kétszerte ünnepelt lesz a bazáron, - tódítá Napoleon - és szerencsekivánatokkal halmoznak el...

- Ah! - suttogá Komróczy úr magának, - gratulálni fog még a miniszter is...

- Kedves papám, - nyögdecselt Malvin, a mint egy kis lélekzethez juthatott, - ne oly sietve.... Ne e nagy nyilvánosság.... Én rettegek tőle, ő pedig gyűlöli. Még alig vallotta meg, hogy szeret, s kezem megkérni hivatalosan csak most akarja. Nemde, Celesztin? - fordult mintegy segélyért a rokonhoz és barátnőhöz.

Celestin arczára gyöngye mosoly szállt és szinte alig törődve a kérdéssel, felelé:

- Ej, már fait accompli. S ha Viktor, - ha Szerémy e kis önállóságod, e kis kedvtelésed nem sziveli el, nem is szeret.

- Nem? kérde Malvin megrezzenve e kis érintésre; s kerekre nyílt szemekkel várta a megnyugtatót.

- Oh, hogyné, - téged, gyermek! mondá Celesztin, s az akaratlan bántást jóvá teendő, megczírogatta a selyem fürtü fejet.

- Ugy-e? kérde a gyermek elpirulva s örömmel, és már átölelte Celesztint, a mint állt, s úgy suttogta fülébe, csak ő neki:

- Meg is esküdt, hogy örökre szeret. Örökre! Ugy-e, akkor nem félhetek?

Celestin szemei egyet vonaglottak, hirtelen, mint a villám, mely születve meg is hal. Aztán a leány feje felé hajolva, czírogatás és egy hosszú csók közt alig hallhatóan sugá neki:

- S ha te esküdtél, meg is tartod.

De mint szokás, a megnyugtatóra Malvin állt elő aggodalmaival.

- Ah, de ő neheztel, vettem észre. Küld virágot, - s ajkához érintő az asztalon ékeskedő bokrétát, - küld virágot, de hozzá *levelet* nem. Pedig, - itt már a kényszer-irónó incselkedve pillantott Komróczy ur és a mama felé, - virág mit ér, ha nincs levele?... Viktor sort sem ír, talán mert én annyit írok!

S visszatette a bokrétát és lecsapta a papirlapot.

- Majd jön maga - emelt szólt Napoleon. Különbén is - tevé hozzá a honatya-bátya, - a tisztelt előttem szólót figyelmeztetem, hogy nem jó így elkapatni jövődöbelijét, mert ez abszolutizmusra vezet. Örüljön Viktor, hogy ily kis papucskák fognak fölötté souverain jogot gyakorolni.

E nagystylü beszéd után visszahanyatlott egy lap lepedője mögé, mint a nap a felhőkbe, átadva a szót azon atyának, a kinek ő honatyja volt s a ki most súlylyal, de könnyedén és fesztelenséggel kezdé:

- Mily fennkölt hivatást töltünk be, Malvin, miveltség s hajlam dolga. De en fin illő, hogy szellememet kövesd. Ne többet erről. Asszonyom, - fordult egyharmad profilban nejéhez - ön tudja, mért állok én minden közügynek élén, mért veszek részt - áldozattal - a megnyitandó ünnepély körül is. A jótékonyság...

- A politika!... kukkant ki a hirlap-felhők közül a már lenyugodt nap.

- Igaz, helyeslé Komróczy úr. Nagy eszköz a politikusnak. »Panem et circenses«-t kér a közönség. És a politika a jótékonyság...

- Jó, felelé meg nem hatva Komróczyné, s halkan megtoldotta. Csak ne gyakorolnád oly buzgón a nőegyletekben.

- Judit, már megint? fakadt ki Komróczy úr, szemrehányással inkább azért, hogy pathetikus magaslatáról lerántották. Aztán váratlan fordulattal s igen családias keresetlenséggel adta ki a jelszót:

- Ifju hölgyeim, kérem, most perczre távozzanak. Ez az értekezlet úgy sem érdekelné.

A két ifju hölgynek úgy is akadt még öltözéke diszén kiegészíteni valója, - bál előtt - s egy oldalajtón eltűntek, a bokrétával együtt.

II.

- Nos, kezdé Komróczy úr nejéhez és fiához, a ki most figyelem jeléül letette lapját és ráült, miután *en petit comité* vagyunk, beszéljük meg kissé családi ügyeinket. Malvin már férjhez megy. De ha feltűnt oly kitűnő ifjú embernek, mint Szerémy Viktor barátunk, annak köszönhető, hogy termeink ily nyitottak a disztíngvált társaság előtt. A rejtőző ibolyácskák nem kapósak. Egyébként vihette volna leányunkat Sivárszky titkár úr...

- Ördög vigye Sivárszky titkár urat! tevé hozzá zárjel közt a mama.

- S itt van Celesztin, folytatá Komróczy úr gondolkozón, bátyám özvegye...

- Hiszen ő úgy se mehet újra férjhez... veté közbe érdeklődő mozdulattal Komróczyné.

- Nos, úgy vagyon: a végrendelet miatt. Másként elveszti özvegyi jogait. Szegény bátyám, (sóhajtott Komróczy úr legyőzhetlen érzéssel.) De birtokán, (ugrott át bravourral az özvegyre,) a falusi magányban, módja se volt a férjkeresésre, ott embert se lát. Most, hogy visszavonultságából kicsaltuk: szalonunkban, estélyen, ünnepélyen már körülrajongják szép özvegyünket, s beteljesül a gyertya és lepke meséje... Már ő is a Sybilla második könyvéhez ért el, vége a regénynek! Ha férjhez most nem megy, - pedig akar, hogyne akarna a nő ily korban! - akkor soha. Ily korban a legcsiklandósabb a nőszív. Csak egy lovagsarkantyú érje, s a mely paripa legcsökönyösebb volt eddig, elragad. Most vagy soha! Csak fogjon egyszer lángot: majd tűzbe dobja a végrendeletet, és a földeket lerázza, mint utált terhet szívéből, mint hitvány akadályt, melyet volt férje emelt egy újabb férj útjába. Nos, és birtoka, - volt férje birtoka, - szegény bátyám birtoka, - enyém. S bizony, az ekként visszaszállandó holdacskák jók lesznek foltnak - fogyó holdjainkra...

Komróczy úr itt megállt, mint a ki nagy dolog végére ért. És várta a hatást.

- Eh! mondá neje kelletlenül, de tartózkodón. És Celesztin hajthatatlan is, mint te politikádban.

- Én az vagyok, való! felelt Komróczy úr komoly és egyszerű méltósággal. De átmenet nélkül, a demagóg sunyi szemhunyorításával tette hozzá: Hanem a mi őt illeti, a kecske se menne vásárra, ha...

- Titkárod bolondult utána, s Celesztin kikaczagta! hangzott Komróczyné új ellenvetése, a kinek kelletlenségén meglátszott, hogy e szép családi tárgynál nem képes és nem is akarja férje fenkölt röptü szellemét követni.

- Ah, ah! A titkárnak most nincs semmije, hogy nőtlen, s Celesztinnekk akkor nem lesz, ha férjhez megy. Adjuk csak össze őket: semmi, meg semmi, az csak semmi! Nekünk gondoskodnunk kell, hogy Celesztinünk oly jó partiet csináljon, mely kárpótolja azért, a mit elvesz a végrendelet. Ez szent, önzetlen, rokoni kötelességünk! - s itt sourdinet téve nyelvére, szívére nyomta balkezét, s jobbával az ég felé emelkedett, - s ez okból is adunk estélyt, ünnepélyt, bált, hol megfordul a legszebb társaság. Ne féltsd őt. S ha nem harap férjbe: Napoleon, elveszed te!

- S a vagyon így is - marad *en famille*!... egészíté ki a gondolatot a fiú igen természetes következtetéssel.

Hanem Komróczyné csak asszony volt. Szívével számított s kedélyével okoskodott. Sokalta a dolgot és megmondta:

- Nem mondok ellen, Gáspár. Nem is szokásom. Arról tudni sem akarok, hogy az özvegyet így hozzuk új főköttő alá, - végezd el ezt boldogult bátyád utolsó óhajával, a mely végrendelezését diktálta. De kérlek, hidd el, kár ilyen távoli, nagy czélokért szüntelen feláldoznunk a benső együttlétet, családot. S mit értünk el eddig? Minő kedvtöltés, hogy örökké nyílt házat

tartsunk? Hiszen házunk nem ház: város! hajlékunk nem hajlék: fórum! - mint ő mondaná! (S itt ujjával Napoleon felé szúrta, ki a magyarul visszaadhatlan »Leibjournaljok«, a »Hajthatlan lapok« mögé huzódott.) Ez a négy fal nem szentély, nem otthon, hanem kaszinó, bálterem, színház, muzeum, állatsereglet, börze, - országgyűlés! (Ismét egy dőfés a papirpaizs mögött eltűnt Napoleonnak.) Jó, jó, ne szólj közbe, nem mondtam ellen, édesem. De ez az utolsó, - belefáradtam!

S valóban meglátszott némi fáradtság, vagy talán a felindultság a ház asszonyán, hogy ily váratlan kis jégesővel merre végig paskolni a ház urát. De Komróczy úr, pillanatnyi elképedés után, észre sem akarta venni, hogy e kisebb hatalmaskodást merhették kockáztatni házi és országos tekintélyén. S annál szárazabban kezdett a viszonzóválaszba, sejtetve gúnyos hidegvérére, hogy itt az idő s kérlelhetlen célratoréssal fogja programzenéjét elénekelni, ezuttal sourdine nélkül.

- Csakhogy kifáradt! S tetsző helyeslését kivívni, tartsak új prédikációt? Nos, asszonyom: a nyilvánosság a siker apja és anyja a szereplés. S a család az összeköttetés kedvéért van: de magában véve csak kis eszköz; hatalmas gépezetté úgy lesz, ha házkörünkbe vonva, mondhatni otthon érzi itt magát s így családommá lesz az egész világ! Így az egész világ hű vazallként adóz és szolgálja házat; - igen is, mert már házam valóban »ház«, dynastia, uralkodóház! A családom pedig ország!... (Itt Komróczy úr képe elvilágosodott a vízió hatása alatt.) Im az archimédi pont! E pontból emeltyüm a földet fordítja ki! Itt közügy és magánérdek egybe-
torlik, ez az én kikötőm és háló-központom... S valjon nem fontosabb ügyek dőlnek el olykor egy szalonban, mint egy államtanácsban? A sima parquet pedig nagy egérfogó a mézes-mázos diplomácia szolgálatában! Ámde legfőbb, hogy szerepeljünk. Jó szerep nélkül a legjobb művész is kontár. Ha jó szerephez nem juthat: letűnik a sülyesztőn örökre. Tehát én tartom a színpadot, a nyílt házat, hol találkozót ad minden tényező; s nem tényező, ki itt nincs otthon. Oh, nem hálátlan szerep e küllők tengelyének lennünk! Hogy jól forogjon, - semper aliquid haeret!... kenni kell. A ki hozzánk eljár, - kéz kezét mos! - csak később megtenni valamit nekünk, mint másnak! Így nemzi a szereplés a befolyást; mindenki nálunk, s mi mindenütt: párt-klubokban, művész-egyesületekben, nő-gyűlésekben és minden mozgalomban, hogy végül benne legyünk a lapokban. Mert a mi a lapokban benne nincs: nincs, nem is történt meg. A mi benne van: van, és hiába nem történt meg: benne van! Tudja az egész világ, esküszik rá, okmány az, s a történelem hivatkozni fog rá, mint mi a krónikákra. S a név nem kopik a forgalom által, akárhogy hányják-vessék; sőt minél inkább közkézen forog, annál fényesebb lesz, mint a pénz, s utoljára készpénznek veszik. Hiszen ismer embert, a ki minden temetésre eljár, mint egy hiéna, - hirtelen a halottakból él, - csak hogy másnap a lapokban láthassa nevét a »jelen voltak« közt, ámbár a névsorban mindig ő az utolsó. S hát mikor az első bálba vitte Malvint, s kimaradtak a lapból: nem bösz volt-e asszonyom: »De akkor miért mentünk bálba? Hiszen meg se tudják! S minek járatjuk ezt? - azonnal más lapra fizetünk elő!« Látta, így keressük a nyilvánosságot, mert hírnevünknek ez az, a mi tudónknak a szabad levegő. De a híres ember csak az *interview*nál kezdődik. A kit megszoktak interviewolni. Legyen váratlan kormányválság, háború-hír, fölindulás, szőlővész, új üstökös: mindegy nekem s interview-remnek, mindenhez *egyformán* ért a meginterviewolt, s engem soha sem mellőz interviewerem. Mint régen a köpöly, - emlékszik a »Baumscheidolásra?« - oly közkedvelt ma az interviewolás. Házi orvosom, azaz zszurnalisztám ő kegyelme, hetenkint eljön, s magamat jól meginterviewoltatom, - egészségemnek tartozom ezzel. De nincs is ma jobb hangzású név, mint a Komróczy! A népszerűség királya én vagyok! Így ütöttem meg a főnyereményt, a nagy renommét. Ez küldetés, ah, ezért kötelességünk áldozatot hozni!...

- De hát, kedves férjem, ha nem birjuk el?

- Hát annál gyorsabban kell iparkodnunk! - vágta vissza Komróczy úr gúnyos fölénnyel, s hirtelen hozzátette, leeresztve a függőnyt a nagy ballon d'essay után:

- Bevégeztem. Remélem, érthető voltam.

- Nagyon! hagyá helyben az úrnő, kétes hangsúlyozással, hogy az utolsó szó övé legyen. De Komróczy úr még nagy előadása hatásától felhevülve, megfordult s kezével bucsut legyintve, a szó jelentőségét nem nevére vagy fiára, hanem magára vonatkoztatván, erélyesen mondá:

- Dologra hát!

S ezzel oly királyi nyugalommal, lábai mozdulatában sugárzó hatalmi érzettel lépett írószobájába, mint az oroszán a barlangjába.

III.

És Komróczy urat csak munkaszobájában vehetjük le hiven, kezében tollal és a »Hajthatlan lapok«-kal, mint Garibaldit a Garibaldi-inggel és Petőfit ládán ülve a makra-pipával.

E nagy férfiú kis ember volt. Egy óriás testtörzs egy törpe alsótesten. Kolosszális, ha ült, alacsony, ha állt.

Ez okból ha föl akart tűnni, leült. Hogy a nagyság hiányát fedezze: nagy szakállt eresztett, mely mellét verte s melynek fényes feketeségéről gondoskodott. Így aztán sasorrával, éles szemeivel s magas homlokával imponáló jelenség volt, modellek mintaképe egy tribünhöz vagy prófétához. Külseje mindig választékos és méltóságosan komoly. Súlyosbításul pedig minden vonását, mozdulatát és tettét szigor vette körül, mint a légkör a földet.

Szobájába lépve nem ült asztalához, - ott már Sivárszky várta fölállva s nyájas alázattal meghajtva fejét, - hanem szivarra gyújtott és szólt:

- Titkár úr.

- Méltóztatik?

- Édes Sivárszky. Ön túlfigyelmével tüntette ki eddig sógornőmet, Celesztin ő nagyságát.

- Oh, csak legalázatosabb tisztelettel.

- Legyen szives jövőre méltóbb oltárt keresni lángjának.

- Oh, parancsa szerint! felelt engedelmesen az alázatos férfiú, és mintha »félre« ezt morogta volna:

- Sajátságos!...

- És most a cikkhez. Gyorsirjon! végzé parancsát Komróczy úr.

Sivárszky úr nekidült az írásnak, ő maga pedig végigdőlt a pamlagon és a nagy fekete szakálon úgy kóválygott a füst, mint az őszi köd a fenyőerdőn.

Az édes Sivárszky szép ember volt, termete is szép, ruhája is szép, nagy választékú szőke haja is szép volt, modora is szép volt, mindene szép volt, szépen tudott ülni az íróasztalnál, ah! de azt mondják, legszebben tudott udvarolni. Ő és a kecs össze voltak nőve, mint a macska és a szőre. E mellett tökéletes szolgálatkészség, megszágyenítő alázat és örök mosolygás, mely még édesebbé tette. Szóval, tökéletes hivatali gentleman, kiegészítő alkatrésze Komróczy urnak.

- Megálljon, hogy is végeztem? kezdé Komróczy ur a füstfelhőből diktálva, mint a hang a csipkebokorból.

(Komróczy úr kezdetben maga vetette papírra cikkeit. Egyszer ekként írta fölé a címet: »Hová jutot a nemzett?« Így is vitte be a »Hajthatlan lapok«-nak. A szerkesztőségben kétségbe voltak esve, mert a csinos kis dupla-sajtóhibát nem merték se önkényt kijavítani, se figyelmeztetni rá, mindenkép megnehezíthetett érte Komróczy úr, a rettenetes. Egy bátor munkatárs azonban exponálta magát, már a lap érdekében is, és éjjel a nyomdában megjelent szerző elé tevén a gépből kivett példányt, alázatos mosolylyal mutatá meg: »Bocsánat, nagyságos uram, de egy kis sajtóhiba történt. Méltóztassék megnézni. A címet így szedték ki: »Hová jutott a nemzet?« - »jutott«-at két té-vel és »nemzet«-et csak egy té-vel!...« »Ugy is jó lesz!« - felelte Komróczy úr, váratlan engedékenységgel, s másnap titkárt csinált magának az ildomos orthografia-javitóból, - Sivárszkyból. Azóta Sivárszky írja Komróczy urat.)

- Hogy is végeztem? ismétlé Komróczy úr. Helyes. »Ámde a parlamenti képviselő a jelen kormány zsarnoki keze közt sokkal gyöngébb...« Gyöngébb, - ez a »Hajthatlan lapok«-nak nem elég erős! Irja: »sokkal tehetetlenebb, és.. és..«

- És »meghunyszódóbb!« Ez hatalmas lesz! - merészelt segítségére jönni a titkár.

- Köszönet, nem kérdeztem. Irja: »sokkal tehetetlenebb és megvesztegetettebb«, - huzza alá! - »hogysé attól az elvek elposványosodása közt a közvélemény sürgette üdvös reformok volnának várhatók. Igen, ez elposványosodás közepett, hogy Bismarckkal szóljunk, széles látkörű államférfi (itt mellére bökködött), kénytelen a politikai korrupció okát ott fenn« - huzza alá vastagon! - (Sivárszky aláhúzgálta a gyorsíratot); »ott fenn keresni, bölcsen tudván, miszerint *a capite foetet piscis!*«.. No, ez a »piscis« kissé erős..

- Óh, sajtószertű! ez a hal? a piscis? - mosolygá, Sivárszky, mintha rózsát szagolna, igazán sajtószertű felvidékiek kiejtésével, mely a halat »hállá« nyújtja. Ez a jó illatú a közönségnek!

- Igaz, csak jól meg kell paprikázni, szájok ize szerint, s beveszik. Hát »fiat piscis!« - enyelgett Komróczy úr, - de nem felejtendő, hogy én ezt *felfelé* is írom, s ott hadd lássák az irány választékoságából, hogy mi ugyan hajthatlanok, de udvar- és kormányképes ellenzék vagyunk! De mit is állok én magával szóba? Irja: »*fejétől*«... potyogtasson néhány pontot egymás után, így... (ezt szivarjával jelzé); »*kozmasodik a hal!*«... Tanuljon, barátom, ez a tapintat! Most erő és kellem párosul a kifejezésben! Irjon: »Mi volt itt első teendő? A visszavonult szemérmes Cincinnatusokat, kik nem tartják azt, hogy szabad a vásár, erővel is kormányra állítani tulkaik mellől. De ők, a hatalmi tényezők, ezt az ország kárára elmulasztják, a miért el is ítélik a hatalom bitorlóit«, - megálljon, mondjuk csak: »*birtoklóit*«, a legelőkelőbb állambölcsék, egy Todd, egy Stuart Mill (egy könyv után nyúlt az asztalra s abból böngészett), egy Tocqueville, egy Macaulay, egy Bluntschli, s hogy csak egy tekintélyt idézzünk...« Kité is idéztem az utolsó cikkben?

- Kité is? Montesquieut, Voltairét és nagyságodat.

- Jó. Tehát most - folytatá a könyvben lapozva - a mint Bluntschli mond a nép jogait eljátszó kormányzatunkról.

- Pardon, nagyság. Sajtószertű, de ő azt az angol souverain rendszerről mondja!

- Kérdeztem? Hallgasson és írjon: »Súlyos pallosként hullanak Bluntschli vádjai az ily népjogkijátszók s a politikai karakterek elmellőzői fejére. Miben reméljen hát a nemzet? *Elvszilárdság, önzetlenség, hajthatlanság!*« - huzza alá mind a hármat! - »Ez legyen szent jelszavunk a küszöbön álló választási campagne-on. Elvszilárdság, önzetlenség, hajthatlanság! E programm győzni fog és a nemzetet megmenti. És mely párt az, melynek jelszava ez? -

Pártunk, mely a legszabadabb párt, mert kívül áll minden párton, kívül még a pártonkívüli párton is, szóval a *pártatlan párt!*«... Cicerói retorika, mi?

- Sajátsz... hatalmas! bókolt a titkár. Ez a szám végeladást fog csinálni!

Komróczy úr jupiteri felhőket fújt s a villámokat tovább szórta belőle.

- És most pro coronide ezt: »Az aratásba bele ütött a rozsda. Ha a kormány a mi politikánkat követi vala, ez meg nem történhetik.« (Most exaltálva kezdett szavalni, mint a hős színész a felvonás végén.) »Nemzet, ébredj föl, midőn a pártatlan párt rázogat! Téged a nemzeti apathia lethargiájába süllyesztettek a demoralizáció morphiúmával injiciálva államorvosaid; de a hatalom uborkafája ellenében a jóremény foka felé evező pártunk rekonstrukzionális erővel dörgi a problematikus amphibiumokat protegáló rendszer korifeusainak fülébe: *Non plus ultra!*... Komróczy Gáspár.« - No, ezt tudom megértik, mi? - végzé önmagát is felrázva cikkével a kerevetről.

- Non plus ultra! ismétlé a hízegő visszhang alázattal Komróczy úr pedig fel-alá járt, fujva a füstöt, és tünődve:

- A kormány megrémítve, s a Komróczy név a jövő többségének zászlaja.. Ma nép barátja, holnap pártvezér, holnapután miniszt...

- Majd holnapután, kis kedden!.. morgá az édes Sivárszky. S a hang megütötte Komróczy úr fülét.

- Mit motyog, titkár barátom?

- Ah, pardon! - hogy akkor majd alázatos magántitkárát is elő méltóztat léptetni excellenciád államtitkárává...

- Excellenciád, - ah! Nem, el van ütve! Mily bizalmassággal mer mindig szavamba fecsegni, alantas férfiú? Olvassa föl az egészet. Tanul belőle.

Ezzel visszadölt a pamlogra, hogy nyugodtan gyönyörködjek művében.

Sivárszky pedig más összehajtott papirost huzott elő oldalzsebéből, egy oldal-kacintást vetett a babérain heverőre és kezdé gyorsan olvasni.

- Aláírva: Komróczy Gáspár.

»Nagyméltóságú Miniszter Ur!

Kegyelmes Uram és Barátom! - ha megengedni méltóztatol.

A tiszteletteljes barátság mellett indokolt bizalommal is fordulok hozzád, hogy...«

- Sivárszky úr, megörült? Az én cikkemet olvassa? - pattant fel Komróczy úr tarantella-csipést érezve.

- Oh, igen uram, ez nagysád cikke. Hiszen alá is van írva. Nem is alantas rabszolgájának diktálva, hanem saját kéziratában.

- Nem igaz. Hamisítvány!

- Sajátságos! Legott ráismer a folytatásból, felelt legédesebb hangján Sivárszky, s tovább olvasta, de egész felületesen, hadarva: »A tiszteletteljes barátság mellett, - s a többi, - mint a ki személyes rokonszenvemnek - hiszen együtt iskoláztunk, - azon áldozatot hoztam, hogy melletted, Kegyelmes Barátom, a buzási kerületben kéz alatt elszántan közreműködtem, - méltóztatással ez elvi áldozatért is eszközölni, hogy a tar-zádorvári főispáni széket, mely most üres, elnyerhessem, hisz meggyőződéseim mindig azok, a miket Exczellenenciád akar megvalósítani, s támogatásul szolgálánd lapom is, ismét áldozatommal bár. Mig személyesen

is hódolhatok, légy kegyes legmagasabb tudomásul venni jelen, egészen bizalmas baráti kérelmett«, - sajátszerű! az a »kérelmett« megint két *té*-vel van írva! - »kinek kifejtendő főispáni erélyében, azt hiszem, megbízhatol, hűséggel hódoló barátod és alázatos szolgád - kis-komróczy stb. Komróczy Gáspár.«

Komróczy úr szakálláról fekete gyöngyök verítékeztek alá. Egészen összement. Bénultan, kimerülten kérdezé:

- Hol vette?

- Ah? Sajátságos! Magunk is voltunk fogalmazók, véletlenül épp ott...

Komróczy úr még egyszer összeszedte magát:

- Vakmerő! S ön eltüntette...

- Kérem! Papirkosárba vándorolt, - csak onnan...

- Elkaparította! Ezért hagyatták ott hivatalát!

- Én azért köszöntem le, mert meggyőződésemet nem akartam feláldozni. Most itt vagyunk mindketten, szolgálatjára.

- Nem adja vissza?

- Oh, nem!

- Parancsolom!

- Hát parancsoljon!

- De édes barátom, a leveleket kérem!

- Levelét? Hiszen hamisítvány!

- Megcsipett a czudar! - tört ki rekedten Komróczy úr. Adja ide! Hé, szolgák!

Neki rohant Sivárszkynak, ki ellenállt. De aztán megragadta nyakánál fogva, és tönkretette szép nyakkendőjét, s ezzel lefegyverezte a titkár, kit utolsó erőfeszítéssel a pamlagra is gyürt.

- Hát erővel? - szólt még most is mosolyogva Sivárszky. Tessék!

Elengedte az iratot. Komróczy úr diadallal ragadta el.

- Hah! Itt van! Itt van!

Belenézett, s másodszori megsemmisüléssel nyögé, összetépve a papírt:

- Nem az én kézírásom...

- Nem ám, nyugtatá meg Sivárszky, nyakkendője csokrát igazgatva. Otthon van az eredeti!...

IV.

Szerepet cseréltek. A titkár parancsolt, az úr engedelmeskedett. Sivárszky lett az úr, Komróczy úr a szolga.

- Uram, - esengett Komróczy úr, - csak nem hozza nyilvánosságra?

- Mit! felelt Sivárszky kegyteljesen csupa mosolylyal, kiszolgáltatni az ellenségnek az engesztelhetetlen népvészért e jelszóval: »Elvszilárdság, vagy halál!« Nevetséges! De tudja mit? Én is elnyomott nép vagyok, s titkári javadalmam nem elég népfenségem kifejtésére. Nagyságos néptribun, oh kétszerezd meg fizetésemet! Jó lesz?

Komróczy úr már e hallatlan kihívás gúnyjának sem érezte fulánkját. Csak eltompultan nyöszörgé:

- Jó... csak adja ide az eredetit!

- De minek? Sajátszerű! Lehet-e biztosabb helyen, mint a titkárnál? Jó záros fiókban. Ne féljen, hogy terheljem mérlegét, - kezdé emelkedett hangnemből, - nem! Mert ön szives lesz pártjánál fölhasználni befolyását, hogy egy kis biztos kerülettel megkínáljanak. Ez közös érdekünk, közügy. Remélhetek?

- Hisz tudja, hogy magamnak sincs. Künn maradtam...

- Gyerekség! Népszerűséget kell csinálni idejekorán.

- Csinálok is, de fölfelé! mormogá Komróczy úr magában, a »népszerűség« szóra eszmélvén először.

- Haboznánk? enyelgett Sivárszky.

- Oh, világért se, kérem!

- Tehát az értelemben kegyeskedik eljárni?

- Szolgálatára.

- Kedves. Meg vagyok elégedve. Kérek egy kis tüzet.

- Oh, kérem! - sietett szolgálni Komróczy úr, hozzá gondolván: »Hogy az ördögök fűtsenek alá!« S visszanyervén ruganyosságát, gunyos túludvariassággal kérde, míg a tüzet tartotta: Szolgálhatok talán szivarral is?

- Megható méltánylás. De azt hiszi, nem vagyok szerény? A cikket legyen kegyes aláírni, hogy mehessem.

- Mást nem? Bizhatom barátságában?

- Elvtársában, titkárában, leendő képviselőtársában? Mint fiában! Igen, fia! Óh, mi sajátságos e szó, s hogy megindít! - s itt úgy elérzékenyült a hű Sivárszky, hogy meg akarta csókolni Komróczy urat, de legott visszasülyedt alárendeltsége tudatába, szemérmesen sóhajtván: Óh nem, nem, az nem szabad!

Maga Komróczy ur is igyekezett elhárítani e meleg rokonszenv-kitörést:

- Nagyon hizelgő. Méltóztasson, - tevé hozzá, alákanyarítva s így adoptálva a gyorsított cikket, mialatt Sivárszky csöngetett s az inas belépett.

- Így, - szólt Sivárszky az inashoz, s az iratot borítékba téve, megczimezve átadta neki: A »Hajthatlan lapok«-hoz. Sürgős!

Az inas elment, és Sivárszky az asztalra ült, onnan lóbázta a lábát, s megveregette Komróczy ur vállát.

- S most szóljunk mint barátok. Hisz rokonszenvem oly sajátos az ön tisztelt családja iránt. Ah, Malvin kisasszony! Ah, mily boldogság ily égi lény atyjának lenni.... vagy csak férjének is!..

Komróczy ur elképedt.

- Ah! Tetszik önnek?

- Tetszik? Nevetség. Ez a szó semmi.

- Nagyon hizelgő, jövődöbelijének is nagyon hizelgő... Tehát adja át leveletem, barátom.

- A Viktor? - vette föl a maga tárgyát Sivárszky. Egy Cunctator Fabius. Hamletizál: »Venni vagy nem venni.« Én?... Ah, ha jól sejtem, miért rendelte imént, hogy keressek méltóbb tárgyat, mint Celesztin!... Szót fogadok. De hiába volna szive megtiltani, hogy Malvin kissasszonyt ne imádjam!

- A levél...

- Pszt! Szót se róla! Szent titok! Becsületemre van bízva őrzése. Boldog papa, meglássa, mennyire fogom én vinni önt!

V.

- Még munkaközt? - kérde Komróczyné már türelmetlenül lépve be, s vele Celesztin és Malvin, teljes estély-öltözékben.

- Mint Róma hölgyei Coriolan előtt! - tette a szépet Sivárszky ur, mert a nem tudjuk quo jure Coriolán az agynyomástól még nem tudta, mint fogadja a nőket.

- Pih! a titkár füstjétől nem lát az ember! - felelt a bókra Komróczyné. Nézze meg az...

- Kedves Judith, nem ő, én! - vette magára Komróczy ur.

- Te? Hisz még most is keze közt a szivar.

- Én kértem, legyen szives rágyújtani én helyettem, mert én nem érkezem! - magyarázta ki az önkéntes bünbak.

- Gáspár, ez nem növeli tekintélyed, légy bármily demokrata ur!

- Bocsánat! - fuvallá a titkár Malvin felé, eltüntetve a szivarcsutakot. Ha ily angyal kívánja, a pokol kürtője is megszűnik füstölni.

- Mit sem kívánunk! - felelt Malvin s még hátrább vonult Celesztinhez.

A mama pedig kurtán végzé:

- Csak végezze dolgát.

Az epizódból már elég volt, s Malvin, hogy felvidítsa atyja lehangoltságát, eléje állt s a legüdébb kacérsággal mutatta be magát:

- Papa, szép leszek?

- Angyal! szépen mondja Sivárszky ur: angyal!

- Angyal, angyal! - ismétlé Sivárszky.

- Nincs itt elbujva? kérde Malvin, meghajolva s úgy kukucskálva asztal alá, butorok közé.

- Ki? kérde Komróczy ur a legszórakozottabban.

- Ki? ismétlé Sivárszky szerénykedve, tolakodó bizalmassággal.

- Ó! felelé Malvin nyomatékkal Komróczy urnak.

- Ó? kérde Komróczy ur bamba mosolylyal.

- Én? ismétlé Sivárszky tréfás hangsúlylyal enyhítve szemtelenségét.

- Ki-i-i? dörgé a mama a titkár orra alá.

- Viktor! magyarázá meg Malvin Komróczy urnak.

- Gondolta: minek siessen, ha úgy is várják! - gonoszkodott Sivárszky, mire Malvin bosszusan, mégis alig őrizhetve meg komolyságát, csak egy »Uram«-mal felelt s aztán önkénytelen monda:

- Ah, s várni oly nehéz!

Celesztint mindez alig látszott érinteni. Mintha aludnék, talán álmok nélkül. Csak most rázta föl magát, most is csak ötletszerűleg szólt, nem is gondolva oda:

- Idődet nem használhatnád jobban, mint ha addig megírod a munkát a Bazár-lapoknak.

- Az igaz! szólt gépiesen Komróczy ur.

- Tudok is én szellemesen csevegni! duzzogott Malvin.

- Gondold, hogy Viktorral vagy, biztatá Celesztin egész bensőséggel. Vele társalogsz, vele foglalkozol, s a mit neki mondanál el: ird meg. Az bizonynyal szép lesz.

- De nem költemény, nénikém.

- Annál szebb, mert való.

- Ah, de Vikornak se nagy örömet okoz csodálni működésem!

- El leszünk *mi* ragadtatva! vágott közbe már megint Sivárszky. De köztünk, fájdalom, unja magát!

Komróczy né már rég elszörnyedt rajta s meg nem foghatta, hogy a titkár fölnyitotta a szemét.

- »Köztünk«? Sivárszky ur, mi önnek nem vagyunk »köztünk«, se ön nem »köztünk« nekünk!

- Kedves neheztelés, Komróczy ur! - appellált Sivárszky a kellő fórumhoz, mely is, tudva szerepét, csitítani kezdő az urnőt.

- De édesem, hisz én a kaszt-különbségek, kínai falak ledöntéséért harczolok! Nem, Sivárszkym, az ön jeles társaságában unná magát leányom? - s odasugta leányának: Légy kedélyesebb, mondd, hogy nem unod!

Malvin atyjára nézett. E szavak és az arcz meghökkenték. Még atyja nem bánt ily kitüntetőleg ez urral, a kit a háznál senki nem szenvedhetett.

- Atyám kívánja? rebege s tétovázva folytatá, de földerülve: Unnám? Hiszen Viktor itt lesz. Tánczolunk is.

- Ah! - sohajtá Sivárszky. - S szabad az első négyest kérnem?

- Helyes, fiatalság mulasson! - rohant segítségére Komróczy ur.

- Már az első négyes Viktoré! - szabadkozik a nők megütkezése mellett Malvin.

- A második hát!

- A *deklaráció*s?! - förmedt el Komróczy né. Titkár, ha tánczos kedvében van, járjon el egy szép magyar szólót. Valaha úgy is híres tánczmester volt. No nézze meg az...

- Ember! - vágott közbe a legkihívóbb gunynyal a titkár.

- Arczátlan ember! - tört ki Komróczy né.

- Nagyon kedves! Uram, - fordult Sivárszky kellemteljesen Komróczy urhoz - ő nagysága enyelegni kegyeskedik...

- Ej, asszonyom, - fordult nejéhez szigorral Komróczy ur, - legyünk hálásak titkár ur buzgalmaért. Mint a népjogok védője is kívánom, hogy - fiunk gyanánt bánjanak vele!

- Fiunk?

- Leányom, - folytatá Komróczy ur másik irányban is, - fenkölt szellemedhez fordulok, mert te felfogod atyád magasztos elveit. Hiszen az egész második négyes tréfa. Egy táncz, és vége. Nem röviditsz meg vele senkit, ha tán Sivárszky urhoz előzékeny vagy, mint - mint egy rokonhoz, egy családtaghoz, unokabátyádhoz...

- Családtag! - ragadta meg az ígét Komróczyné, ingerültségében távozni készülve. Gáspár, - sugá elfojtott hangon - nem tudom, hol termett e dísz-családtagunk, de ha így sziveden fekszik, tánczolj te vele!

Az ajtóban pedig már így gondolkodott.

- Meglátom, tánczol-e vele? mert akkor lesz táncz!

Majd hirtelen visszafordult.

- Majd elfeledtem. *Varjuváryné* irt. Pár nap múlva itt lesz a bazárra.

E rövid hirt Komróczy ur, bár nem volt különösebben lelkesítő, mint »lucidum intervallumot« üdvözölte neje haragrohama közt.

- Nagyon emelni fogja ünnepélyünk diszét! - mondá kesernyésen.

Hanem Sivárszky forró szívébe hideg zuhanyként hullott ez a név. Lélekzete és szeme fennakadt. Alig birta elgondolni:

- Hah! elhagyott Ariadném... Szépen vagyunk, ha nyakamba ugrik...

- Hiszen kedves rokon ő is, - végzé Komróczyné. Persze már idősecske, de tehet ő róla? Nézze meg az ember!

A háziasszony kiment, még egy szuró pillantást vetve a két jó barát felé. Ezek mindketten furcsán érezték magukat. A titkár még az első meglepetés zavarában volt s nagyon kikívánczozott. Össze kellett magát szednie. Össze is szedte.

- Pokolba hogy éppen most kerül elő! Eh, előre gözerővel!.. Pártfogását köszönöm, - szólt pártfogói hangon Komróczy urhoz. Én magas érdekeiben hasonló buzgalommal fáradozom. Viszontlátásra, a négyesre! - fordult a hölgyek felé teljes gráciával.

- Meglesz, - felelt helyettük Komróczy ur homlokát törülgetve. S még egy kísérletet tőn, a kétségbeesés makacsságával, a titkár fülébe sugva, míg az ajtóig kísérte:

- Adja ide hát a levelet...

- El van temetve már. Titkára titka!

S a titkár nyájasan visszapillantva, kecsesen kifordult.

VI.

- Kiállhatatlan ember! - fakadt ki Malvin. S miatta felboszantsam Viktort? Nem.

- Mondd Viktornak, tévedésből tánczolsz vele, - véletlen...

- Ah! S kedves Celesztin, te mit mondasz?

- Mit? - visszhangzá Celesztin szokott elmerültségéből fölrezenve. Szeret Viktor?

- Kedves Celesztin, úgy hiszem...

- Ugy még jobban fog szeretni, ha ezt mással tánczolod.

- Látod! kiáltá hálásan Komróczy ur.

Malvin csak elbámult.

- Nos, mert a következőt megint ő vele tánczolod.

Ezt már kezdte érteni Malvin. Komróczy ur pedig brávózott az ötletre.

- Atyám még parancsol velem? kérde Malvin távozni készülve.

- Nem. - igen; - igaz. Eh, tánczolj e barázdabillegetővel. No jer, csókolj meg, ez legyen jutalmad. Ne vedd komolyan, a mi csak tréfaság. Ugy-e, Celesztin?

Celestin nem figyelt oda, Malvin magában sóhajtott: Ah, látom én, hogy többnek kell annak lennie!

- Igérd meg tehát.

- Légy nyugodt, atyám.

- Milyet sóhajtottál!.. De mit tegyek! (sóhajta Komróczy ur is magában). Látod, milyen jó kedvű vagyok én is. Légy vig. Tánczolsz vele, hiszen ez mulatság. Tánczold vele az első, második négyest, valamennyit, ha kívánja, míg ki nem ugrálnak csontjai helyükből. Egész éjjel vele tánczolsz, ugy-e bár? A kedvemért, a négyest, a keringőt, csárdást, mazurkát, dreischrittet, cotillont - ah, a cotillon! - hopszpolkát, egy, kettő hopsz! - egy, kettő, hopsz! Pompásan mulatunk! Tánczold agyon! Egy, kettő, hopsz!

És Komróczy ur kitánczolt, levegőre. Malvin megijedt s megzavarodott. Atyja, ez a nagy ember nem pongyolában, hanem csörgősipkában mutatta be magát. Minő tréfa ez!

- Erőltetett jó kedve még leverőbb. Ah, mit tegyek, ha atyám kívánja?

Celestin is jól látta mindezt, de most nem törődött vele. A leány kérdésére felelt, szép, naiv szemeibe nézve szép, okos szemeivel:

- Szivecském, szeress te kevésbbé, mint téged szeretnek. Hogy jobban szeressenek. És ne féld megtagadni az imádótól a mit kér, ha meghal is. Ugy sem hal meg, te fogsz meghalni!.. Ah, bocsáss meg, hisz csak egy kis tánczról van szó... De mit! hogy csak Viktor karján lejts exclusive: ily önzéshez legőrültebb szerelemnek sincs joga.

- Celesztin, s te megtagadnád-e annak kérését, a kit szeretsz?

Celestin megrezzent. Az álmatag szemek egyszerre lehunytak, a hosszú sötét pillák ernyője lezárult a hóarczok felett. S mikor ismét fölvetette, titkos láz tüzelt a fölébredt szemekből.

- Megtagadni?... Én?... S miért kérheted azt tőlem?... Talán nem, nem tagadnám meg. De ehhez az kellene, hogy szeressek. Haha! És szerethetek-e én? - de ezt te tudhatod, bár tudnod se kellene, gyermek!... Nem is szerettem soha, soha!

Keble az indulattól lázadozott. Malvin csak kerekre nyitotta szemeit, s nézett Celesztinre. A közben megfogta kezét, a pamlaghoz vont, leült s maga mellé ültetve őt is, keblére hajolt.

- Celesztinem, s engem se szeretsz?

- Oh, oh! Téged? Te édes, édes gyermek.

S mint gyermekét az anya, úgy csókolta össze.

- Nos, ha szeretsz, nem tagadod meg kérésemet. Te szenvedsz, mint én, de te boldogtalanabb vagy...

- Oh, nem, nem!

- Oh, igen, igen! De boldognak kell lenned, oly boldognak, a mily jó vagy, oly szeretettnak, a mily szép vagy. Mondd, mondd meg, miért maradtál ily meghalva a világnak, miért gyűlölöd a világot, nem szereted magadat sem, miért szenvedsz titkon szüntelen! Mondd, mi történt veled?

- Semmi! kiáltott Celesztin, oly hirtelen, mint egy bűnös, a ki tagad. De a másik pillanatban már oly benső megadással, mint egy méltatlanul szenvedő, a ki lemond arról, hogy bosszút álljanak érte, ismétlé halk sóhajjal: Semmi!...

Aztán helyreállt az egyensúly a határtalan hullámmázu női lélekben, s növekvő hévvel bár, mégis keservtől edzett erővel, kezébe véve Malvin kezét, beszélt hozzá komolyan, nyugodtan, mint barátnőjéhez a barátnő:

- Malvinom, nem rólam van szó. Nem miattam, szerelmesed miatt aggódol. Önzetlenül szeret, azt hiszed? Férfjed lesz? Hasonló, mint nekem is volt, ki csak önmagát imádkta, - és mind így tesz! - átkozás minden ígérete; a pazar fény és jólét, a mivel elhalmozott a rövid időn, míg élt, csak a rabnőnek dobott bér, hogy szolgáljam irigy birvágyát és hiu tetszelgését, nem szerelmét, s fényelegjen velem is, mint egyéb kincseivel, ki lehettem ápolónője, de nem neje! Oh, míg élt, gyémántokban fürösztött, meg nem bántott, nem volt gyöngédtelen soha, és arcúl ütött holtan végrendelkezésével. Megfosztá szívemet azon szabadságától, hogy érezhesen, doboghasson emberileg, - ha rabszolgatartója már nincs is meg, - hogy szenvedhessen vagy üdvözölhessen egy eltöltő érzés által, mint más nő. A holt lezárta maga mellé koporsójába szívemet élve. Nem átkozás volt-e úgy egész hitvesi ragaszkodása életében, nem nyomora képmutatás?... De nem részletezem; te talán nem tudtad, - annál jobb lelked összhangjára, de jól tudja volt férjem öcsce, atyád! Ah, és én is tudom, mit jelent, mikor ide hívtak, de te, te ne keresd. Jó. Én eltemettem magamat, gyászban remetéskedtem, férjem gyászoltam! Nem igaz, saját megölt szívemet. S talán volt idő, hogy én szerethettem volna büszkén, boldogan: de a halott kéz visszatartott tíz év előtt, s most már késő. Mert ha szerettem volna is egy férfit, halálosan: nem lehettem volna övé ama kérlelhetlen rideg árny miatt, mely gunyos kacajjal kísért árnyékom gyanánt... És ez ok miatt is meg kelle tanulnom azt, hogy ne higgyek férfinak, ne higgyek a szerelemnek, a viszontszerelemnek meg éppen ne, - nincs sem ez, sem az, sem amaz! Csak csalás vagy öncsalás, egy percz mámore, annál keserűbb kijózanodással; és ha szívét, becsületét ajánlja föl a szerető: ne hidd, csak a tiedet akarja ellopni. Nem hiszed? kísértsd meg szerelmeseddel, ki még ifju és romlatlan, meg fogod látni. Csak komolyan ne, - szivedre ne vedd, Malvin! Jaj a nőnek, a ki nem könnyelmű!

A leány megigézve figyelt, mégis alig érté meg az asszonyt. A kedélynek is meg van az a bimbókora, midőn még nem kell védeni: természetből zárkózott az minden idegen behatás előtt, s a szenvedély még képtelen átjárni. Celesztin lényének pedig minden paránya izzani látszott az átczikázó harag és bosszútól. S annál hódítóbb volt, minél félelmesebb. De bár megragadta Malvin kezét: ez a selyem kezecske rossz villamvezető volt.

Celestin fölvetette fejét, s már derültebb bölcsellemmel folytatá, melyre a nőt a szenvedések iskolája tanítja, míg szép, fiatal és imádásra számíthat.

- Kedves szépem, én megokosodtam, mert sokat elmélkedtem... Volt időm rá, de most már itt vagyok a társas élet zajgásában. Ejh, elvégre *élni* akarok, ehhez csak van jogom! És ragyogni! Ehhez van képességem. Csak szeretni nem! Miért maradtam volna férjem özvegye? Be kellett állni a fordulatnak, - nő vagyok! S a milyen a nő, olyan a férfi. A változatosság és változékonyság végzetünk. Tégy te is, a mint akarsz, csak ha már szeretsz, ne szeress nagyon...

- De az lehetetlen! az lehetetlen! - védekezett a leányka.

- Oh, fájdalom - lehetséges! Csupán akarat kell hozzá. Ne a tüzet keressük, hanem a fényt. S melegedhetünk, de meg ne égünk. Lásd, édesem, itt a nyilvános alkalom, az ünnepély neked is, hogy ünnepeltesd magad. És ne aggaszszon, hogy szereplésed, no és az a gyermekes táncz! - nem fog Viktornak - bocsánat! - Szerémynek tetszeni; sőt még jobban meghódítod ezzel. Mert, ismétlem, a hódítás titka az, hogy meg ne hódoljunk, soha!

- Ez nagyon is egyszerű igazság lehet, - felelt okoskodva Malvin, s aztán ő tett egy veszélyes kérdést, minőt gyermekek szoktak egész meggondolatlan ártatlansággal:

- De, kedves Celesztin, te mért hódoltál mégis öreg férjednek, kit nem is szerettél? Mert gazdag volt? S aztán sem hagytad el nevét, bár hódolni nem tudsz? És oka az lehetne? Érdek miatt s nem érzelemből? Oh, hát lehetséges ez? Nem rágalom ez? Oh, nem képzelhetem!

Celestin mint a nyíllal átütött szarvas ugrott fel. Düh és szenvedés vészützei gyultak ki kergetőzve arczán. De öntudatos művésznő volt: nyomban mérsékelte magát, Malvinnak megrettenni sem maradt ideje.

- Haha! kacagott Celesztin, meghazudtolva csodás szemeit, melyeket könny futott el. Csak rágalom! Légy nyugodt, édesem! *El fogom hagyni azt a nevet!*

Malvin is fölkelt, zavart volt; nem tudta, bocsánatot kérjen-e? Saját helyzete is lesújtá. De Celesztin a légnél könnyebb hangon kérdé, hogy másra terelje a szót:

- Nos, beszéljünk fontosabb ügyünkről, kis George Sand-om. Készül a bazárlap, az ünnepi szám?

Malvin folyvást zavartan, idegességgel felelt.

- Ah, nem megy az a szellemesség! »Nagyon küzd a forma a tartalommal«, mint Szegfűszeghy mondta.

- Más küzdelmet veszek észre én! - gondola Celesztin. Mi készül itt? Felbontják a viszonyt? S oka a titkár? Vagy Szerémy Viktor! - egészíté ki föl villanó örömmel. Ha ugy volna! Ah, ez is csak férfi, tehát csapodár, - mint a nő. De én el akarom dobni a nevet, melyet most viselek s mely miatt becsmérelnék éppen azok, a kik szintén ezt viselik... Hátha *e nevet* tenném magamévá?

Szemeit ismét lehunyta, mint a ki befelé fordítja tekintetét, s úgy ment mint egy alvajáró. Egy érintés rezzenté föl. Malvin ölelte át félve, bocsánatkérésül. Celesztin szive szinte megindult.

- Ej, virágom, mályvácskám, - szólt enyelegve, csókolgatva, - légy vidám, mint az est csillaga. Ragyognod kell a társaság fölött.

Malvin összecsókolta arczát, össze - szerelmes leányok szokásaként - kezét:

- Köszönöm! Milyen jó vagy, kis nénikém!

- Hozzád mindig jó! - felelt Celesztin, de már jéghidegséggel. »Nénike«. Ez a szó démonná tette a bájos asszonyt.

- Nénike? mondá magában, míg az írószobából kiléptek. Tehát naptárom e leány, hogy mindig időmre emlékeztet? Tükröm mást mutat - és Viktor is, ha szemébe nézek!

Az asszony, ki előbb anyja, barátnője volt a leánynak, most ez egy szó miatt az ő egyedül veszélyes ellensége lett, - vetélytársnője.

VII.

Malvin egyedül maradt. Celesztin keserű tanítása oly leverőleg hatott rá, mint egy Budhista-katé az európai emberre. Hozzá még az apa különös kívánata és szinte szánalmasan ideges vidámsága.

- Ah, - sóhajtá, mily szivszorongva nézek Viktor elé!

- Im, Romeo és Julia! - jelenté e perczben Napoleon, - Szerémyt vezetve be karján.

- Viktor! kiáltá Julia örömmel s eléjük rohant.

- Malvin! viszonzá Romeo, szintén örömmel, a mit azonban legott le is küzdött, s előhaladásában hirtelen megállt.

Kabátjába egy sötét pensée volt tűzve, szerényen lappangva a fekete alapon s belé olvadva. Egy közös »gondolat« kedves virágaikból, Viktor bokrétájából. S ő nyílt tekintetű, emelt homloku ifjú volt, magatartásában azon komolysággal, mely a nősülő fiatalok sajátja s oly jól áll virulásukhoz.

Viktor elvégezte az egyetemet, a huszároknál hadnagyi csillagot kapott, a mi földes urfiaink szokásaként, kikből aztán nem lesz se jogász, se katona, hanem megházasodva, szépen hazamennek gazdának. Még jó, a kinek van miben gazdálkodni, mint Viktornak. De gentrynknek bizonyos családi sentimentalismusa teng túl e szenvedélyes visszavágyásban az ősi fészekbe. Ez a legszűkebb hazaszeretet szinte betegség. Mikor a tanulóból már ügyvéd lett, a katona felvitte kapitányságig: akkor törik meg egyszerre szépen indult pályájokat, s fényes igények és remények társaságában hétszilvafáikhoz térnek gazdálkodni, azaz a szegénységet szaporítani, s csalódni. De Szerémy gondolkozó volt, bár nagyobb birtoku, és nemes józansággal az előkelő feltűnéskerülésnek és rendszeres munkának barátja bármely téren is.

Viktor egész lényén az a romlatlan tisztaság ragyogott, mely eltörülhetlen nemeslevele a jó családi eredetnek, jó nevelésnek, s egy jó anyának. Viktor Malvin szerelmét is anyjának köszönheté: a két anya volt egymás barátnéja, Komróczy ur iránt való minden nagyobb lelkesedés nélkül.

S az ifju ember délczeg és könnyed alkatu volt, finom metszetű arczczal, életteljes szemekkel, miket érzés és értelem tett fénylökké, de a gondolat az elhatározás erélyét tette még hozzá, s nem a fénytelen lemondást. Az a kis, szintén jól nevelt barna bajusz kelet népére vallott, melynek kedélyében mindig marad valami ifjui épség s nem is veszi be organizmusába az idegbajt és halvány mélakórt egészség helyett, mint nyugat és észak fiai.

De ha Viktort, mint Rómeót, bemutatta Napoleon: mutassuk be Napoleont is.

Napoleon - köhöz legyen mérve! - úgy nézett ki, mint Malvin. Hanem - vagy épp azért - annál csunyább volt férfinak, minél szebb Malvin nőnek. A hasonlat köztük oly nagy, hogy még a vonások arányai is ugyanazok. A vásott fiucskák szoktak a legékesebb női arczképeknek, a könyvben, lapban, falragaszokon, lopva bajuszt festeni orruk alá: azzal aztán a legistenibb Flóra, Amazon, Cythére, Clythia és Juno tönkre van téve. Szeretnők a kép eredeti szépségét helyreállítani, s gyönyörködni benne: de a miatt a pár fekete vonás miatt lehetetlen, csak boszankodunk a se férfi, se nőábrázaton.

Ilyetén csinos torzképe volt a szép Malvinnak bátyja, Napoleon. Termete, nagysága, mint arczvonalaik mérete, nőies kicsinységü, orra például - mely alá azt a fatális bajuszkát festette az öreg természet gyermekes szeszélye, úgy nézve ki a szintelen alapon, mint mikor a hirtelen szivott tajtékpipa kap bajuszt, - Napoleon orra mig ígésző arányosságu volt Malvinnak, s kecses hajlásával, gyöngé rózsaszín czimpájával a legkedvesebb tolakodó s egyedül méltó a Malvin ajkainak szánt csókból a tizedet kisarczolni, vagy az édes ajkakkal együtt

osztozni: addig Malvin e hasonlíthatatlan orrocskája Napoleonnak határozottan kurta volt, egy férfinak nem férfias, a minthogy az egész jelentéktelen Napoleon alul maradt ezen a katonamértéken. S természete, habár agyveleje kiadta a kellő súlyt, szintén elrontott női természet volt; berzenkedő, bőbeszédű, tudálékos, kotnyeles és a legkiállyhatatlanabb fontoskodó.

- Ily késlekedve? tevé a kedves szemrehányást Malvin, kezét nyújtva Viktornak. Előhírnökül már megjött virága, de el is hervad, mire küldője megérkezik...

Viktor boldog volt, hogy láthatja a lányt. De egyuttal eszébe jutott - boldogtalansága is: azok az okok, a melyek közéjük állnak, ellenük készülnek. S egy kis csipősségre rándult szája szöglete, a mint mondá:

- Féltém, szent igaz, hogy megjelenésem háborgatni találja.

- Háborgat? kérdé megütöközve Malvin. És miben?

- A legdicsőbb női kötelmek teljesítésében.

- Mi lehet az, ha nem, hogy önre várjak?

- De talán hivatalos órája alatt jövök, s Malvinom helyett - bocsánat - a jótekonyság, az irodalom bajnoknőjét lesz szerencsém üdvözölni...

- Oh, Viktor! Hiszen csak úgy ragadtam tollat... csak mert Celesztin unszolt.

- S nem az a nagyszerű ünnep foglalja el önt is, a mit hölgyeink rendeznek, hogy a nagy világgal övéik rovására jótekonkodjanak?

- Ismét guny!

Napoleon imponáló erélylyel csapott le Viktorra.

- Lám, és mióta bujt a világfi csuhába, hogy pusztájában gyökéren tengődjék, szíve hölgyét pedig elássa a napvilágtól?

Viktort ez elmés békéltetés felbőszíté:

- Mióta az urak legyezőt használnak s komornái lettek az asszonyoknak; az asszonyok pedig boltot nyitottak, s ugyancsak árulnak.

- Csufság! képedt el Malvin. Van-e szebb hivatása a nőnek, mint hogy szűk köréből kisugározva, az egész közélet hősnője legyen, kinek családjává lesz az egész világ, s ezer gyermek áldja jótéteményeit?...

Most Viktoron volt az elképedés sora. Ő már elszörnyedt. Az ártatlan leányból, ki minden szép jelszó alatt csak szépet keres, kitört egy perczre az eszményi felfogás a nő hivatására nézve, úgy, a mint fejébe verték; s ha ez nem volt is az ő fölfogása: megtámadtatván, védnie kellett. Viktor pedig csak azt látta belőle, hogy végre az ártatlanságot is elragadta a szereplési vágy, s annak áldozatul esik.

Napoleon jónak látta, hogy tovább folytassa a békítést, szokott parlamenti tapintatával.

- S te nem tartod szerencsédnek, hogy a Komróczy név által magad is a közbámultak és irigyeltek közé emelkedel?

- Nem. Női oldal által jutni nemesi rangba nem kívánok.

Malvin lépett Viktor elé, már közel a könyvekhez.

- Uram, ez szörnyű, - ez türhetetlen dolog.

- De Malvin, szólt Viktor komolyan, a mulatságokból vezessen oltár elé?

- Eh, felelt Napoleon, míg ez napirendre kerül, kérdések már meg lesz oldva.
 - Sokan fogják szerencsénket irigyelni, a kik folyvást köztünk ténferegnek.
 - Ah! sóhajtott Malvin. S mindezt azért, hogy késedelméért kikerülje a szemrehányást!
 - Ha távol voltam is: szeretők közt nincs távolság. Ám ön helyettem csak a hiuság vásárára gondol addig.
 - Kifogás! veté ellen Malvin, s játszi szigorral folytatá: De a büntetés serényebb, mint ön mulasztásával!
 - Még vezekelni idéz árusátra elé, - enyelgett Viktor, de egy kis gúnnyal, - vagy megörökít egy elmés cikkben!
 - Azt később! - mondá Malvin az idegest játszva. Ma ülni fog a táncz alatt, tudja, bűnös uram?
 - Lábaiánál? Megkezdhetem a büntetést?
 - Ah, ott nem, jegyzé meg Malvin komolykodva, - mert lábaim tánczolni fognak, míg ön egy nagy kosárban ül, a mit tőlem kapott.
 - S ki lesz választottja választottamnak?
 - A ki önnek legkevésbé tetszik.
 - Vajh ki? - kérde Viktor egész tréfásan. Napoleon? Szegényke, önmagát bünteti vele: rossz tánczos nagyon!
 - Menjen, gonosz! Szivárszky elég ügyes lesz...
- Viktor elfojthatlan haraggal szakítá félbe az enyelgő vitát:
- A kedves ember! Ugy jó mulatást önnek, s nekem jó éjt.
- És ezzel távozni akart.
- Hiszen ez Othello és Desdemona! - pattant föl Napoleon, míg Malvin a sötét végzet előérzetével, mely neki mégis igazat adott, suttogá:
 - Ah, tudtam!...
- De még, mint kit játék közben komolyan megsebeztek, összeszedvén magát, játszva folytatá Viktorhoz:
- Megbánt távollétével, s a büntetés elől ismét szökik?
 - A büntetés elől, ön elől?
 - Igen, szökik!
 - A dohányzóba rejtőzöm, - nyugtatá meg Viktor hideg közönnyel az igen megzavart leányt. Mulatunk a tudós Bundár - mélységes hallgatásán. Jó mulatást.
- Malvin, megtörve kedves durczásságát, pár lépést sietett utána.
- Viktor!... Akarok, csak önnel akarok tánczolni!
 - Végre! - fordult vissza Viktor, alig rejthetve diadalmosolyát.
 - De atyám kívánja...
 - Atyja! szólt egyszerre lehülten Viktor. Ah! ő ezt a parvenüt lépteti közénk! Mert talán önérdeke kívánja tőle.
 - Ebben semmi nincs...

- De kelletlen lemondását kívánva az élvezettől, fordult Viktor Malvinhoz, alig sejtett, annál metszőbb fulánkkal, egyértékű lennék a kitüntetéssel. Nem, vele nem versengek.

- Ah! Ezt nem érdemeltem!... És most tánczoljak!... végzé a leányka könyeit törölve, mint egy megbántott gyermek, és kiment, lassan, megfordulni készen, ha visszahívnák, de hasztalan. Bátyja megint ott volt, egymás ellen izgatni a szerető párt.

- Ugy, hagyja itt, Malvin. Barátom, förmedt Viktorra, ejnye be goromba vagy! Egy Komróczy-leány ildomosabb bánásmódhoz szokott. Hiszen te úgy bánsz vele, mintha már feleséged volna!...

- Ah, Leon, ne tréfálj. Jobb volt ezt előre megmondani. Utólag, a késő bánat nem segít.

VIII.

- Mit! Nem bocsáttok így be? - hangzott e perczen egy zajos hang kívülről. Viktorhoz, Viktoromhoz? Hol, merre megy?

A másik perczen egy taszítás tompa robaja, mintha erős karok háritották volna el az akadályozó szolgálkat, s benn termett koczkás blouseban, gyűrött kalappal:

- Armand! kiáltá örömteljes meglepetéssel Viktor.

Armand egyszerre megállt, szívére kellett nyomnia kezét, aztán Viktorhoz rohant:

- Barátom, - öcsém, - fiam!

S átölelték egymást s ez ölelésben össze látszottak olvadni, mint két egymásra rohant hullám.

Napoleon s az ajtó mögül szavára leselkedő inasok kidülledt szemmel nézték a különös ellentétet: egy teljes estély-eleganciával öltözött urat, a kinek hófehér ingét megfosztja ártatlan színétől egy lehetetlen alak szürke karja, ki meg sincs híva, erővel is tört be, nincs is bálhoz öltözve, kopott és vedlett igazán tetőtől talpig, - a tető még leginkább, mint ölelkezésük közt is szemlélhetni.

Armand hirtelen kibontakozott Viktor karjából, azaz megragadta két vállánál, úgy tartotta szeme elé, mint egy kedves játékszert, hogy jobban szemügyre vehesse az eltörölt könyccseppeken át s gyönyörködhesse benne.

IX.

- Mily szép vagy! Rég nem láttalak; eljöttem, hogy láthassalak. Legényed azt mondta otthon, hogy annál a híres Komróczynál találalak. Nos uram, mit nézi, hogy mi mit beszélünk? - ugrott neki egyszerre Napoleonnak.

- Ó ifjabb házi gazdánk, - Napoleon! - mutatta be Viktor.

- Mit sem tesz! - szólt a legvidámabb szívélyességgel Armand. Üdvözlégy, barátom barátja! - s jól megszorította kezét.

- S ő Detrekőy, - egészíté ki Viktor, - Armandom, barátom!

Viktor és Armand újra egymás keblén függött.

- Örvendek! - szólt Napoleon, hátukhoz fordulva. A híres világutazó... Cook, Magellan...

- Világcsavargó, mondd ugy! - igazítá ki Armand. Nos, a szolgák föltartóztattak e costume miatt, mert bál van. Nos hát jelmezbál legyen! mondtam. Ez a koczkás blouse: »Amerika!« Az ujjvilág! - a humbug, ha úgy tetszik. San-Franciskóból szöktem át hozzád egy perczre... Ah, - tevé hozzá egyszerre elkomolyodva, - és az az átkozott betegség, a mi csak külföldön ragad ránk, az a *nostalgia*!... mely meg se hagy egyebüttl halni, mint ezen a honi földön... Ah, az éjet végigtánczolom - te érted!

S Armand szemei több mint apai: baráti gyöngédséggel pihentek a kedves ifjun, mint hosszú tengeri ut után viruló ágon a kifáradt madarak.

És semmi sem lehetne egymáshoz illőbb, mint Armand és Viktor. Két ily jó barát, egyaránt nemes külsőre és szívre, de az egyik az ifjúságnak még hajnalán, míg a másik már alkonyán; az egyik csupa hév, tettvágy és lelkesedés, a másik kihűlt tépelődés; ott az édes vakhit, itt a fanyar tapasztalat, az egyik engedelmeskedni és követni, a másik parancsolni és vezényelni hivatott. Viktor a csónak, mely rózsaszín lobogóval gondatlan siklik a sima öbölből kincsekért a végtelen tükörre; Armand a révbe vergődött gálya, mely kormányát törte, fekete vitorláit tépettek s kiürült kebelével, semmit sem mentve meg, alig mentette meg magát.

Az előkelő ember modorából alig igyekszik megtartani valamit. Mintha le akarta volna rázni az egyenlőség nagy hazájában a világfias külsőt, de nem tudta volna. Szürke, viseltes ruhája lerí büszke termetéről, mely az átkóborolt évek alatt kissé elvadult, kissé megkopott és meghajlott, hanyag és nehézkes, s ez valahogy még szembe tűnőbbé teszi eredeti daliás voltát. Egy úr, a ki nem akar úr lenni. S a kinek nincs semmije, s ez még se sikerül neki.

Arcza egészen barnára van égetve; de nem az Alföld napja, hanem messze tengerek viharai edzették meg. Csak homloka magaslik föl fehéren, különös ellentétül ott, a hol már a kalap védte; hanem ez a fehérség nagyon is felnyulik, - a szép erdő le van irtva a havas tetőről; csak oldalt maradtak a szálak ritkítatlanul, feketén hullámozva le a vállak felé. És az arcz hiában bronz színű: nem a tengerész daczos erélye, szívós kitartása ül rajta. És a szemekből hiába ragyog a humor, a legbátrabb öngúny: azért mégis el-elborulnak a sötét arczon, mint a csillagok az esti felhők mögött.

Különben arczán nem változtatott semmit, elutasítá a keresettséget; se nyirott, bajuszt, sem állszakált nem hozott haza à l'Oncle Sam. Az igaz, hogy egyebet sem.

Armand mindent megunt, mert mindent látott; mindent megvetett, mert mindennel birt.

És mikor Armand a viszontlátás örömeiben kitörve azt mondta, hogy végig táncolja az egész bált, Napoleon ránczba szedte képét s monokliját fölbiggyesztve, végigmérte Armand ruháját, kritikusan, mint egy szabó.

- Kérlek, bocsánat! Igy!...

- Hisz nem lyukas! felelt Armand természetességgel. Hát nincs megfoltozva?

- Van frakkod? - kérde Napoleon elszörnyedve, de mégis kényszer-kedélyességgel.

- Csak ez. Koczkás, az igaz, fityegője sincs, de legalább táncz közt nem hághatják le. Nálunk ebben járjuk.

- Kedves Armand, valahány ház, annyi szokás. De nálunk még nem *yankee* az ember, hanem *gentleman*. És ez frakk nélkül nem is képzelhető. Szolgállok én egygyel. Jöjj!

- Derék! kiáltá Armand, szívből kaczagva. Az éppen jó lesz rám. Si fueris Romae...

S még egy csókot intve Viktor felé, kiment Napoleonnal.

Viktorba lelket öntött Armand. Ugy jelent meg rá nézve, mint szövetséges társ a harczmezőn, midőn már bekerítették s a csatát félig elvesztette a Komróczyak ellen.

Most megfordul a koczka: Viktor saját lényé kiegészítő részét találta meg barátjában. Az elmélkedő fiatal férfi visszanyerte ama legénykori rugékonyságot, mikor Armand volt oly fiatal, mint ő most, ő még csak suhancz, s elválaszthatlanabbak voltak hősi csintevésekben, mint Orestes és Pylades.

Viszontlátásra intett ő is Armandnak, s aztán Malvinra gondolt. Kitekintett, mintha föl akarná keresni, de mégis leült. Ez az új szeszély megint bántja. Hogy eszményképe, kit a porszem érintésétől is óv, annak a sárvakarcsnak keblén nyugodjék! Nem elég már a többi »közkezenforgás«?

Valaki halk léptekkel közelített s gyöngéden megérinté legyezőjével vállát.

- Malvin!... Ah, bocsánat! Ön az, Celesztin? - szólt megfordulva Viktor, s felugrott.

Ő Malvint szólította, s Celesztin jelent meg, mondjuk Diana helyett Venus. Tehát csalódásban részesült, de szép csalódásban.

- Magában? Háborgatom? - hangzott Celesztin lágy csengésű szava.

- Ah! Mint napsugár a felhőt.

- Valóban, elborult, - mondá komoly bensőséggel Celesztin. Szomorkodik?

- Csak boszankodtam.

- Megmondta ezzel azt is, miért? szólt Celesztin helyet foglalva.

Viktor melléje ült s szemébe nézett.

- Celesztin, ön nemes, nyílt. Nem szégyen az, hogy én imádok egy leányt, s az nem szerelmes - csak hiuságába? Futok utána, s ő szalad előlem a nyilvános szereplés koszorúja után!

- Tudom, válaszolt megnyugtatóan a szép barátnő. Oh, de higgye meg, csak megszokás, talán természet is. Mi a szabadság, a férfiúnak, sok nőnek az a szereplés: a nélkül lenni, boldog lenni nem tud. És ha nekem csak magány a légköröm, azért van, mert semmi vágyam feltűnni, semmi hivatásom szerepet vinni; viszont Malvinnál ez egész önkénytelen, s hogy szelleme is van: ez fényes előnye.

- Ah, nem! - veté ellen Viktor. A környezet van reá hatással. Atyja rendelését követi, célzatait szolgálja. Most a titkárral tánczoltatja meg. Ki tudja, miért? De nekem ez mindegy! Oly emberrel, kiről tisztelettel - hallgatok. S más elégtételt venni nem tudok, mint hogy boszankodom.

Celestin részvételtjes érdekléssel figyelt, elmerülve.

- Boszankodik? Ez nem szolgálna csak Sivárszky urnak elégtételül. Közönyös legyen. Lássa, Malvin tud az lenni ön iránt. Ő tudja, mily hathatós szer a közöny, használja ön is ellenérvül. Én meg se foghatom, - folytatá aggodalmasan s fontoskodva. Ah, van az önök természetében némi össze nem egyezhető... Igen, igen, de félre ne magyarázzon, Viktor. Ha ön heves, - hangsúlyozá önkénytelen fokozódó érzelmességgel, - neki higgadtnak kell lenni: ha ön levert, neki vidámnak, s ha ön bösz, neki engesztelékenynek. Ez az összeillő kedély, melyből boldogság fakad. Ha a férfinak nem tetszik valami: nekem se tetszik, úgy tetszem neki én! Mi szívét bántja: szívemet fölláztatja, s a mi önnek fáj: engem megöl; de a mi önnek a gyönyör mosolyát csalja szemébe: engem üdvözít...

- Mi volt ez? gondolá meglepetve Viktor. A vigasztaló angyalt egész elragadta heve. Hókeble pihegni kezdett, s a végzetes szemek kinyíltak, mint bűvös kékvirágok, mint a pillangófogó, hogy aztán összecsukódjanak.

Celestin észre látszott venni ezt, nagy zavarral kelt föl.

- Ab, bocsánat! - szabadkozék legcsábosabb játszi mosolyával. Nem tudom, mi fogott el egyszerre. Csak vigaszt akartam bánatában nyújtani...

- S én köszönöm, felelt Viktor, megragadva Celesztin jobbját. Fogom már tudni, hogy föl se vegyek semmit.

- S én újra kérem, ne értse félre, de ön más figyelmet érdemel, s az meglesz ily uton. Isten önnel, Viktor!

Még egy hirtelen elkomolyult pillantás, az ujjal egy könnyű érintés Viktor kezén s a jótevő tündér kilebegett.

Viktor utána nézett hosszan, szívesen.

- Mily átható, meleg hangon szólt! Ah, úgy van! E szép és bölcs asszonyt eddig nem is méltányoltam. Ah, pedig Malvinban nincs mély érzés!

X.

- Kurta az ujj! hangzott közbe Napoleon szava, a mint beléptek, Armand frakkját nézegetve.

- Dehogy! veté ellen Armand.

- Nem?

- A kar hosszu.

- Igazad van!

- Nos, Viktor, - hivalkodott Armand is, - hát nem perfekt gentlemant látsz?

- Mindig! felelt még mindig szórakozottan kitekintgetve Viktor. Csak egy kicsit hosszu az ujj...

- Hosszu? - csodálkozék Napoleon. Ne tréfálj!

- Majd tapasztalod még! mondá magában Armand.

- Igaz, az Armand ujj! - magyarázá ki Viktor.

- Igazad van! - végzé Napoleon. De már nem tudom, mi hosszu, mi rövid!

S nagyot nevettek Armanddal, ki még hozzá tevé:

- Hagyjátok el! Hányon megfeszül az uj frakk, s mégis csak »uraságoktól levetett ruha«! Ebben ma hódítunk, az szent. De ifjam, egyszerre mintha az orrod vére folynék!

- Van is miért! jegyzé meg Napoleon. Itéld meg: ő szerencsés volt, hogy megnyerje hugom hajlamát, s a szerencsétlen még duzzog, ha Malvin, egy femme d'esprit, ki gyönyörűn ír, de gyönyörűn...

- Orthografiával! - vágott közbe gúnyosan Viktor.

- Ah, ah! - bámult Armand.

- Világos, - folytatá Napoleon; - kapva kapnak művein, s ő féltékeny...

- Az íróasztalára! vágott közbe nevetést erőltetve Armand.

- Igen. S bántja, hogy Malvin hugom szerepel, hogy tündököl, hogy a társaság kegyencze, és az előkelő világ elkényezteteti. Most rendezünk egy jótékony bazárt, nem nagyszerű ez? És még hozzá a bazár célja legtisztább filantropikus, a világon a legdemokratikusabb, Amerikának is becsületére válnék; és ez: az állomásnélküli cselédek segélyezése....

- Állomást szerezni nektek! - intett Armand szemével Viktor felé.

- Nem minden férfi büszke lehet rá, ha hölgye ilyen szerepkörben tűnik ki? De Viktort ez a főlény feszélyezi, igazán, feszélyezi!

- Persze, - kaczagott Armand barátjára mutogatva, - ő szeretne felülkerekedni!

- És hogy kabátjára lenne varrva Malvin, mint egy gomb, egy gomb, barátom. S orrol még, a miért - atyám kértére - egy tourt, vagy quadrillet ígért a titkárnak, Sivárszkynak.

- Ohó! - jegyzé meg a szót jelentősen Armand, hirtelen felütve fejét. - Sivárszky?

- Hát ez a demokrácia? - örölt tovább Napoleon. Láttál ilyet Franklin honában? Ej, de Viktorral komoly ügyekről szólni! Jer, míg a rendezői gyűlés tart, tekintsük meg házi műgyűjteményünket. Találsz egy pár ritkaságot. Bizonyosan szintén hoztál magaddal becses dolgokat... mi használhatjuk.

- Fájdalom, inkább ott hagytam becses dolgokat.

- Ugyan - tréfálkozott Napoleon - tedd ritkaságaid közé ezt a vad indust, ki páriának tekinti a nőt és zárva tartja!

- Oh, nem! - mondá komolysággal Armand. Az indus nőemancipáció még hátrább van. A nő ott annyira mindenhová követni tartozik urát, hogy megégetteti magát utána.

- Hisz még te is bonyolítod a helyzetet! Térítsd kérlek inkább észére a dühöngőt! - kiáltá Napoleon, sejtve, hogy ezek egy huron pendülnek. Vigye ördög az elefántját! - dörmögé kimenőben.

XI.

- Haha! kaczagott Armand, egy székre vetve magát. Van sógorod, még mielőtt nőd volna. Ezzel be is érhetnéd.

- S még nem ismered - apósomat! - tevé hozzá Viktor, ki bátrabb lett barátja jelenlétében.

- Hát házi - tánczosod! - egészíté ki ez, s egyet vágva szemével, mondá magában: Én ismerem!

Lopva sompolygott be Sivárszky. Még a fekete báli egyenruhában is ki tudta csipni magát. Zsebkendő, nyakkendő, inggomb, virág, a mellény, a kézelő, a keztyű, a claue, mind feltűnő viszonyban tudott nála egymással lenni, nem is szólva a szabás és magatartás merészségéről, miket a villogó szemek fölött vakmerően hódításra szegzett monokli s fodrozott fürtök à la hullámszó Balaton tettek végzetessé.

Csak hogy a szép titkár nagyon tépelődni látszott. Fanyar pillantása nem látszott összhangzani édesre páczolt képével.

- Szép ügy! - mormogá. Elöttem Malvin, de mögöttem - pszt! - Varjuváryné! Sajátságos. Ő megvan, s ő megjön! Pedig egy jogász királyunk azt állította, boszorkányok nincsenek! Eh, mit! merész lépés, gyors haladás!.. Ez ő! Nevetség! - gondolá kellemetlenül érintve, hogy ott látta Viktort, mert még neheztelni szoktunk azok jelenléte miatt, a kikkel szemben rosszban

járunk. Majd észrevette a másik urat, s nagy közönnyel üdvözlé, csak hogy ugyanekkor Viktort ne köszöntse:

- Nincs szerencsém, de jó estét!

- Nini! - szólt felé félvállról Armand. Van szerencsém, de jó estét!

- Nini? - visszhangzá Sivárszky hideg felsőbbbséggel. Sajátszerű ismerkedés!

- Hisz ez te vagy! - ugrott fel Armand örömteljes meglepetéssel.

- Te? - ismétlé Sivárszky gyanakvó tartózkodással.

- Oh, igen! Én, meg te, Sivárszkym!

- Én? És szabad tudnom uram, ki ez a te?

- Ej, ej! Nagyon jól kell emlékezned, hogy ily jól el tudj feledni. Hát a füredi szép napok? Mi ketten az Anna-bál hősei. Tizenhárom napig tartottuk.

- Gyanus barátság! jegyzé meg magában Sivárszky, s ártatlanul kérdé:

- Melyik Füreden?

- No hát a fürdőn.

- Tátra? Balaton?

- Hát a szép patikárusné virágzik-e még? Emlékszel? Férje-ura vasárnaponkint beállított hozzá Nádas-Kupacsról, - mily alkalmatlanok ezek a férjek! - egy reggel azután szóló-rákokat talált a csizmájában, mikor fel akarta huzni, majd a hideg kirázta, többet nem is háborgatott Füreden. Haha! Emlékszel?

Erre a megható visszaemlékezésre vége volt minden álarczosdinak. Sivárszky egész átengedte magát a kaczagásnak, majd lerogyott egy pamlagra, Viktor ölébe.

- Haha! A szép patikárusné... a rák... szóló, duett.... Így szoktuk a nőkkel és férjeikkel... Jux, kérlek, jux!

Viktor elvörösödött bele, mint a főtt rák, pedig még nem is volt férj, csak jelölt.

- Viktor, no nézd, - kapta fel a szót Armand, - nem is emlékszik a régi vig barátára!

- Ah, azaz hogyne! Sajátságos! kedves Detrekőy! - tört ki végre Sivárszkyból, karjait ölelésre tárva.

- Az, s nem több, mondá Armand. S össze szoktatok még ülni egy-egy kedélyes hazard-játékra?

- Mint anno Füred és fiatalság?... Hja, már neki komolyodtunk nagyon. A kor, a hivatal...

- Neki? Tehát a tánczról is letettél már? - kérdé Armand egész könnyedén.

- Azaz, hogy... akadozott Sivárszky megzavartan.

- Így Malvin kisasszonynyal se szándokod hát...

Sivárszky a sarkára kezdett állni.

- Miért ne? Jux!

Armand visszanyomta Viktor önkénytelen megrándult karját, s enyelgőn kérte a csipejében ringatózó Don Juant:

- De a kedvemért: ne!...

- Sajátsz... Jogom van hozzá.

- De előbb - szólt Armand féltréfásan, fenyegetve, - majd együtt tánczolunk!

- Lassabban! - volt a kihívó válasz.

- Ej, sőt leggyorsabban! - hangsúlyozá Armand mind fenyegetőbb komolysággal. S az első forduló enyém! Sivárszky úr, emlékszik Füredre? Kártya közt ott kölcsönül háromezer forintot visszaadtam önnek, a mit játékban nyertem el s a mit megint elnyertem. Édes jó Sivárszky, ön gentleman, s ily jellegű adósságnak huszonnégy órán túl nem hagy adósságnak; s ön másnap úgy elvitorlázott vele, mintha rákot dugtak volna csizmájába. Azóta háromezer-szer huszonnégy óra is elmúlt - s eddig igazán »nem volt szerencsém«. Ha ön, mielőtt első bakugrását megtenné a kisasszonynyal, ezt ki nem fizeti: becstelennek nyilvánítom. Jó mulatást.

- Hah! Ez elégtételt kíván! - sziszegé és kiáltá egyszerre a gentleman kikelt arczczal s támadólag emelte föl öklét.

Viktor is fölugrott, Armand elé, s megvetőleg mérte végig ellenfelét.

De Armand hátratett kezekkel hajolt egészen Sivárszkyhoz, s csak úgy kérde:

- Hogyan? Vassal, vagy ólommal fizetne? Ez olcsó törlesztés volna!

- Átkozott rókája! - kiáltá dühösen Sivárszky, s még egyszer rá akart rohanni.

- Nos, mondá Armand hidegvérűn, - a táncz kedvéért, siessen!

És Sivárszky, az ajtóból visszafordulva, s tüszkölve, mint a vadmacska, elsietett.

XII.

Armand, mint a ki jól végzett, elégületen mondá Viktornak:

- Végy bucsut, mert ezt nem látjuk többet. És hölgyednél ez a rózsaszín gazember előzőtt volna meg egy chassé-croisséval.

- A nyomorult! De én mit tegyek?

- Semmit. A gazembereknek nagy előnyük, hogy még hozzájuk se nyúlhatsz tiszta kézzel. Viszont azonban elég ellenök a törvényes eszköz.

- De a düh! Halálosan fölingerelt s nem tölthetem rajta boszumat!

- Ezt a dühöt nem is csodálom, ha így beleizlel előjogaidba...

- Ah, ezt ne mondd! - fordult meg Viktor szerelmesek szokásaként, kik csak maguknak tartják fönn azon jogot, hogy kedvesök ellen kifogást tegyenek. Malvin ártatlan ebben. Ehhez szó se fér.

Armand fiatal barátja elé lépett, könnyedén vállat vont s elkezdé szokott csendes gunyorával:

- Nos, te még nem fujod, mert nem égetett. Nem látszol még tudni, hogy az emberek két csoportra oszlanak. Vagy nevetők, vagy nevetségesek. Vagy tolvajok, vagy meglopottak. S ha gyönyörködni vágyol e földön, a választás nem nehéz. Ne végy oly ingóságot, a mit ha ellop-nak, még ráadásul ki is kaczagjanak, - legjobban akkor, ha visszahozzák.

- Hogy értsem ezt? - kérde Viktor izgatottan.

Armand egyszerű, de komoly bensőséggel felelt:

- Baráti aggodalmam minden erejével, több: az atyai szeretet féltékenységével tiltakozom a balga szándék ellen, hogy megnősülj!

- Mit? Lemondjak egy leányos szeszély miatt? A mit bizony atyja sugallt. Melyik rózsának nincs tövise?

- Meneküljünk! - felelt Armand a lényegre térve. Nem érzed magad kissé otthoniatlannak ez állatseregletben? Ez oroszlánbőrű apa, az ő tigris fiával, sakál titkárja kíséretében...

- Igaz, - folytatá Viktor önkénytelen a benyomás alatt, - és a mama, olyan diszes, mint egy flamingó.

- No, és libuskája, a ki szárnyait megtépi irótollnak. Megtekintők, elmehetünk.

Viktornak ismét ellen kellett mondania.

- De nem indok: visszatérni, ha annyira haladtunk. A feltűnés, rágalom - és Malvin jó neve...

- Gondolj magaddal, s menekülj. És ha már így benne vagyunk a zoológiában: a hermelinről az a monda, hogy ha egy kis foltot kap, kivégzi magát. Hát az ember nem ily finnyás állat? Te azt a foltocskát elviselnéd? Vagy az első nő ez, ki neked szerelmet esküdt, hogy te még akkor se állj tovább, mikor ő Sivárszky karján lejt odább?

- De nem saját akaratából! kísérté meg a mentegetőzést Viktor.

- Természetes; passzív lény a nő, - csak beleegyez. Szóval: tolvaj se volt még alkalom nélkül, s egy erény zára se nyílt föl, ha kulcsccsal - főleg aranykulcsccsal nem jártak körül. Higyj, nem nekem, tapasztaltságomnak; megpróbáltam én s világnézetemet mindenütt ez irányban fejleszté ki a *siker*, az ócska világban és újbán, szárazon és vizen, vulkán tetején, tenger fenekén...

- Ah, ah! évdött Viktor, a mint látta, mily térre kezd lépni mentora. Talán még a víz alatti kristálypalotákban is hódítottál!

De Armand, mint egy emlék hatása alatt, egészen elkomolyodott, s ekkor még könnyebbült-nek látszott; épujy mint könnyelmű külszine alatt mindig rejlett valami bánatos komolyság.

- Majdnem ott is, - kezdé egy kis sóhajjal - és aeneasi élményeim voltak. Hogy is vezeti csak be Virgil: »Infandum, regina jubes renovare dolorem!«... Akár hallgasd meg.

Armand Viktor mellé települt, s míg a társaság a szomszéd termekben ülésezett, folytathatta az elbeszélést.

- Csakhogy - kezdé Viktor, - még az élet borában több volt a cukor, kevesebb a seprő. Tíz évvel lehettem ifjabb, pár ezer holddal gazdagabb, s ez egynek hijával - itt tarkójára mutatott, - nem voltam szegényebb. Hamburgból, Viktorom, egy Cirque Olympique műlovarnője megszöktetett, de maga elől; mert a mily szenvedélyes lóidomító volt, engem is többi imádójához készült mustrálni. Féltékeny volt, mint a török, és hat ives szerelmes leveleket irt borzasztó orthografiával. Én egy szép reggel e veszedelmek elől az első Adler-gőzösön szelidebb tájak felé evaporáltam. Könnyült kebellem ütem éppen ebédhez, azt híván, minden szerelmi balgaságot szélnek eresztettem, midőn egy tünetény jelent meg az ajtóban, a ki rám oly hatást tőn, mint szép asszony soha: nem tudtam tovább enni. Ez az ébredő, vagy boldogtalan szerelem jele; mert míg szívünk éhes, kerül az étvágy, s csak boldog szerelmünkben, ha a szegény szív jól lakott, jelentkezik kettős igénnyel a gyomor. Merő szépség volt, lefesthetlen, és ez legkönnyebb módja a festészetnek, mert elkápráztatja a szemet. Vonásai összhangzó bájában, mozdulata lágy kellemében, az ajkak egy-egy piczi szögletében a hatás megannyi titka, mégis a merengő szemek beszéde volt a mindenható! Egy fedélzeten lenni egy nővel nyílt tengeren, ez annyi, mint az érzelmek egy hajójában evezni. Oda voltam. Egyetlen eset, hogy legyőztek.

Hasztalan tűnt el az ebédlőből kísérő hölgyeivel: előttem maradt, s mintha torkomon akadt volna egy kétszersült falat: csak dadogni birtam, de estig érthetően kidadogtam előtte, hogy imádom, hogy őrvöngök érte. Mit tesz a nő ilyenkor? mosolyog, kivált az özvegyek, s ő is azt tette, mert majd kihagytam: bár ártatlanabb a májusi harmatcsöppnél, tényleg mégis asszony volt már, sőt özvegy, s mint új házasság nászútra: úgy indult ő férje halála után, hogy úgy mondjam gyász-utra. Megtudtam, hogy e gyermeked nő férje éltes volt, sőt hogy ő hazánkbeli, s ah! mi jól esik ennyi idegen közt egy honfitársnő, - ha ily gyönyörű! De neve titok maradt előttem, mert ő elhallgatta. Mme Veuve De la Tristesse, - e névre szóló útlevelemmel szállott be, kísérőnőjét pedig Genf-ből fogadta, az annyit se tudott mint én, hát hallgatott is. Ő nevetett, - ah, most is hallom az édes gúny e hangját, gyászoló syrénem énekét, ki annál égetőbb szép volt, minél sötétebb féltéssel övezte a gyászruha, mint egy boldogult férj irigy szelleme. Állhatatos üldözője lettem, vagy inkább képe üldözött szüntelen, szívem úgy lüktetett a szenvedélytől mint a hajó a viharban, s minden más emléket mint fölös terhet dobáltam a habokba. Ő került a nőtársaságot is, mindig ott révedezett a fedélzeten, s csak egy kis médaillont viselt keblén, férje arcképével, kit, úgy látszik, atyjaként szeretett. Ez elhatározásra birt. Megvallva szerelmemet, megkértem kezét. Visszautasított. Esküdött rá, hogy nem megy férjhez soha, nem is mehet, - miért nem? ez talány maradt, mint ő; hogy pedig szerelméről kérdeztem: erre mit sem felelt, s oly fájdalom-sajtozott kacajjal vert vissza, hogy meghökkenem, s majdnem könyekre olvadtam e csodás ártatlanságú kalandornő előtt.

Armand hangján most is megéreztem a meghiúsultságot. Azonban Viktor nem akart elérzékenyülni. Évődve szólt közbe, mint önző szerelmes, ki csak saját szivbaját érti s meg nem foghatja: mint érdekelhet mást a saját insége, nem az övé:

- Csodálom, kedves Armand, hogy lányodul nem fogadtad, ha nőd nem akart lenni...

De Armand csak szokott baráti pillantását veté rá, s folytatá:

- Rajta, csak ne vess. Hiszen a kiket szánni lehet, nevetségesek is. Ah, az ő kacaja csakhamar szivrepesztő sikoltásba fult. Junius volt. Kelet összeütközött éjszakkal, azaz a keleti tengerről jött szél az éjszaksarkival s megkaptuk az aequinoctialis viharokat, az ouragant. A légmérő nagyot zuhant, a delejtű idegrohamokba esett, az elemek megveszekedtek, Aeolus pogányul cibálta Neptun zöld szakálát s a kétezertonnás »Otrantót« vagdalták egymás fejéhez. - Vitorlát bevonták, tüzet kioltották; a kormányrúd eltört, s az éj beköszöntött feketén. Én meglobogtattam kalapom a vihar előtt, mert tudtam, hogy ő hajón is megteszi szerelmeseknek azt a barátságot, mit Aeneasnak a barlangban. Dido királynémat perczre se hagytam el a zürzavarban: és mig minden inogott és recsegett, mellem szilárd maradt, keze kezemben nyugvást talált, a szokott könyveket fölszárítá a szél; az a gúnyos nevetés pedig hogy ne hangzott volna el az orkán s a svájci dame de compaguie fülszagató sipitózása közt? Következő éjre szünet állt be, annyira, hogy az elcsigázott utasok pihenni térhettek. Midőn özvegy királynémat társalgónéjával lekísértem szobájáig, mosolyogva vett bucsut s önfeledten nyújtott kezet: »Uram, mondá, vissza fogok emlékezni barátságára.« - »Feledjen engem, csak másra se emlékezzék.« - »Ki volna az?« - »A kinek arcképét keblén viseli.« - »Viselje hát ön.« S a medaillont leszakítá, ide adta, s eltűnt. Fölnyitom, - haha! már üres volt, a férfi kép, az ereklye kivettetett, s jogom volt föltenni, hogy helyét, emlékezetből festve, én foglaltam el. Leheveredtem ajtaja elé s lázas nyugtalansággal őriztem álmát. Az elcsendesülő fedélzetet egyszerre eszeveszett lárma verte föl. Fölrohantam. Fenn örült lőtás-futás és jajveszékelés, vészlövéseket adtak: a hajó ég! Pillanat alatt vissza a kajüthöz. Rájok szakítám az ajtót, - s a szegény svájci igyekezett föl, megmenteni magát szabad hazájának. Az imádott asszony ájultan omlott el. Agyamban halál és szenvedély viharai tomboltak, szívemben az egész hajó tüze lobogott. Pedig fejünk felett az égő pokol: ördöggé teszi a férfit, s a nőt elkárhozottá. »Auróra!« - kiáltám megragadva, - Auróra, nem léssz a halálé, mig enyim nem voltál!

Lehunyt szemmel ölelt át, s ajkai lezárták ajkamat... Oh, e lángoló csók! Egy égő pillanata az üdvösségnek, örökkévalóság a szerelemben, a tűz és víz közti megsemmisülés sirszélén! - - Aztán karjaimba kaptam, s újra föl! A mentőcsónakot már alábocsájták némi rendben, s a nőket ráhelyezték. Nem akart elválni. Az utolsó perczben tudtam kiszakítani karjaimból Aurórát, kedvesemet, nőmet, életemet! Mint egy letört virág, hajolt még felém, s össze-roskadt, míg a hullám elkapta a csónakot, zugva föltátotta örvény-száját, s láthatatlanná tette őt örökre... Kezemben fölvont pisztolylyal tisztelegtem, hogy a kellő pillanatban, midőn már körünkre ég a hajó, fejemnek fordítva, kikerüljem a kettős halált. De láthatod, hogy nem következett be. Jött egy osztrák gabnahajó, lármát ütött ágyujával, s mikor már angolokra voltunk sülve, fölszedett a hátára. S ki hitte volna? A mentőcsónakot bizonyosan elnyelte a víz, mert senkise hallott többet felőlük, s az imádott asszony örökre eltemette szívemet, - csak szívemet, mert én megéltem, s egész világot bejártam, kutatva őt minden ég alatt, őt. Hasztalan. Sirja fölött hiába eveztem reménynyel, majd lemondó kétségbeeséssel: valódi eszményt már, fájdalom, nem találtam többé... ámbár eleget találtam.

Armand a legnagyobb felindulások után, története utolsó szavait gúnyos kacajjal fejezte be, mint a ki lázas álmából fölébredve, az egészen csak mosolyog. A valóság kineveti az álmodót. S ha a halandók kikaczagják, a tündérek eltűnnek. Hadd tűnjenek.

S elmúlván a lelke elé idézett látmányok varázsa: a józanság hidegvérével hűtötte le magát; a leomló légvárakhoz még maga sújtott hozzá megvetőleg.

De Viktort az élmény szinte kiforgatta magából. Mintha éretlen illúziói multak volna el s ő egy leczke alatt megokosodott volna. A mese moráljával azonban nem volt tisztában. Perczre eltűnődött, s mikor ő is magához tért, zavartan mondá:

- Furcsa történet. S ilyenek is lehetnek a nők.

- Ilyenek mind! - felelt Armand tompán, közönyösen.

- De hogy egy hölgy nem lesz nejjé valakinek, hogy kedvese lehessen!... A nyakérmet természetesen valami papagálytoll-fejdíszű indián istennőnél feledted.

Armand önkénytelen óralánczához kapott.

- Oh, nem! Nézd e halál-főt, mely vigyorogva harap egy szál nefelejtset...

Armand oda tartotta, s Viktor szemügre vette a kis ékszer.

- Bizarra gondolat. De mi közös vonása van mesédnek az én dolgommal?

- Az, hogy a nők mindenütt egyformák, s kisebb hullám kell elmerítésökre, mint egy ladiknak. Bolond kapaszkodjék hát ily szalmaszálba. Ha érdekesnek tartod élményemet, fordítsd hasznodra, - teljes ifjúságod pompájában ragyogsz, étvágyad jó, eszed is van, hogy tedd. Hanem természetes, az első kacajra ne oldj kereket. Ismétlem, kövesd életelvemet: Szeresd magadat, s a másét!

- Másé? - aggályoskodott a fiatal ember; lesz-e enyém?

- Boldogtalan! hát nincs egy szív se, mely érted gyorsabb dobogásba jönne?

Viktor felugrott helyéről.

- Celesztin... Ah, rég észrevettem. S imént, imént... Oh, ez több volt, mint barátság!

- Mi kell több? S oly szép ez asszony?

- Ilyen csak elmenekült szép ismeretlened volt. Majd meglátod, s bámulni fogsz. A család különben elvételne egy tudóssal, Bundárral, hajdani bösz professzorommal, ki egy tudóstól telhetőleg bomlik is utána.

- Ugy mit tétovázol? Gyönyörű verseny! Rajta!

Viktor először vetette magát a szabadság szilaj csikójára, s mikor az elragadta, ő még sarkantyuzta:

- Udvarlok élet-halálra! Elkezdem azonnal!

S csak e szédület közben tűnt elé a leány képe. Viktor idegesen toppantott lábával, elfojtott hangon mondvá:

- Malvin, miattad lesz!

- Hódítsd meg őt, ezt a szép Celesztint! - szólt Armand, megragadva Viktor kezét. Én ügyvéd leszek. Benned fogok megifjodni. Győzelmed lesz büszkeségem!

S a szerződés a csábító Mefiszto és Faust ifju úr közt hatalmas kézszerítással megkötött.

XIII.

A diszes kör, melynek egy perczre fölkapott központja Armand volt, egyszerre széteszlott, s figyelmével egy új belépő felé fordult. Komróczy úr, Napoleon is körulte termett.

- Lám, lám, tudós barátom! A buffetből?

Makacs ötvenes férfiú volt a tudós, frakkja méltó versenytársa Armandénak. Merevség és pongyolaság ülte mésalliance-át ruházatán. Az arcot az állon leborotvált, szőkés-rőt körszakál aranyrámázta be, a melyet fönn az előre kanyarított haj egészített ki, melyből mégis bőven jutott hátul nyakára, a hol kerekre volt nyirva. A szemekben az a lehűtött erély, mely kettős szigorral látszik porkoláboskodni a gyarló laikus világ felett, miután gazdájok tudós is, tanár is egyszerre. Tudós Bundár Márk tanár úr különben nem volt emberevő. Kezében tányért tartott, sonkával. Így lépett be prelegálni az élet iskolájába, a társaságba.

Napoleon meg is ragadta Armand karját s oda vezette:

- Érdekelni fog európai nevű tudósunk, Bundár...

- A név nem rossz. Mintha már *nem* hallottam volna.

- No, no! Tudod mivel foglalkozik?

- Sonkaevéssel! - felelt Armand a legtermészetesebben.

- Egyiptológiával! - javítá ki méltatlankodva Napoleon.

- S a min rágódik az a hyeroglif.

Ezt már Komróczy úr is hallotta, ki beléptekor a bemutatásnál csak futólagos figyelemre méltatta Armandot, különben is szembetűnően levert és szórakozott volt; de most teljes erélyével állt ki vendégköre diszéért.

- Uram, Bundár egyre s mélyen gondolkozván, tömérdek foszfort veszít; ezt pótlendő, kénytelen mindig étkezni. Ő azért eszik, hogy gondolkozzék és azon gondolkozik, hogy egyék. Valódi bölcs, uram. Aligha most is assyr ékiratok fejtegetésébe nincs elmerülve.

- Komoly munkába mélyedés! - jegyzé meg Armand, a tudós működő álkapcsaira mutatva.

- Komoly szándéka van egy nőrokonunk, Celesztin sógornőm iránt is. Ön még nem találkozhatott vele az ülés miatt.

- De Bundár urnak pompás étvágya van. Talán boldogtalan szerelmes?

- Azt hiszem. A hölgy előbb-utóbb övé lesz.

Most Napoleon előlépett, szétháritá kitért karjaival a közönséget és figyelmeztetve szólt:

- Nyilatkozik, csend!

Bundár felpillantott tányéráról, éppen Armandra meredve, félszegül meghajolt s csakugyan nyilatkozott az étkezés miatt fátyolozott hangon:

- Sphynx, Sphynx! Minden egy nagy talány.

És elnyelt egy falat sonkát.

A koszorú a kijelentés alatt ihletve nézett össze.

- Mély értelmű szó! - sugá Komróczy úr Armandnak.

Napoleon pedig megragadva az alkalmat, bemutatta Armandot:

- Ime, tudós bátyám, - a vakmerő keleti utazó, a ki Amerikából megjött, Ázsiában, járt, a régi Magyarország után kutatva.

- S Magyarországon talált Ázsiára! - gondola Armand.

Bundár nagyot sóhajtott:

- Ix, Ix, Ix! Ismeretlen!

S Armandot nézve - a nélkül, hogy látná - ismét bekapott egy falatot.

- Értitek? - kérdé fontossággal Komróczy úr.

Armand pedig szivéből felkaczagott:

- Kitalálta nagy tudósunk! Az »Ix«, az ismeretlen, az én vagyok!

De a tudós nem adott ennyi engedményt sem.

- Ön még nem Ix, uram! Ön még csak lehet Ix, *valami*...

- Oh, rejtélyes rejtvényfejtő! - kiáltá fel Armand. Ugy hát a Sphynxek, Ixek a nők szivét jelentik, a miért rajong. A női sziv legnagyobb talány!

- Vagy az algebra ismeretlenét fedezte föl Napoleon. De irántad meglepően közlékeny!.. Csitt!...

Ujra csönd; lesték Bundárt, ki mintha szólni készülne.

- Valóban! - sugá Armand Napoleonnak. S mennyit mond e semmitmondás!

- Tanítja: a bölcsesség kezdete a hallgatás.

- És vége a beszéd, - felelt Armand, s hirtelen eszébe jutott: Viktor csak nem jön. Alaposan veheti.. És hirtelen egészen Bundárhoz lépett, kezét nyújtva:

- Köszönhetem az elmélyedt Archimédet?

Bundár észrevette az érmet Armand óralánczán, s megkapta:

- Kitűnő régiség. Mutassa.

Armand meglepetve, megzavarva állott.

- Ez - emlék, uram...

- No, nem tesz semmit! A tudomány nevében, köszönöm!...

S nehézkes kezének egy fogásával lekapta az érmet.

Armand megragadta kezét.

- De, bocsásson meg, ismétlem, hogy emlék.

- Mit! visszavenni? Ha megköszöntem a tudomány nevében!

Komróczy úr közbelépett:

- De arany ékszer.

- Az mit se von le becséből! - nyugtatá meg Bundár.

Armand dühös lett, szinte nevetett. Mikor a szerelmi jel eltüntetéséről volt szó, egyszerre egész nagyságában tünt elé annak értéke, s mindannak, a mire emlékeztette s a mit kisebbítő gúnynyal igyekezett előadni barátjának. Most mintha szívét markolta volna ki ez éremmel az a meghatározhatlan arczsinü tudós, ez a rozsdás, penészes régi pénz. De hiszen vissza fogja adni. Nevetséges volna feltűnést kelteni. Eh, de bolondság is az egész, hadd vigye! Aztán mégis körültekintett aggódva s halkán ellenkezett utólszor:

- De uram, nem nélkülözhetem! Adja vissza.

- Noli turbare circulos meos! - felelt a tudós recsegő kaczagással, s jobbával kegyteljes köszönetet intve, megfordult s ment a zsákmánnyal a merre jött, valószínűleg a buffetbe.

- Mint Archimedes! kiáltá utána Komróczy úr. S most visszatér kontemptálni az étkezőbe. Nekem se ártana! - gondolá elborulva. Ékszere felől nyugodt lehet! - fordult Armandhoz. De ihol a mi választmányi tagjaink, az athléták! Hozta ég, hős fiúk, szervusz!

- Magunk is igyekeztünk! felelt elmésen egy vékony dongáju a három közül, Biczeghő Zuárd.

Komróczy úr idegesen pillantgatott a végre betoppant Keöszméthyre, egy világos szőke ifjura, a kinél hajszone miatt lehetetlen volt megmondani, hol kezdődik a haj, és hol a kopaszság? Különben jobb szemével folyvást monokliján rágcsált, s hadarva kezdé:

- Tisztelt uram! van szerencsém. Csókolom, hölgyeim. Pompás piknik.

- Már pompásan foly a multság! - egészíté ki a harmadik athleta, Hurutka Oszkár, a ki a szerencsétlen »m« betűket folyvást »p«-ékre torturázta.

- Mindjárt jobban mulatunk! - kiáltá Lilla kisasszony.

- Attól féltünk, el se jönnek! - jelenté ki Miranda.

- Repültünk, nagyságod! - lelkesedék Biczeghő.

Komróczy úr félre huzhatta Keöszméthyt s gombjánál megragadva vallatá.

- Hol késett, ifju barátom?

- Késtünk! Nem magunk miatt uram, hanem az ügy. Nagyszerű bazár lesz.

- Az ügy! Nos, eljárt-e megbízatásában? Jelen lesznek-e a kormányférfiak? Én leküzdtem minden más tekintetet, - az érdekek magasak, s a cél jólékony. Követelem, jelenjenek meg.

- Ah, kedves bátyám, hogyne! Holnap reggel, távgyaloglás után, egyenest fel, fel, ünnepélyesen beszélek, végre is el kell jönni egy kegyelmes úrnak, nem magamért, de ha Komróczyék állnak az ügy élén, tudod, remek lesz s végre a foglalkozás nélküli cselédek, az ügy!

Komróczy úr nyomatékka tölcsezte a bizalmas fülekbe:

- Csak el ne mulassza, - államtitkárom!

- Oh, uram, az ügy! az ügy!

A társaság, mint a kaleidoszkop folyvást változott, és soha nem tért vissza előbbi alakjába.

- Hogy van, uram? - kérde Biczeghő a soha nem látott Armandtól.

- Ön uram athléta? - kérde Hurutka.

- Köszönöm, jól, - nem vagyok athléta! - felelt szórakozottan Armand.

- Csapjon fel, uram! - biztatá pajtáskodón Biczeghő. Armand megnézte s kérde:

- Nem szükség hozzá betegségi bizonyítvány?

- Nem szükség, - felelt csodálkozva az athléta.

Komróczyné előzékenyen szorgoskodott a vendégek körül.

- Egy csésze theát, Hurutka, ha meghültek.

- Isten ments, asszonyom, legfeljebb herbatheát.

- Tiltják szabályaink! - magyaráz ki Biczeghő. Túlfeszíti a vérkeringést s a lábizmokat.

- Legalább süteményt mártsanak be, hiszen kifáradtak.

- Köszönöm, - mondá Hurutka, - tésztát athléta soha! Hizlal és petyhüdtté teszi a vért, spleent és fölösleges nyálkakat okoz. Legtestedzőbb hűtőnk a langyos víz.

- Jerünk tehát a dohányzóba! - szólítá fel barátait Napoleon.

- Csókollak, soha! - tiltakozott Keöszméthy Lázó. Nem magamért, de a trainingért. Első az erő.

- Oszkár, te rágyujtasz?

- Köszönet - felelt Hurutka, én csak fogszivarkákat szivok.

- Ab, Bundár úr, barátom! - szólt társaihoz Keöszméthy, s Bundár csakugyan ismét az ajtóban állt szokásos tányérjával, s evett és nézett. Az athléták pedig sorakoztak, s a vezérszónok megszólítá:

- Tisztelt uram, kikérem magamnak - tisztelt uram - a szerencsét, - nem én, de a klub, az ügy!

- hogy üdvözljem önt, barátom, a házasulandó ifjak nevében, boldogítson, - nem magamért, - de tudományával a bazáron!

A megtisztelt egyet hajolt, s nem értő arczkifejezéssel felelé:

- Hyeroglif, hyeroglif, hyeroglif!

Ezzel visszafordult.

- Mindig a tudomány! jegyzé meg Armandnak Komróczy úr, félre pedig ezt dörögé: Az a beszéd még neki is hyeroglif!

Armand idején valónak látta, hogy Bundárhoz lászson. Elfogta őt, s udvarolni kezdett:

- Fogadjon engem is bámulói közé. Ön az egyetlen bölcs, a ki fölfedezte azt a követ -

- Nem értem.

- A bölcsök követ. Mert miből áll az összes tudomány? Huszonnégy betüből, uram. Descartes elméletei, Humboldt észlelései, Shakespere fellengzése ebben mind benn foglaltatik. A

gyermek, a ki már ismer az ábécéből hat betűt, birja az összes tudományok negyedét. Ha a római és arabs számokat még hozzá vesszük: ki is meritettük az egész tudást. És mi az egész élet? Mozgás és anyagcsere.

- Epikureista! - enyelgett Bundár. Anyagcsere! - s eltüntetett egy falatot, mint egy érmet. De okos ember! - jegyzé meg magában.

- Az a bölcsek köve, a mivel ön bir! - folytatá Armand titkolózva s kissé bizalmaskodva, - megérteni a szerelem szavát..

- Az ugynevezett szerelem? E dolgot még nem tettem tudományos kísérlet tárgyává.

- Nem! Pedig ez a legnagyobb régiség a világon. Önnél éppen ideje is. Nos, elemezzük. A braminok ősi indus mythosza szerint az alkotó az első embert kétfelé hasítá, fele a férfi lett, fele a nő, de azóta folyvást egygyé vágnak lenni ismét, leküzdhetetlenül, *in statu quo ante*. E vágy a szerelem.

- Tökéletes igaz.

- Mint hallom, szeret is egy nőt.

- Ellenkezőleg. Nőül akarom venni.

- Ha szép a nő, - magyarázá Armand: - a valódi Sphynx. Ez méltó, hogy ön megfejtésére adja magát. Egy tudós udvarlása hizelgő lesz ily szelleműs hölgynek. Szeretessen magába.

- Jó. Neki ajánlom művemet, - a legujabbat, a legrégebbi barbár leletekről.

- Ez sok, - de nem elég. Hizelegjen, udvaroljon, szépelegjen. Nyilatkozzék, valljon szerelmet, szóval: tegyen tul vágytársán.

- Hah! Az is volna? - pattant föl Bundár.

- Csak tartsa szemmel fiatal urainkat.

- Tiszteletlenség az ifjúságtól! De nem tesz semmit. Ő előnyt fog adni koromnak.

- Ugy van. Csak kitartás és vágjunk eléjük!

- Ugy van. Vágom hozzájuk a bölcsek kövét! - kiáltá ádáz haraggal Bundár. - Oh Sphynx, oh hyeroglif!

S kifordult egyetlen harapás nélkül.

- Igy! - gondoló Armand. Ha van Viktorban a féltés mellett egy szikra becsvágy: meg fogja buktatni professzorát.

XIV.

A társaság mind élénkebb lett, mindenki mindenütt ott volt, csevegve, értekezve. A kedves háziasszony a tánczra serkenté a zajos ifjúságot, Komróczy úr elkeseredettségéből tánczra.

- A zene szól, - fordult a nyalka Perghő a leánycsoportba lépve Lillához. Ugorhatunk egyet gyűlés közben. Szabad?

E természetes izléssel tett felhívásra, (a mi az újabb társadalmi Sasku és Knigge szerint az illem és előkelőség utolérhetetlen modora, mert mi lehet izlésesebb a természetnél?) Lilla Perghő karjába ölté karját.

- Csinos fiu; kár, hogy nem athléta! - gondolta szintén természetességgel vevén szemügyre tánczosát. S elmenőben kérdé:

- Gondolja, Dini, hogy jó vásárt csinálunk?

Mira kisasszonyt a kis Foncsor hívta fel keringőre.

- Doktor, maga nagyon tüzesen kering. Nem árt meg?

- Mit képzél? »Praesente medico!«

- De nem esik rám, mint az orvosbálon? szólt meglegyintve legyezőjével, s minden aggály nélkül lebbent ki, kis lovagja karjába kapaszkodva.

A példa hatott, a táncszzenvedély gyujtott. Evelin kisasszony, természetes vágyát követve, maga mondá a legénynek:

- Keöszméthy, jöjjön hirtelen egy fordulóra!

Az ifju bajnok meg volt lepetve.

- Bocsánat, a táncz, kérem, árt a migrainemnek. Nem én: az ügy...

- Kosár? Kérem Oszkár! - csapott le merészen a másik bajnokra.

- Végtelen sajnálom, - szabódék Hurutka udvariasan. Holnap távgyaloglás Palotára, kimélni kell a lábakat..

- Nos, - fordult át Evelin idegesen a harmadikhoz, - magának is kimélni kell a lábakat?

De Zuárd magas fölényvel mosolygott, szánólag is, oldalvágással is Oszkára: - Nekem a lábaim jók, csak a tüdőm nem futja...

Evelin már megsemmisülten állt ott, midőn mentő gyanánt a bálhős Suli Muki bókolt neki, szügyébe vágva fejét:

- Ha a három kosárral nem főzne le nagysád?

- Oh nem! hangzott a válasz. De mily kemény gyerekek ezek az athléták! Hogy megállják!

S elrobogtak, mig Hurutka utánok kiáltá:

- Mi majd a szemeinkkel fogunk élvezni!

A teremajtóban most Szegfűszeghy jelent meg, csapzott fürtökkel, dúlt nyakkendővel, kezében irón és tánczrend, lelkendezve, mint egy végigharczott veszített csata hírnöke.

- Zelemér, te itt? - üdvözlé Biczegkő és Hurutka nagy diadallal.

- Zelemér, te itt, te itt? - üdvözlé Keöszméthy.

- Jó estét, bajnokok!

- Nem járod? - kérdé Biczeghő.

- Nem-e? - folytatá méltatlankodva Zenő. Én vagyok a nyargoncz Terpsychore börzében, galoppozva a párok felett. Én csinálom a kurzust, én jegyzem az árfolyamot, a hausset a lebbenő ruhákról, a baisset a letaposott tülanlékról, és irom a tánczolók névsorát kettős könyvvezetéssel a »Divat-Kökörcsinbe« és »Bazárrózsákba«. Phüh, de belemelegedtem! - végzé végigtörülközve zsebkendőjével.

- Kérlek, - mondá Biczeghő - tégy be minket is a tánczolók közé.

- Tánczolók közé? - ismétlé Zenő szinte magánkivül a hőségtől. Szívesen, jer...

S átkapta az athlétát s kifelé kezdett vele táncolni. »Segítség!« kiáltott ez s a másik kettő utánok rohant.

- Jerünk, barátom, jerünk! Ne hagyjuk!

Viktor karján Celesztint vezetve lépett be. A nő csengő kacagással vont ki karját.

- Nem, nem! Kérlelj csak meg a kesergőt. Menjen, és siessen karjára füzni, míg nem késő.

- Ah, soha! - kiáltá Viktor hirtelen elpirulva.

- De igen, míg a vetélytárs nem jő...

- Tehát kívánja? - kérde az ifju ember épp oly hirtelen sértődöttséggel, s azzal fenyegetőzve, a mitől félt: szakítással.

De Celesztinnek egyetlen pillantása lefegyverzé. Egy Circe nem mondhatta volna igézőbb mosolylyal:

- Az öntől függ...

Viktor éppen észrevette barátját. Most lépett a kék terembe, s csak maguk voltak.

- Ah! Jer Armand! - szólítá meg Viktor s bizalmas hangon be is mutatta Celesztinnek: Keblem barátja, Detrekőy.

Armand Celesztinre tekintett. Elsápadt s meghökkent, csaknem visszatántorodva, szólni nem tudott, de akaratlanuttogá:

- Auróra!.. Ég és pokol!

Celesztin hozzásietett, de szinte rohanva, pillanatra meg akarta ragadni karját. Szemei föltárltak, mintegy kék lángjaikba temetve Armandot s rögtön összevonva, rászegzé fölindulástól megrázkódva:

- Armand!

E szóra mozdultak a vonagló ajkak, de ki nem mondá. Legalább nem hallhatta senki. Ekkor már az indulatot leküzdötte, vissza tett egy lépést s hideg közönyre erőltetett hangon mondá, kezét nyujtva:

- Ah! Detrekőy, - barátom - -

Armandot gyönyör és kétségbeesés ragadta meg egy perczen, s ketté akarta tépni szivét. Ő él!... ah, de... Itt megtört gondolata. Végerőfeszítéssel és villámgyorsan kiragadta magát a helyzet hatalmából, hogy Viktor észre ne vegyen semmit. Már meghajtotta magát.

- Asszonyom! - mondá, s érinteni merte a felé nyujtott kezét.

Viktor nem is figyelt rájuk ezalatt. Nem akarta, s mégis kitekintett: nem látja-e valahol Malvint? Armand kezét fogott Celesztinnel, mikor ő hozzájuk fordult:

- Már jó barátok? Annál jobb! Nem is sejtem.

Celesztin jellemző könnyedségével felelt, s mosolylyal kísért e pár hangsúlyozott szót:

- Jó barátok? Csak félig-meddig, és az is rég... Egy szörnyű út - -

- Ne folytassa! - látszott közbekiáltani Armand tekintete, míg szavai a társalgás legkopottabb udvariaskodásával hangzottak: Hogy így kedvezzen a véletlen, nem reméltem...

- Lám, oly jelentéktelennek talált emlékei közt! - felelt hasonló módon Celesztin.

- Ah, hogy próbálja körmeit az ördög! - gondolá vizsga pillantást vetve rá Armand, és mondá: Mert szerencsém oly futólag hozott össze, ismeretségre nem merhettem hivatkozni.

- Ezután annál gyakrabban lássuk egymást, mert ön Szerémy benső barátja...

- S e célzattal magam tüztem Viktor elé! - gondolá Armand a rejtett célzatokon felbőszülve. - Még elválhatatlanabb hiva leszek ezentúl, asszonyom! - szólt szinte váratlan rohamossággal téve egy lépést közvetlen Celesztinhez.

Viktor egész felületes szemlélő volt; a más beszélgetése untatta, csak ő szeretett volna Celesztinnel foglalkozni. A mit megjegyzett, ennyi: »S ez az Armand ezt elhallgatta előttem! De hiszen mit is mondhatott?« Celesztin ellenben gonosz szellemmel utasítá vissza Armand bizalmaskodását:

- Csak most mondjon le róla néhány perczre. - ma tanácskozásunkon ő lesz a jegyző. No, csak tiszteletbeli, kineveztem elnöki hatalmamnál fogva. Tudja, mi nők sokat szeretünk beszélni, de írni keveset.

A válasza idő sem volt, Szegfűszeghy művészileg feldult bálrendezői pofával kiáltott be:

- Elnök kerestetik!

- Jerünk, - mondá Celesztin. S ön? - kérdé Viktortól.

Viktornak Armand ugyancsak érthető jelt adott szemével, hogy maradjon s habozva mentegetőzött:

- Perczre, asszonyom, szabadság!

- Ah, kötelesség-mulasztó? De várom!

Eltűnt kíséretével, oly nyílt kacérsággal, mintha az a legártatlanabb volna, s oly természetes nyugalommal, mintha a két jó barát most nem is őt venné vegyi elemzés, bonczolóké alá, nem is őt állítná törvényszék elé s ítélné el és végezné ki - távollétében.

Viktor elválhatlan tekintettel kísérte.

XV.

- Örvendj, nagy mesterem, örvendj! - rohant aztán vissza s átölelte Armandot.

- Még örvendjek? - pattant föl ez bőszülten. Sikerült kibékitned Malvint?

- Malvint? Én békitsem ki? Armand, Celesztin szeret, szeretnie kell. Négyszemközt beszéltem vele, hogy mit, nem tudom, de csak ő róla és rólam, s a mint rám vetette égő tekintetét, én le-sütöttem szememet keblére...

- Hej, hm! Hová sütötted?

- Barátom, mily kebel!...

- Oh, a szemtelen báliruhák!

- Mindenről megfeledkeztem, de rád gondoltam, és elszántan - magam sem értem, hogy? - átkaptam, s hőszin vállára oly csókot nyomtam...

- És ő nem? - kérdé Armand dühösen, kezével legyintve.

- Csak elpirult, el akart rohanni, s én elszégyeltem magam s bocsánatot kértem...

- No, ennél tehetnél volna okosabbat is.

- A bocsánatkérésnél?

- Eh!

- Talán nem tetszik neked?

- No, - mindennapi arc; egész nyárspolgárné...

- Haha! Celesztin?

- Az előlegül adott magasztalás úgy fölcsigázta várakozásomat, hogy a valóság teljesen lehűtött. Hagyd abba, keresd fel Malvint, vagy mást; ez szeretni sem tud, épp úgy, mint Malvin.

Viktor csak ámuló barátja izgatottságán, melylyel a szavakat tördelte.

- Érdeklem, látod, és érzem, hogy szeret; s hogy birni fogom: bizonyos vagyok benne!

- Vigyázz, fiu! szólt apai intelemmel Armand. Az asszonyi ravaszság vakmerően támad ott, a hol a gyöngye lány csupán önvédelemre szorítkoznék. Pórus ne járj, s másik békóba ne verd gyűrűs ujjad, - mert, - végzé tönkre téve előbbi szavai komolyságát - mert kitagadlak!

Viktor nem állhatta meg, hogy még egyet ne öleljen e féltése daczára is forrón szerető keblén.

- Házasság? Oh, ily fakó gondolat! Csinos kaland, - több semmi! Fölhajtom a mézkehelyt s eldobom; szívom a rózsák mézét s eldobom! Hívebb tanítvány nem volt, mint én, mesterem. S te segíteni fogsz!

- Oh, okvetetlen! - hangzott a gúnyos válasz s kitört a többi szemrehányás: Ez több mint könnyelműség. Menyasszonyodat, - mert hiszen csak az! - kit igaz ok nélkül megsértettél, fájdalmával s könnyeivel hagyod.

- Eh, de könnyitek keblemen! Elfelejttem a féltést!

- És kalandokat vadászol!

- De édes Armand, ezt csodálom tőled...

- Menj, szánd büneidet, s borulj lábaihoz.

- Jegyző, jegyző! Hol van már? - csengett Celesztin hangja az ajtóból.

- Már oldala mellett, asszonyom! - felelt Viktor kettős örömmel, hogy megugorhat.

- Siessen, vagy elnöki megdorgálásban részesül! Szükségem van önre.

- Rám többé nincs! - fakadt ki Armand, fanyar felindultsággal nézve a távozók után. De valakire mindig van! S egy pillantást se vetett felém! Hah! Viktort meg kell hogy mentsem. Visszatéritem a lányhoz.

Ez ürügygyel takargatva igazi célját, a mit magának sem akart bevallani, terveit közt meghasonlás szállta meg.

- Ah! az a vihar, melynek hajótöröttje vagyok, újra kitört fölöttem. Mily nevetség, egész életünkben, az örvények közt, legféltősebb kincs gyanánt egy nyakérmel vagy mit menteni meg, - és az is már Bundárhoz vagy kihez vándorolt! Ki adja vissza komolyságomat! - mormogá, görnyedtségéből fölágaskodva, mint egy lázadó rabszolga, s fölemelt öklével a levegőbe ütve.

XVI.

A megvert oroszlán barlangjába vonul sebeit ragasztgatni. Komróczy úr írószobájába szökött rendbeszedni megfutott hadseregét.

A titkár egyszerű lyukacsát fűrt szemtelensége gombostűjével az ő politikai nagyságának magasan szárnyaló léggömbjén. Ő e rést betömte, mert hiszen kiegyeztek Sivárszkyval (a ki mindössze erkölcsi ünnepeltetést kívánt), de a feszítő önérzet, az a légnél könnyebb valami, részben még is kiillant, a hólyag meghuppant, s bénán oldalogva röpül. Egy azonban segíthet, s rögtön magasra lendítheti: ha oly körülmények közt találkozhatik a miniszterrel, hogy helyzetében bizonyos fölény legyen, és ezen alkalomból, és teljes fegyverzetben s diktálva a kedvező föltételeket, ajánlhassa meg a frigyet, mint egyenértékű s legyőzetlen ellenfél.

- Csak megbizottam, az ugrifüles Keöszméthy ügyes legyen! - gondolá Komróczy úr könnyeb-
bülten. S legyen szerencsém, - kegyelmes uram!

Mintegy hívásra, megjelent Sivárszky.

- Megint ezt hozza az ördög! - gondolta felé fordulva Komróczy úr, s kényszeredett nyá-
jassággal kérdé:

- Kedvesem, hát még nem tánczolunk?

- De tánczolunk, - felelt még nyájasabban Sivárszky. Háromezer forint kell öt percz alatt.

- Micsoda?

- Sajátságos! Mint mondani szerencsém volt.

- Mi közöm hozzá, édes Sivárszky!

- Annál több nekem.

- De mi célra?

- Pártcélokra.

- Ennyi pénzt kiadni nem lehet pártunk célja.

- Nos, hát saját jótékony célomra.

- Talán a cigánynak, a mért huzza a második négyest?

- Nagyon kedves, uram! Hát igen, vagy ne keressük, hogy mire kell. Nagysádnak ezt kell
tudni, hogy hol vegyük?

- Nincs, kérem!

- Vagy van, vagy nincs: lenni kell. Csak nem fordulunk ily csekélység miatt a kormányhoz -
főispán úr?...

Komróczy úr léggömbje új szurást érzett, s egyszerre meglöhdött. Gyors, de eltakart meg-
hunyászkodással felelt:

- Semmi tréfát, édes Sivárszky. Értem én magát. Nézzük csak.

Elővette tárczáját s belenyúlt egész vidáman.

- Ötszáz. Szép pénz. S elég lesz, ugy-e? Nem tetszik? Ön meg elhozza s ide adja szépen a
levelem, ugy-e?

S fél kézzel a kiterített bankjegyeket kínálva, másik tenyerét kitérte az okmány után. Addsza,
nesze.

- Megsért, uram! - felelt Sivárszky nemes páthosszal, mint várhattuk. Hát visszaélek én az ön levelével? Nem bizunk mi egymásban?

- Legyen. Itt van! - felelt Komróczy úr ismét tárczájához fordulva. Ezer forint brutto. Nem lesz sok?

- Egy ezer? - tréfált vissza Sivárszky. Még két ezer! Van, nincs, legyen!

Most már a válasz is ünnepélyesen hangzott:

- De esküszöm, utolsó volt! Van itt értékpapír, holnap értékesítjük...

- Sajnos, ma kell, azonnal. Hát azon több ezer forintok?

- Minő több ezer?

Sivárszky habozott. Aztán röstelve ez ingatagságát, gyorsan kimondta:

- Sajátszerű! A mik a szép kisasszonyt illetik...

- Ah!... S pillanatra még Komróczy úr is megdöbbsent ez ember szavain, lelkiismerete felháborodott.

Hanem rövid szünet, - és már higgadtan, kifogással állott elő Komróczy úr:

- Az félre tett összeg... He, he! »vadbankók«, uram... Méltóztatik tudni?... a leányomé.

- Nagyon kedves! És leánya nem öné?

- De mondhatni: leányom kelengyéjére van szánva, ha egyszer... És ha megtudnák...

- Más mit tudhatja?

- De ön is tudja, kedves uram, hogy Szendrőy urnak szándéka...

- Hah! vagy Szendrőy úr, az imádó, csak ennyire becsülné a kisasszonyt? - tört ki a titkár méltó felgerjedéssel. Ah, uram, Sivárszky nászruha nélkül is boldognak érezné magát, ha...

- Megkaphatná a hozományt! - egészíté ki gondolatban a titkár gondolatát Komróczy úr; de egyszerre eszébe ötlött, hogy mit is mondott csak az az ember? s kérdőleg meredt rá: Igen?... De ön, mint nemes férfi, ismerje be, hogy leányom tudta nélkül nem rendelkezhetem vele...

Sivárszky mondhatta volna, hogy dehogy nem, sőt nem is szabad tudnia róla; hanem a helyett ezt mondta:

- Egyszerű! Tehát kérje el; de nagy dolgot ne csináljunk e csekélységből. Holnap majd szépen visszatesszük.

- Vissza, szépen, - ismétlé gépiesen Komróczy ur. Meg volt viselve a lidércz-nyomás alatt. Csöngetett az inasnak, a kisasszony után, ki az ülésben lesz. Ő benne bizhatik.

- Ennyi az egész! mondá kecsesen Sivárszky. Csak kedélyesebben, kedves, jó papa!

Malvin nyugtalanul nézett szét, ugy lépett be. Ott látta Sivárszkyt is.

- Kötelezettségemet leróni hí atyám? - kérde azonnal.

Sivárszky magában nevetve, gondolta, hogy hajlik már a nád, maga jön a tánczért. Szép bókot csinált és mondá:

- Mily kegy! De nem kisasszonyomé a tartozás most...

- Hanem enyém! - szólt a nehéz perczek fönségével Komróczy úr. Légy Ifigenia!

S megragadta leánya kezét, a ki egészen megrémült.

- Uj áldozat kell, s az én leszek?

- Üss atyádra most; állj a csapás alatt hajthatatlanul! Pártérdek - legmagasabb! - kívánja ugy... De veled, nélküled nem akartam rendelkezni.

- Velem???

Ezt olyan három kérdőjellel találta kérdezni a kisasszony, hogy Sivárszky rögtön válla közé rántotta fejét s Komróczy úr háta megé huzódott. Ez pedig a fenségesből átugrott a mulatósba és nevetve, de akadozva felelt:

- Csak, hogy mondjam, - zsebpénzecskével...

- Tudtam ezt, oh! - felelt Malvin, végtelen fitymáló tekintettel sujtva le Sivárszkyt.

- Meggyónom, - kezdé Komróczy úr, - pártcélunkra több ezer forintnyi összeg kell...

- Csak pár! - iktatá közbe a titkár.

- De rögtön.

- De holnapig csak.

- S arra a gondolatra jöttünk...

- Kisasszony mosolyogni fog...

- Hogy félretett - hogy is mondjuk, no igen, - kelengyére valódból...

- Csak ezt? - szólt Malvin kitörő s elfojtott méltatlankodással. Örömmel! Oh, és ön kívánja, hogy e pénz üzérség tárgya legyen? Hogy e percz, atyám kényszerhelyzete eszembe jusson? Annál jobb! - végzé határozott erélylyel.

A titkár meg volt zavarodva; fejét igyekezett gallérában eltüntetni.

- Megható! Előre tudtam. Én nem nyulok hozzá.

- Add át, atyám, te!

- Beleegyezésed nélkül soha!

- Nemes vetély! - sugta bele galléréba Sivárszky. Kinálják egymást: melyik ne fizessen? Így csinosan »kistafiroznak«! Nos?

- Mentsd meg atyád politikai nagyságát! - sürgeté Komróczy úr.

- De mi történt, mi történik, atyám? - kérdé a leányka őszinte aggodalommal.

- Ne kérdj most... nincs idő.

Malvin elhatározta magát. Egy kis kulcsot vett ki az asztal egyik fiókjából, a mit épp annyi fáradsággal megtehetett volna Komróczy úr is, letette az asztalra, s rámutatva, szólt Sivárszkyhoz:

- Vigye, itt a kulcs.

Sivárszky szinpadi léptekkel közeledett a kulcs felé, nagy czeremóniával vette két ujjá közé.

- Oh, e kulcs egy tör, mely lelkemet döfi át!

S a kulcsot átnyújtott a Komróczy úrnak, a ki az asztalfiókot felnyitotta, ott hevert a pénz, s a kellő mennyiséget a titkár markába olvasta le.

- Oh, ez igen fáj! - nyögte benső részvétellel Sivárszky, zsebre tévén a pénzt. A közügy nevében! Sajátszerű, eme honleányi áldozat megindít. Boldog papa, a kinek ilyen leánya van! Nemes példája élni fog - a lapokban! S én, én csókolom kezét... Tehát a második négyes... Ah, könnyeim!

Ezzel igen elérzékenyítve, művészi pantomimika kíséretében kirobogott.

XVII.

Komróczy úr pedig könnyen legyőzve röstelkedését, már begyakorlott kényszer vidámsággal, magát is hitegetve, mondá leányának:

- Ládd, nem rossz ember. Világért se nyult volna hozzá.

A leány arcza ki volt pirulva. Durczásan felelé:

- Nem? Ah, nem tánczolok vele.

Komróczy hüledezni kezdett:

- Mit szólsz? S ígéreted?

- De mondd, atyám, mi történt? Nekem mondd el!

S ez úgy volt mondva, visszautasíthatatlanul, megragadva az atyai karokat, biztatón, hogy Komróczy úr előbb rá nézett, aztán megtörülte saját homlokát, s nagy tétovázva halkan oda sugta:

- Egy gyöngye perczben iszonyú tett... Neked meggyónom, leányom el nem árul... Főispánságért folyamodtam.

Ezzel mint Midas, mikor a gödörnek megvallhatta titkát, könnyült szívvél fujt egyet.

De szegény Malvin a legfeszültebb figyelem és rettegésből e végszavakra kábultságba esett.

- És ez oly nagy gonoszság?

- Iszonyú. Én, a mult s jövő kormányok ostora! S a bizonyíték az ő kezében van.

- A nyomorult!

- Ugy van, a nyomorult! S képzeld el törpe ellenségeim kárörömét, kik annál fondorkodóbbak, minél nagyobb vagyok én, s fogukat annál jobban fenik rám, mentül inkább reszkettek a Komróczy hajthatatlan nagysága előtt! De gyávák, - emelte föl hangját egy láthatatlan ellenséges tábor felé fenyegetőzve, - gyávák, még korán tapsoltatok! Ime Ifigéniám! Az ártatlanság kéznél van, hogy atyját megmentse s elnémitsa aljas rágalmazóit!... De a titok szent! - rekeszté be, földre esve a páthosz fellegéből.

Malvin maga előtt sem világos indokból, csak sokat hallván a politika veszélyességéről, kétségbeesésbe volt addig merülve, s önfeláldozó elhatározásra jutott.

- Nyugodj meg, jó atyám.

- S te mulass vigan, - felelt a jó atya. Tánczolj sokat. Örvendhet a gyermek, ki megmenté atyját. Tánczolj a nyomorulttal!

S mint a ki jól végzett, ő is távozott Sivárszky nyomán, kinjában visszamosolyogva.

XVIII.

Viktor fiatal ember volt, izlett neki egy első kalandba harapás; e részben Ádám se jobb a deákné vásznánál, - mondjuk Évánál. A pályafutott világfi kápráztató példája mámorba ringatá, hiuságának étvágya fölkelte, Celesztin gyönyörű volt és kaczer. De a szerelem boszuval lázadt föl, hogy jogait visszavívja. S a szerelmes maga se tudta miként, bálványát elhagyva eredeti eszménye mellett termett, mert csak őt kutatta, szíve öntudatlan utána leselkedett.

- Viktor! - szólt fölrezenve Malvin, s örvendezve sietett elé.

De Viktorban, a mint elérte vágyai célját, a bíráló ész szólalt meg, s elnyomta a sziv hangját.

- Nem engem várt, - mondá hidegen. »Tánczolj vele!« - tudom, kit illet. S ezzel - isten önnel!

Alig várta, hogy láthassa, s már el készült menni.

- Viktor, ne hagyjon el! - mondá a leány megható egyszerűséggel. Hiszen szeretem...

Viktornak ez igen jól esett. De nem hogy megnyugtatóná, s angyalának keblére borulna, hanem most már zsarnokoskodni kezdett.

- S a második négyes Sivárszky úrral? - kérde megsemmisítő szándékkal.

- Ej! ily semmiség miatt, Viktor! - mondá a leány okos szép szemével a gyanakvó szemekbe mélyedve.

- Oh, egy zsebkendő még kisebb semmiség, és már meggyilkoltak miatta egy nőt!

- De oktan módon. S ön is az. Oh, és ha kénytelen voltam vele!

- Lám, és ki kényszeritheti ilyesmire?

- Nem áldoztam föl semmit, a mi miatt önnek kisebb becsü legyenek; csekélység, de nem az én titkom.

- S nem enyém. Sivárszky úr titka. Ön érzelmeit megosztja egy szerencsehőssel, s együtt nevetik hiszékenységemet.

- Istenem, nevetek én? - sohajtá Malvin. Oh, ha megmondhatnám, mily kényszernek kellett engednem!

- Azt már félig elárulta, s félig tudom, hogy csak atyja szándékának eszköze. De mi az ön atyja tehát, ez a nagyszerű férfiú, ha saját szolgája kegyéért áldozza leányát? Mit tartsak Komróczy urról, a ki...

- Nem, nem, tiltakozott Malvin s kérlelő hangja ismét daczosra változott. Atyám nevéhez a gyanu se férjen! Viktor, Szerémy ur, menjen és feledjen... Én csupán ingerültsége miatt vonakodtam bevallani a valót. Feledjen és legyen boldog, legyen szabad. Én is felejttem...

- Ah, helyes! már ugy is megtette.

- Annál inkább! - mondá Malvin, míg a szép fehér homlokra keserű elhatározás szállott. De ne kockáztassa, hogy higgadtságával méltóságát is elveszítse. Ime, megvallom, s ezt önnek se lesz nehéz hallania, hiszen láttam, ugy is Celesztin érdekli jobban...

- Igen? Ő nem tánczol mással!...

- Nem? Nos hát tudja meg, hogy én Sivárszkyt...

- Ki ne mondja! - vágott közbe Viktor gorombán. Nem igaz!

- Mit hisz tehát? - kérde a leány kihívó méltatlankodással.

- Többé semmit, önnek azt se, ha önmagát vádolja. De a nevetséges helyzetből már ki kell bontakoznom. Engedelmeivel, fejezzük be mielőbb, csak ne épp most... jönnek.

S igen kedves életkép volt, a mint a két vitatkozó szerelmes, kivált az ifju, hirtelen eltitkolni iparkodott gyűlöletteljes felindulását, s egymásra próbáltak nézni, mintha semmi se volna köztük. De Viktor ekkor is dühvel forgatta fejében:

- Meglátom, tánczol-e vele?

XIX.

A vigalom tetőpontját érte el, s betölté az egész házat. Nem maradt magány az ifju pár számára sem, beözönlöttek ide is, míg a zene szünetelt. A tanácskozmányból szintén.

Armandot Bundár és Napoleon környezte. Külön kis tudós társaságot képeztek, s társalgásuk az ethnografiától a kozmográfiáig terjedt. És Armandot ez igen mulattatta.

Az ünnepelt Celesztint udvara vette körül. Ott rajongtak a veszedelmes athléták, ennek következtében az egész női társaság.

- Elfogadjuk! Helyes! - hangoztatták összevissza a bizottsági tagok.

- Nos, a tanács határozata? - kérde Perghő a tánczból megkésve.

- Felülmulhatatlan siker! - lelkesedék Mira kisasszony.

Szegfűszeghy pedig sietett megmagyarázni:

- Bájos elnökünk azt indítványozta, hogy a bazár csáberejét növelendők, egy szűkebb hölgy-bizottmány áruljon csókot!

- Pompás! kiáltá Keöszméthy. Czuppantani fogunk. Nem magamért, hanem az ügy!

- Mily édeseket adunk és kapunk! - tört ki Hurutka.

- Mily édes a csók, - ha árát megadók! - rímelt rá Szegfűszeghy.

- Csakhogy a legszigorubb illemmel, kisasszonyok! - jegyzé meg kedélyes szigorral Komróczyné.

- Oh, kedves néni, - felelt Mira, - tudjuk mi, hogy kell!

- Szavazzunk köszönetet bájos elnökünknek! - kiáltá valaki, s egyhangulag visszahangoztatták: Üdvözlét elnökünknek! Éljen Celesztin!

Celestin tudta, miért hagyta el idő előtt Viktor. S most csakugyan Malvinnak közelében találta őt.

- Köszönet, köszönet, - monda megvesztegető nyájassággal s Viktorra szegezve szemeit, folytatá: de ki az elnöki feladatban oly híven támogatott, s jövőre is kész...

- Híven!... - látszott mondani Malvin szemrehányó tekintete.

- Éljen Szerémy! - kiáltá Sivárszky, mint zászlókat lobogtatva meg claqueeját és keztyűjét. Mire ismét általános: Éljen Viktor! Üdv a jegyzőnek!

Malvin pedig kaczagva nyujtott neki kezet:

- Éljen, jegyző uram! Legalább ha ön jegyzőséget vállalt, nem lesz többé kifogása az én írásom ellen!

- Bravo! - kiáltott tapsolva Armand, de Viktor elképedt, s a körülállók kezdtek nagyot nézni, midőn a zene hirtelen közbevágott.

- Quadrille! - vezénylé Napoleon. Második négyes!

Nagy mozgalom, párok verődtek össze s vonultak ki. Keöszméthy összeszedte társait.

- Korán reggel távkirándulás, aludni barátom, de suttyomban. Az ügy!

S eltűntek bucsu nélkül.

A »második négyes« szóra Komróczy úr, mint egy megidézett szellem jelent meg. Tévedezve kereste leányát, szorongva: mi lesz? Csak a családbeliek s legbensőbbjeik maradtak itt együtt.

A mint a tánczot jelezték, Armand meghajtá magát Celesztin előtt. Elfogultságát palástolva szólt:

- Ha az utolsó pillanatban biztos karra van szüksége...

- Köszönöm... kissé későn jön! - mentegetőzött természetes hangon Celesztin. De ez alatt szemei két tördőfessel ütköztek Armandba, s halkán mondá neki:

- A tengeren talán igen, a szárazon soha!

Ez hadizenet volt élet-halálra. Armand szótlánul meghajolt, sarkán fordult s megragadta Bundárt:

- Kosarat ad, - mert önre vár. Tánczoltassa meg.

- Nem tesz semmit! Addig tartsa ezt! - mondá a tudós, s a már megint kezében levő tányérral tisztelte meg Armandot. Magát kellemeztetve lépett Celesztin elé:

- Nagyságod kedveli az antik dolgokat?

Celestin látta, hogy ez Armand műve, de nem akarta észrevenni.

- Ah, mindig a tudós Bundár úr! - felelt mégis kelletlenül.

- Ugy meg lesz örökitve, Nagysád, legujabb régészeti művemben. Szabad kérnem?

Celestin fel volt bősztülve. Bundár udvarlása minden gúnynál öldöklőbb volt, - önmagát kell kinevetnie.

- Sajnálom, van tánczosom. Viktor, kérem.

- Egy perczre, asszonyom! - mondá Viktor a válság tetőpontján. Ez döntsön! - fordult Malvin felé. Kisasszony, ha még nem felejtette el! - fordult hozzá karját kínálva.

Sivárszky fenyegető tekintettel adott jelt Komróczy úrnak, ez kérőleg Malvinnak.

- Ah, fejem egyszerre... - mondá Malvin. Bocsásson meg, rosszul vagyok.

- Köszönöm, kisasszony!

S az ifju ember nagy bókkal s gúnymosolylyal, mely ezt fejezte ki: »tudtam!« elfordult.

S előlépett Sivárszky, de Armand utját állta, s mellének szegezte a tányérkát:

- Nos?

Sivárszky csak erre várt. A legtisztább mosolylyal sugárzott a sötét Arandra, s az összehajtott pénzt oda nyomta a tányérra észrevétlen.

- Quitt! Kivánjon érte kamatot, de köszönetet ne!

És átfordult Malvinhoz:

- Szerémy úr nem állhatatos az esdeklésben. Ha én szerencsésebb, a legszerencsésebb lehetnék?..

- De uram, láthatja...

Következett Komróczy úr szerepe:

- Ej, rajta, kedves leányom! Egészségi szempontból... Érettem! - nyögte hozzá alattomban.

Malvin fölkelte helyéről. Homlokát végig simította.

- Mintha oszlnék a fájdalom.

- Oszlik? Ez örvendetes! - mondá Viktor. Celesztin, már öné vagyok!

S tüntető diadalérzettel füzte karjára. S nem hibázta el a hatást. Ha te ugy, én is ugy! Malvin követte a példát.

- Ah, így van? S én Szerémy úr szives elnézésével!... mondá, elfogadva Sivárszky karját.

- Látod? - sugta oda Viktornak Armand.

- Az én elnézésemmel? - mondá Viktor, karján tartva Celesztint s szenvedélye végkép elragadván. Nincs ahoz jogom, mint tánczához sincs. Asszonyom, - fordult Komróczynéhez, - eddig méltán úgy tekinthettek, mint a ki a kisasszonyt el óhajtom nyerni örökre. Ezt sajnálom és jövőre e föltevésre nem adok okot.

Ezzel meghajtá magát és távozni készült.

De Komróczyné visszatartá:

- S igaza van és érzései őszinteségében nem fogunk kételkedni! Aztán férjéhez fordult félelmes szemrehányással:

- Mindezt a drága titkár miatt!

- A titkár, hát még titkunk! - gondolá Komróczy úr, nem tudva mit szólni, csak meggörnyedve a végzet súlya alatt. Hanem helyette fia lépett sorompóba. Harcias tüzzel mondá:

- Sivárszky miatt? Oh nem! Majd én jóvá tetetem e nyílt sértést!

- Ez kedves, de nem! - felelt Sivárszky. Hízlelek magamnak, hogy miattam történt s én dobok keztyűt először a kisasszonyért!

Napoleon és Sivárszky vetélkedvén a lovagias megtorlásban. Viktor ismételve kijelenté:

- Szolgálatukra állok. »S aztán öné vagyok!« látszott mondani Celesztinre vetett pillantása.

És Celesztint kevély diadalérzet járta át.

- Ah! enyém lesz mégis, én győztem!

Neki a világtól oly soká elvonultan élve, sőt eltemetve, de sőt elfeledve: elég volt első megjelenése, s csak rögtönzött kísérlete a kaczerkodásból, hogy meghódítson egy hódítót, megverjen egy képzelt vetélytársnőt, s felbontsa két ártatlan szív várvavárt frigyét. Ártatlan szív! Tehát van ilyen? Im ez ifju pár! Kiket füzzön össze örök szerelem, ha nem két ily rokon tisztaságu, romlatlan nemességű ártatlan lényt, kik egymás nélkül nem is látszanak egészeknek, s ime gyöngeségök - még az övénel is nagyobb!.. de nem! ily állhatatlan ő se volt! És ha Viktor ily játszva el volt tántorítható; bír-e majd értékkel hűsége? Drágakő-e az a szív, mely így utunkban hever, csak le kell érte hajolni, - vagy csupán utszéli kavics!

S egy kis sötét árny vonult át Celesztin csillogó szemein. De mindegy! Ő talán boldogságot kívánt, ah, de ez örültség, eljátszodta örökre; - meg fog elégedni a diadallal, a bosszuval! Ime az az ember! Most is sátáni hidegvérrel nézi a dolgot, sőt gúnymosolylyal - Armand!

Pedig csak Komróczy úr volt még jobban tönkretéve, mint Armand. Czéltalan nézett szét zavarában, s mormogá:

- Az a levél!.. Vége a bálnak, vége..

Armand átlátva a helyzeten s látva Napoleon és Sivárszky szerepét, szánalommal sóhajtott fel:

- Szegény leány, ilyen védelmezői vannak! És én? - folytatá töprengve. Eh, harcz az ördöggel, még ha elvisz is! Csak megmentsem e leányt és fiut ez asszonytól. S ez asszonyt én még szerettem valaha, s enyimmé akartam tenni s hűségére számítottam, ha él! Szerettem őt, haha! Annál jobban megvethetem!

Arcza elborult, nagy homlokát ránczok hasgaták meg, mint a villám a sziklát; kezét szorongó keblére akarta nyomni. És erre fölkaczagott.

Bundár tányérkája még mindig kezében volt. Ránézett s eszébe ötlött minden, a médaillon sorsától jelen helyzetéig.

Hirtelen odalépett hozzá, balkarját a tudós vállára tette, s a tányérral mintegy csalogatva, rakoncátlan vigsággal kérdé:

- Kedves Bundár, nem tánczol? Szükségem van egy kis eszmecserére, - menjünk vacsorálni!

S magával ragadta az étkező felé.

MÁSODIK RÉSZ.

Az erdőben.

XX.

A palotai erdőbe lépünk, mely Budapest tövében zöldel, a Rákos egyik homok-zátonyán.

Ez erdő erdőnek olyan, mint a régi szinpadoké, mikor a puszta deszkákra kitűztek egy táblát a felirással: »Erdő«. S azt erdőnek kellett képzelni. De ha megfordították »Tenger« is lehetett. (Nálunk: homoktenger.)

Mint népszerű színterére a pisztolypárbajoknak, ide hajtattott ki másnap reggel Viktor Armanddal és Perghővel.

- Ez az a tisztás, - mondá Perghő segéd társához. Armand, baljában a pisztoly ládikával, egy tekintetet vetett körül.

- Szegény sebesült akácok! Táblát kellene kifüggeszteni: »A fák a művelt verekedők figyelmébe ajánlatnak!« - s nem puffogatnának többet.

Viktor órájára nézett:

- Nyolcz mult.

- S még se Napoleon, se Sivárszky, - jegyzé meg Perghő az ut felé tekintve.

- Később is szívesen látjuk, - mondá Viktor.

- Viktor, - kezdé Armand, cigarettre gyujtva.

- Nos?

- Nem zúg a fejed a tegnapi dáridótul? Mi volt az voltaképpen?

- Mi? Hát társaság.

- Szalon! - hangsulyozá Perghő, bajuszkáját pödörítve.

- Vagyis estély, - egészíté ki Viktor.

- Igaz, de nekem úgy tetszett, mintha az egész Komróczy-szalon egy bábeli ujságlap lett volna. Meg volt egy lapnak minden rovata, csak hogy egymás hegyén-hátán összevissza tánczoltak, hogy az olvasó beleszédült. Tele volt mindennel; de minél többször átfutottad, annál üresebb lett tőle a fejed.

- Halljuk a rovatokat, - sürgeté kaczagva Perghő.

- Összeállítom az egészet, mondá Armand. Vezérczikk: Komróczy Gáspár. Országgyűlés: Napoleon. Tudomány: Bundár. Irodalom: Szegfűszeghy. Sport: az athléták. Ujdonságok: Köszméthy; »tudod, barátom«.

- És te?

- Külföld.

- És Celesztin?

Armandnak az álmatlan éjtől kissé halvány arcza percze fellobbant, de rögtön egész könnyűséggel felelt meg. Viktor felé fordulva:

- Divat...

- És a tárcza?

- A tárcza, a tárcza... Az is az én rovatom, azért olyan üres. Hó, de nem! - gondold hozzá, mellényzsebére tapintva. Itt a jó Sivárszky ezresei!

- S Malvint hova számítod? - kérdé hirtelen Viktor.

- Szegényke, - szólt szánakozva Armand, - ő már nem számít. Hymenhirek, - megczáfolva.

- S a Bazár-rózsák szellemes irónői? - kérdé ismét Perghő.

- Hirlapi kacsák!

- És Sivárszky ur?

Armand földre dobta cigarettjét.

- A törvényszéki csarnokba vele! Nem is erre a porondra!

- Mi okból? - kérdé kíváncsian Viktor.

- Ah haha! S mi köze Malvinhoz!

- Azt láthattuk - felelt gúnyos hangon Viktor. S ha már egy nő lovagjául lépett föl, a nőnek tartozunk vele, hogy elfogadjuk. Én bosszankodom is ez emberre.

- Töltsd bosszudat, bár a pisztoly csak szól, de nem okoskodik. De meg léssz-e te bosszulva, s meg lesz-e ő fenytve, bárhova dől a koczka? Legfeljebb ő csikarja ki tőled, a mit maga emberségéből meg nem szerezhetett: a részvétet s tisztességet. Csak elégtételt szerezte neki azzal, hogy agyonlövőd.

- Megköszöni ő ezt az elégtételt.

- Már másik érdemes ellenfeled, Napoleon, - à la bonheur!

De Viktor e perczben fennakadva nézett Armandra:

- Egyenest vele kezdjem, s talán elejtsem Malvin bátyját? Ah!...

- Nem, nem! - szabódék erősen Armand. Csak meg akartam győződni, hogy azért vagy felbőszülve a titkárra s kiméletes a bátya iránt, mert mindig a leány az, a kit igazán szeretsz. No, valld be, valld be!

A jó barát melegen sürgette, de Viktor makacsul válaszolt.

- Nagyon csalódom, Sivárszky bőrével mint győzelmi jelvényt akarok beszámolni Celesztinnek. Lába elé teríteni szőnyeg gyanánt.

- Ugy? - mormogá félre Armand. No majd teszünk róla!

Perghő a távolba merüléséből visszafordult:

- Egy kocsi megállt; kiszálltak.

- Csak Napoleon s a segédek és az orvos, - jegyzé meg Armand. Hol van a titkár? Talán elvesztették az uton?

- Ott jön, a másik kocsiból, - felelt csakhamar Perghő.

- Ki az vele?

- Doktor Foncsor. Jól gondoskodnak egészségükről.

De Armand arcza elkomorult:

- Két orvos? Legyünk elkészülve a halálra!

XXI.

Valóban nem hiányzott senki és semmi. Megjött elől Napoleon, kíséretében Szegfűszeghy és Czompó, a két segéd és dr. Suli és dr. Foncsor, a két orvos, a kinzó kamrákkal, a mit az orvosi műszereknek neveznek.

Ünnepélyes meghajlással kezdték:

- Uraim!

- Uraim, - folytatá czilinderét megbillentve Czompó Gida, kívül igen gondozott fejű szóno-kuk, - van szerencsénk feleinkkel, ugymint Komróczy Napoleon és Sivárszky Ernő urakkal megjelenni, hogy a fennforgó lovagias ügyben, a lovagiasság szabályai szerint, a lovagias megállapodáshoz képest lovagias -

- Elégtételt szolgáltatassunk, köszönet, uram! - egészíté ki Armand.

A segédek kezét fogták, s Czompó meglepődéssel nyugtázta önmagának:

- Ezt lovagiasan adtam!

- Csakhogy az elsőség Sivárszky úré, - mondá Armand, - s míg ő meg nem jelent..

- »Zöld erdő lakásunk!...« hangzék e közben Sivárszky hangja. »Ernáni«-ból dudolta a banditák karát. Jó reggelt, uraim! - szólt nagy illemmel emelintve meg egy körhajlással czilinderét. Ah, sajátszerű, mily egészséges itt a levegő. Az illatos erdő, a harmatos fű, a természet ébredése. Ah! a természet...

- Ne beszéljen annyit, - mondá a szemtelen megjelenésre Armand. Kötelesség szerint kérdem: semmi új ok, mely a fegyveres elintézés fölöslegessé tenné?

- Nincs! - szólalt meg Napoleon.

Erre Viktor is tagadólag intett.

- Sajátszerű! - volt Sivárszky mosolylyal kísért nyilatkozata.

- Itt a pisztolyok, fordult Czompóhoz Armand. És Szegfűszeghyhez: A távolságot talán lesz szíves kimérni, uram. S mi töltsünk.

- Én úgy is szoktam mérni verseimet! - kockáztatá meg a szellemes Zenő.

Armand, mint vezér-segéd, végezte a töltést Czompóval.

- Becsúztatom a golyókat s lefojtom.

- Milyen szép fényes ez az ólom! - jegyzé meg az ujoncz segéd.

- S milyen sötét a halál! - sóhajtott Armand. Hja, Kirner bonbonjai! Nem jó belőle sok. Megfekszi a gyomrot. Igy. Most fel a gyutacscsal.

- Lovagiasan, rendben! - adta szentesítését Czompó.

Szegfűszeghy ez alatt Sivárszkyhoz oldalgott. A jó fiu ezt sugta neki gyöngéd célzással:

- Aztán csak kiméletesen lödd meg. Érted?

- Nevetség! - felelt az félvállról. De Czompó is tanuja volt Szegfűszeghy intervenciójának s dühösen torkolta le:

- Ne blamálja lovagias méltóságunkat. Ön érzélgős filkó!

- Hah, érzélgős én! - pattant vissza Zenő. - Sértés!

- Vedd, ahogy tetszik!

- Veszem. Itt a névjegyem. Én érzelmős!

- Sivárszkyhoz fordult: Fölkérlek segédemül. Utánatok rajtunk a sor, Czompó!

És már kitört volna a »bellum omnium contra omnes«, amiből még a világ és palotai erdő nem látott; de Armand közbevágott s tekintélyével lefegyverezte őket.

- Végezzük már! - türelmetlenkedék Viktor.

- Mért, uraim, mért!

- Bátran, Szegfűszeghy! - biztatá Sivárszky, s Napoleonnak sugta: Neki van leghosszabb lába.

- Harmincz lépés, öt avance, - jelenté ki. Armand egy szélső fánál megállva. Ez a kiinduló pont. Rajta.

- Haladjunk, a dolog komoly! - mondá Szegfűszeghy. S nagy léptekkel utnak indult. Czompó, Perghó egyenkint utána, ellenőrzésül, lud-felvonulásban. Egy, kettő, három, négy... tizenkettő, tizenhárom... így olvasta Zenő a kimérendő távolság közepéig, ott pár számmal elhibázta visszafelé: Kilencz, tíz... Végül eltűnve a fák közt, messziről bekiáltott: Harmincz!

- Állj! - dörgött rá Armand.

- Hahó, Szegfűszeghy! - kiáltott Suli, hallgatózva.

- Hahó, hahó! - hangzott kis vártatva a távolból Szegfűszeghy jeladása.

- Helyén van, mint Gyöngyös! - jegyzé meg a párbajviselt doktor Foncsor, hosszú szakállát gúnyosan simogatva. Portékái ki voltak előtte pakolva a ládából, mint a mézeskalácsos előtt.

Armand megkínálta a pisztolyokkal Sivárszkyt:

- Válasszon uram, s foglalja el Szegfűszeghy úr helyét. Barriére öt lépés, lövés harmadik taps után, harmincz másodperc alatt.

Lefesthetlen mozdulat, melylyel Sivárszky a pisztoly után nyult, míg Armand megfejthetlen tekintettel szegzé rá szemeit, zavaróbb hatással a pisztolyoknál.

- Nevetség! - mondá Sivárszky átvéve az egyik fegyvert. Most vagy mindent eltalálok, vagy vége az egész tréfának.

Ezzel elment, s Armand átnyujtá a másik pisztolyt Viktornak. Helyökre uraim, - mondá, s mind elfoglalták helyeiket, a mérők is visszaérkeztek. Armand a középben foglalt állást Czompóval, keresztben a két féllal, nem is nagyon távol a célvonalától.

- Figyelje ön is az időt, - mondá Czompónak.

A fiatal segéd társ kissé elpirult, aztán mellényzsebébe nyult, s megnézve az óra helyét, akadozva mondá:

- Az enyém... megállott...

- Tehát ön! szólt Armand az éppen elhaladó Szegfűszeghynek. Ez csinos meghajlással felelt, a háttérbe igyekezve Perghó mellé:

- Bocsánat, az enyim meg elment.

- Tehát nézem én - mondá Armand hivatalos méltósággal és zsebébe nyulva kiegészíté: - a delejtűmet...

Háromszor tapsolt, aztán nézte - a delejtűt.

Viktor lőtt.

- Hosszu percz! - suttogá Szegfűszeghy.

Új lövés kívülről és zuhanás.

- Hah! ördög és pokol! - kiáltott Sivárszky.

Maga Armand is meghökkenve bámult:

- Teringettét! Mi történt?

Az orvosok oda siettek.

- Meglőve! - kiáltá Szegfűszeghy.

- Hogy a manóba történhetett? - csodálkozék Armand. Hiszen nem Viktor lövésére esett el! Öngyilkos lett volna?

De élve hozták be, kezébe szorult pisztolylyal, a mi még pipált.

Armand előtt Sivárszky levágta a pisztolyt s fájdalmas arczczal fakadt ki:

- Jaj!... Ez nem eljárás!

- Alá a plaidemet! - buzgólkodék Szegfűszeghy. De a sebesült kétségbeesve tiltakozott:

- Le ne ültessenek! Mindenütt találva érzem magamat.

Az orvosok már elkezdték véres munkájukat, igazolván, hogy a párbajnál se jár a baj egyedül. Dr. Sulinak szemébe tünt:

- Jobb arczán kék folt, s még sem tud leülni?

- Hol érez fájdalmat? - kérdé dr. Foncsor, kinek tapogatásaira a sebesült többször kénytelen volt eljajgatni magát; s jobb arczára, jobb kezére és vékonyára mutatva, szólt:

- Sajátszerű, csak itt, - itt, - és itt.

Dr. Suli konstataálta a helyzetet.

- Akkor ott meg van löve. Örüljön, uram, gratulálok, ritka eset: a golyó az arczot, kezét és véknyat érte egyszerre és pedig saját lövése után. Le fogom írni az orvosi hetilapban.

- Egy golyó, három seb, - jegyzé meg dr. Foncsor. Le fogom írni a Gyógyászatban.

Erre dr. Suli kezelni kezdé a sérelmes jobbot, s diagnosztizált: A jobb kezen a bőrfolytonosság hiánya észlelhető, mely erőszakos külbehatás által idéztetett elő.

- Mulatságos! Nemhogy bekötnék!

- Nem ütés ez a seb? - kérdé Armand erősen fujva a cigarett-füstöt. Dagadt és veres. Megrugta a pisztoly.

- Persze, hogy megrugott! - méltatlankodott Sivárszky természetes hangján. Ez botrány. Kezemet arcomhoz rugta, a lökés ereje egyuttal helyet foglalni kényszerített. Kérek cigarettet.

- Talán hirtelen sütötted el? - kérdé Zenő mig Sivárszky rágyujtott, mire ez csak egy gyilkos tekintettel válaszolhatott. De Armand már emlékezett, hogy a titkár úr nagyon is közel emelve a pisztolyt, nagyon is jól meg akarta célózni ellenfelét. Annál jobb, hogy ő meg kettős erővel tömte meg a pisztolyt.

E közben szépen bekötötték Sivárszkyt s mondá: - Ördög vigye a rugós pisztolyait! Remélem, felkötve kell hordani kezemet?

- De: »Kérem most a kezét!« szólt dr. Suli kegyetlenül.

- Sajátságos! Mit akar vele?

- Nézzen csak belé! - válaszolt a jeles műtő, ki csak körszakált hordott, tükröt tartva elé. Az belepillantott s egy szivárvány színű daganatot látott a szeme alatt végig vonulni; mintha minden foga meglódult volna.

- Gyalázat! Ez én vagyok?

- Szépen bekötözzük - nyugtatá meg dr. Suli, - ime. S otthon hidegvizzel borogatjuk.

A bátor hölgylovag hamar vigasztalódott.

- Eh, annál érdekesebb kinézés! Megtettem a magamét. Mindent te érted, angyal!

- És most már én vagyok szólásra jegyezve, - lépett elő egy új alak, ki eddig félelmesen vonult meg a háttér homályában, mint Don Silva a kürttel. Kérem a pisztolyt, - tévé hozzá ridegen, s mind megdöbbenek, mert ő Napoleon volt: két oly jó barát, két sógor-jelölt volt egymás életére törendő.

- Az ám, a rendőrség! - kiáltá előrohanva Czompó. Két kocsit tart felénk az újpesti úton.

Rögtönös zavar állott be, minden felfordult.

- Össze a műszereket! - kiáltá Foncsor lázasan pakolózva.

- El kell tüntetni a gyanújeleket! - mondá Armand a pisztolyok után látva.

Napoleon ellenben összefonta karjait, mint Mirabeau:

- Én csak a szuronyoknak engedek!

És nem is engedett volna a rendőrfegyvereknek, ha maga Sivárszky nem győzi meg, kinek feje be volt bugyolálva, mint a méhészgazdának, mikor a rajokat fogdossa:

- Nem, ne forszírozd, Leon! Elég volt a bosszúból!

Leonra ez is csak alig hatott, de Szegfűszeghy nyíltan beszélt Czompóval, elintézetlen ügyükben:

- És mi? Nyilvánítsuk egymást párbajképtelennek!

- Jobb lesz ez, - felelt Czompó a többiekhez fordulva: »Uraim, mi ügyünket lovagiasan ki-egyenlítettük!«

S hatalmasan kezét ráztak:

- Várni lehetetlen. Rakd el a balszerencsés pisztolyokat, - sarkalta Armand Perghőt, ki köpenye alá is dugta a lábát.

- Önök is jól tették, hogy kibékültek, - szólt oda Armand Czompó és társához, két golyót rázogatva tenyerében. Lássák, ez járhatott volna bennök!

- Nem nagyon egészséges! - elménczkedett Zenő, fanyar mosolylyal nézegetve a gyilkos gömböket,

- Nem ám, bolondok! - mondá magában Armand s bekapta a golyókat: - *Küfferle* volt!...

- Késő, itt vannak! - jelenté Perghő.

- Nini! - hebegé a kötés alól Sivárszky, - hisz ezek!... Ah, épen jókor!

A nem várt rendőrség helyett a váratlan Komróczy úr és neje szállt ki.

- Borzasztót sejtek! - mondá Komróczy ur, homlokát törölve. Nem halt meg Sivárszky?

- Bocsánat, uram, bátorkodom élni.

Komróczy úr, de kivált neje, nagyon elbámult a különös látványon, a mit a bekötözött sebesült nyújtott. Ha a helyzet nem oly borzasztó, nevettek volna.

- Oh, isten éltesse, kedves uram! - üdvözlé Komróczy úr. Alig ismerek rá. Mi történt?

- Csak könnyü sebesülés, - világosítá fel Perghő.

- Kétségbeejtő! E szerint nincs is remény hozzá?...

- Oh, igen! - nyugtatá meg dr. Suli, nem tudva, min aggódik Komróczy úr. Veszélyen kívül helyezték.

Komróczy úr nagyot sóhajtott: Csalánba nem üt a mennykő! Igazán örülök, - mondá. Nem lövöldöznek még egymásra egy kicsit?

Neje azonban fiáért aggódott s bosszantó ez a nagy lelkesedés a titkár miatt. Félrevonta, hogy megmondja neki:

- Elég, még sirni kezd a kedves titkárjáért. Nem röstelli, e foltot nyiltan fitogtatni?

Ez oda vetett szemrehányás megdöbbené Komróczy urat, ki már ijedőssé lett. Gyanus szemmel nézett nejére:

- Csak ez volt hátra! Sejtí levelem történetét?

Armand azonban egész tudnivágyással fordult az ujon jöttekhez:

- De miként értesültek, asszonyom? Mi a legnagyobb titokban tartottuk!

- Szép titok! - felelt a nő csipős mosolylyal. Nem előre hirdették a lapokban az előadást?

- Milliom ördög! Minő lapokban?

Komróczy úr köhécselni kezdett, hanem neje az ő felső kabátja zsebébe nyult, s előteremtette belőle a lapot.

- Ihol van, tessék! - mondá átnyujtva, miközben a nagy sebesült is megszólalt nyugtalan izgás-mozgás után:

- Sajátszerű! Csak a »Hajthatlan lapokban« lesz benne.

- S ön tudja, melyikben? - kérdé Armand. Lássuk csak, - folytatá, kitarva és átfutva a lapot. »Személyi hírek.« Kehidai főispán a fővárosból Czibakvárra utazott... Vonatkésedelem... Öngyilkossági kísérlet.. Szabó István mérnök eljegyezte a bájos és szellemdus... Kitérte a lábát... »Véres kettős párbaj...« Ez az.

- Olvassa! - rendelé Komróczy né asszony. És Armand olvasá:

- »Véres kettős párbaj fog ma reggel lefolyni a rákospalotai erdőben, mely előkelő körökben a legnagyobb szenzációt kelti. A diszkrétció tiltja, hogy foglalkozzunk e delikát ügygyel, csak annyit árulhatunk el, hogy a kihívásokra egy rencontre adott alkalmat közéletünk kiváló férfias a köztisztelt politikai vezéregyéniség K. G. estélyén. (Kitől mai számunk is szerencsés egy nagy horderejű irányzikket hozni. A szerk.) A kihívott: Sz. V. ur, kinek K. N. úr, a kiváló politikus nem kevésbé kiváló fia és S. E. úr, előnyösen ismert gentleman lesznek hivatta a lovagiasság szabályai szerint megfelelni. Az eseményt képező ügy indokára nézve nem csatlakozunk, ha azt mondjuk: »Cherchez la femme!« - -

Az ujdonság ebből állt.

- Sok diszkrétció, uraim! - tévé hozzá Armand. Azonnal átlátta, hogy ily jól értesültséggel s a célzattal csak Sivárszky írhatta meg még az éjjel, hogy a rendőrséget figyelmezzé tegye a párbajra. De Sivárszky a legjobban dühöngött:

- Konfidens újságírók! Sajátszerű! De majd ránczba szedjük őket!

- De nini, - szólt Armand egyet fordítva a lapon - elől egy »nagy horderejű cikk«, - aláírása pedig: »Komróczy Gáspár!«

- Ránczba kell szedni! - tört ki Komróczy úr. Még az én nevemet is belekeverik!

- Elég, uram, - vetett véget e tárgynak Napoleon. Az én keztyűmet még nem sziveskedtek fölvenni.

Határozott fellépésére azonban a mama felelt, kinek a tett színhelyén is érthető felindulásba kellett volna jönnie, ha a Grachusok anyja lett volna is. Kérte kis Napoleonját, gondoljon aggodalmával, s jöjjön haza, de ez kijelenté, hogy ő nem kicsiny, s mint honatya hivatkozott »sérthetlenségére«. Végül Sivárszky merészlé megjegyezni, hogy e beavatkozás önagyságától nem parlamentáris.

- Csitt! - szólt toppantva a mama, s mérgesen ránézett, hogy Sivárszky visszaszökött. Szerémy úr, - fordult fia ellenfeléhez, de már nyugodtan, - igen magas szerencsének tartottam házunkra nézve, hogy komoly érdeket táplált leányom iránt. De ha szándéka megváltozott, tisztelem izlését és szerencsét kívánok; rossz embere azért nem leszek, s remélem, édes anyjával is megőrizzük régi barátságunkat. No, de a mi leányom jó hírét illeti, azt megvédem én, meg ő, ön nem hivatott lovagja, ön ez indokból éppen a békét tartozik fiammal elfogadni. Nyujtsanak jobbot egymásnak a tanuk előtt.

- Parancsa szerint, asszonyom, - felelt Viktor titkos örömmel, míg Leon nagy önlegyőzés után szoritott vele kezét, felkiáltva:

- Győztél anyám, de fiad elveszett!

A mama kezével olyformát intett: ugyan, ha elvesztél s megtalálnak, se nyernek veled. Aztán tenyerével elvágta összefogott kezüket, mondván:

- Igy. Ezzel az ügyet lovagiasan befejezettnek nyilvánítom!

- És megpecsétlésül én is kezét nyujtok Szerémy úr! - mondá a titkár.

- Az istenért, uram! - tartá vissza Armand nagy gyöngédséggel a sebesültet, s Komróczynéra nézve megjegyzé magában: Micsoda anyós lett volna ebből!

E perczben új jövevény lepte meg őket. Nem rendőr, sőt »rendőrellenes«. Mint az erdő szelleme bukkant fel egy fánál, zöld ernyős sipkája körül frissen szedett növényekkel, sárga kabátban, oldalán fűvésztársoly, hóna alatt ásó, kezében kés és egy darab kenyér, a mit visszatesz herbariumába.

- Mit látok! - kiált kővé meredve a csodálkozástól.

- Arisztoteles barátom, hát eljöttél! - kiáltott felderülve Komróczy úr. Szép figyelem tőled.

- Mit keresnek önök itt?

- De te mit keresel?

- Aquincum romjait! - felel a legtermészetesebb hangon Bundár.

- Aquincum? Hiszen ez a Dunán túl feküdt.

- Nem tesz semmit, - felelt meggyőződéssel Bundár. A tudomány nem ott keres, a hol van, hanem ott talál, a hol nincs.

Armand bizalmasan fogta el a tudóst s célzással mondá:

- Igaz s ön bizonyosan érdekesebb leletért jött ide.
- Nem értem.
- S jó helytt kutatja.
- Mondja már!
- Ezek párbajoztak, - sugta oda Armand. Fogadok, tiz percz mulva itt lesz a bájos Celesztin.
- Ah, a Sphynx!
- Igen, a legnagyobb Sphynx, kinek megfejtése az ön tudományára vár. Legkedvezőbb alkalom: találkozzanak. Tudja-e mit jelent az a kis érem, mely tőlem önhöz vándorolt?
- Hogyne, ha megmondja.

Armand figyelve körülnézett, nem hallja-e meg más?

- Tudja meg tehát: ő küldi az ön számára. S annak záloga, hogy reméljen, akármit lát. Érti? De ne tudjon róla senki. Tehát reméljen!
- Nem tesz semmit, - fejezé be élénk kézszorításokkal Bundár, - köszönöm, gondoltam. Minthogy a kutatást kora reggeltől üzem, kezdé fennszóval - tehát...
- Kifáradtál, ugy-e? - kérdő részvétellel Komróczy úr.
- Igen, megéheztem. Menjünk reggelizni.
- Most már hajtassunk is haza, - mondá Komróczyné. Szívesen látjuk, - fordult a tudóshoz, s az egész társaság csakugyan indulni készült, de a tudós meghiusítá.
- Budapestig ki nem állom. Itt a zöld hotel. (Egy nyári vendéglő volt a közelben.) Különben is Priscus Rhetorral és Jornandesszel gyanitom, hogy pinczéje gepida katakombá volt, vagy Árpád sirja.
- Helyes! - dönté el Komróczy úr a tudós javára. A közérdekű ügy szerencsés kimenetelére kocsintsunk a nemes fiatalsággal.

Elindultak, elől Bundár. De ez még ravaszul Armandhoz fordult s visszatartá:

- Vigyázzon, s ha a Sphynx jön, szóljon be. Hát magát mi lelte? - kérdé, csak most vevén észre Sivárszkyt. Meg van löve?

Sivárszky sértődötten felelt:

- Oh, csak kissé megrugva...
 - Nem tesz semmit. Azért, remélem, étvágya kitünő.
 - Menjünk, ha úgy tetszik! - nógatá Armand a tudóst is, a többieket is.
- Ő maga pedig hátra maradt.

XXII.

Armand egyedül maradt az erdőben. A fák közt, a magányban, a reggeli üde levegőn kedvező alkalma volt az elmélkedésre.

- Már a tudóst tökéletes bolonddá tettem, - bár nem sok segítségre volt szüksége. Hogy kikaparta az érmet!... Még majd czudar nő-áruló hírébe kevert!... de éremről hallgatni fog már. S mivé tettem magam! Kisebb bolond vagyok talán a tudósnál? Nem egyazon bolygó

fényt kergetünk-e, csakhogy ő Sphynxnek hívja, én pedig Syrénnek... s én még egy tuskó sikerét kovácsolom, magamé helyett! Ezt akarnám én? - faggatá magát mind izgatottabban. Mit tudom én már, mit akarjak! Azt tudom csak, mit ne! Azt nem akarom, hogy azon nő, ki eldobta üdvömet, boldog legyen, s milliószor nem, hogy az legyen barátom boldogsága árán! Nem is lesz! Eh, enyém volt... s ne lett volna bár: én ellenállást még nem ismertem! S ott a talizmán, a melyre esküdött, hogy ezt birva, őt is birom örökre!... Hahá, - de már e vadtudós lelegette szemem láttára bűvös arany nefelejtsemet! Oda az emlék s kényszerítő varázsa! Mire hivatkozom? Ha! itt az erdőn mellére tiprok e kérődző vadnak és visszarablom tőle!...

A hódító és féltékeny kettős bosszuvágyával rázta meg öklét Armand. A megkorosult Don Juan és élmedett Othello nézett ki sötét villámokkal két szeméből. De ott volt kioltani tüzet saját életbőlcs humora.

- Nem! Megállj. S ha Bundárnak lesz neje? Akkor.. akkor legalább nem nevetet rajtam, de igen rajta én! Ah, pokol! - szakítá meg egyszerre lázas gondolatait az utra figyelve, - Viktor jelenléte valóban kicsalta. Mint a nyíl repül kocsijából és engem fog találni!... Hátha nem rá gondolt? ha tettetés a világ előtt. Hiszen akkor is Auróra... Hajnalodj, remény! Itt biztos meghallgat Celesztin!

S hiába volt föltett közönye, behűtött bosszuja. Rohant a nő elé, míg egyszer megállt, mintha gyökeret vert volna a fák közt s az ellentétes érzelmek s indulatok által feldult arczvonásai meg látszottak fagyni s hideg lehellettel suttagó a nő felé:

- S akkor, - akkor eltaszítalak én!

Igy várta zsákmányát éles szemekkel, lecsapni készen, mint az ölyv, másodszor tíz év után.

De annyi kedélyháborgás után ismét ujjabb hullámozása ingatta meg határozottságát.

- Ah, a galamb az erdőre menekült? - szólt megenyhült arczkifejezéssel, egész kiesve szerepéből. Kegyed jön kisasszony, s egyedül?

Eléje sietett Malvinnak. Ő jött sietve, körütekintve, szinte magánkívül. Keble pihegett a fehér kendő alatt, mely fejéről omlott alá s ott kezével fogta össze, a mint szülei után sebtén ő is ide osont.

A magányos férfitől előbb megrettent, Armandnak annál jobban megörült. Csakugyan, mint a galamb repült hozzá, de az ölyv nem tépte szét.

- A félelem s a kétség, rebegé. Oh, ne hagyjon meghalni. Hogy van ő, - bátyám? Feleljen!

Armandnak valami ötlete támadt, a mi többször megesett.

- Most mindent megtudok. Kisasszony, - kezdé lassu vontatva - legyen erős.

- Ah, csak ne késlekedjék! - kiáltá szegényke, - hiszen hallgatása a legrémítőbbet árulja el. Bátyám...

- Meg ne ijedjen, kisasszonyom.

- Oh, bátyám! oh, szegény! - siránkozott Malvin.

És Armand most nyugtatta meg:

- Oh, nem. Sivárszky lőtt Viktorra, Viktor...

Armand leereszté hangját és tétovázni kezdett.

- Meghalt! - találta ki balsejtelmével megelőzve Malvin s ájultan készült lerogyni, de Armand felfogta.

- Vagyis: imádja Viktort! - gondolá hálás mosolylyal nézve a fehér galambra, ki csakugyan elvérzeni látszott karmai közt. Hála égnek! Ez mond valót: szereti! Tudtam én ezt. De irgalmatlan próba volt. Szegény leánykám, még eszméleten kívül van. No majd jobban lesz, sokkal jobban, mint ma. Térjen magához, gyermekem, és örüljön! - suttogá aztán, gyöngéd szorgossággal istápolva őt. S az a számár ez angyalt eltaszitaná karjaiból, oh, Celesztin miatt! Oh, ha engem ily leány szeretett volna!... Ocsudni kezd. Az erdő levegője éltetőbb, mint az illatüvegcsék. Szemét fölnyitja...

Malvin eszméletre tért. Hol vagyok? - sohajtá még némi aléltsággal.

- Bátorság. Nincs semmi baj! Ő él!

- Ah, Viktor! - mond a lányka s zokogva borult Armand keblére. Viktor meghalt!

- S a zöld korcsmában ott borozik, - egészíté ki magában Armand. Csak látná ez angyalt keblemen!

Armand oly gyönyörrel szemlélte, mint eszmél föl a leányka, mint egy arkádiai pásztor, ki a hajnalhasadását figyeli meg. De javithatatlan gunyora is működni kezdett. Roppant nyájasan édesgette:

- Vigasztalódjék, a nagy égre! Hiszen a kedvelt Sivárszkyval nem történt semmi!

Malvin erre az erős szeszre egyszerre nagyon is magához tért.

- Az az utálatos ember! - tört ki. Ki mondja, hogy kedvelem? Gyűlöltem s most átkozom, és átkozom a tánczot, az írást s az árulást, - az, az volt: árulás! Uram, már nem tiltja semmi, hogy bevalljam: teljes szívem Viktoré volt és az marad, mig meg nem szakad utána! Oh, most már atyám se fog színlelésre kényszeríteni, mert neki szintén gyűlölnie kell Viktor gyilkosát!... Vezessen.

- Ah, Sivárszky! - gondolá Armand, - hát apját tartod kezében?

- Vezessen Viktorhoz! - ismétlé mind szenvedélyesebben a leány. Ha élve meg kellett is vetnie, tudja meg holtan, hogy nem voltam hűtelen, csak szerencsétlenebb vagyok nálánál is!

- Mit képzél! ellenkezett Armand. Most árulni el szerelmét az emberek előtt!

- Oh, hogyha még ő megtudhatná!

- E pillanatban nem vezethetem hozzá. Jobb lesz talán, ha őt hívom ide.

Malvin összerázkódott. Szinte rémülten sikoltott fel a meglepetéstől:

- Viktort?

- Ide hívom - ismétlé Armand a legközönyösebb hangon.

Az öröm teljes fényében ragyogott föl a leányka arcza, csakugy kaczagott:

- Él? Nem halt meg?

- Azaz, hogy él is, hal is, - egy szóval: él-hal kegyedért!

- Ön megcsalt engem! suttogá a lányka, s aléltnan hanyatlott a gonosz Armand karjaiba.

XXIII.

- Ha! ő megcsal engem! visszhangzá Bundár a háttérben, mint egy zöldkoszorus faun nézve kimeredt szemmel a jelenést. Nyomorfi, a Sphynxet szorongatá? - kérdé nagyot lépve.

De Arandra e föllépés éppen nem tette a várt hatást.

- Jőjjön csak, jőjjön. Csalja ki Szerémyt.

- Botránykozás! Hogy ő is?...
Armand alig bírta nevetését elfojtani:

- Ide nézzon, hogy ez nem az ön Sphynxe.

- Hát öné?

Malvin e közben sietve szökött ki Armand karjaiból.

- Jó reggelt, Bundár bácsi! - köszönté a tudóst, kissé összeszedve magát.

- Malvina? - kiáltá ez összezsapva ezuttal üres kezeit. Detrekőy karja közt? Nem értem. Na, nem tesz semmit.

Armandnak meg kellett magyarázni a dolgot.

- Szeretik egymást most is, - mondá titokban, - csak Celesztin csábitgatá el Viktort. Érti már? Ezt kell meggátlanunk, ha azt nem akarja, hogy más fejtse meg Sphynxét.

Bundár föl kezdte fujni képét a féltés szelétől.

- A tanítvány mer kontárkodni egykori professzora tudományába? Megbotránykozás! De nem tesz semmit. Megyek s hozom.

Azonnal meg is fordult amerről jött. Malvin pedig már megtalálta kedélye egyensúlyát és szívélyesen fordult Armandhoz:

- Mint háláljam meg? Ön oly jó, uram. Mindent önnek köszönhetek.

- Igaz, - gondolá Armand hosszú arcot vágva, - én boronáltam össze jegyesét Celesztinnel... Hálából csak szeresse barátomat és boldogítsa! - mondá melegen megszorítva a nyujtott kis kezét.

- Ah, de gondol-e velem? - kérdé Malvin ismét csüggedezve.

- A ki siet, szeret. Ihol jön.

Ő jött, - de talán Celesztint remélve találni? S Malvin semmi mással nem törődve, örömmel, bár szemérmes és félénk örömmel kérdé:

- Viktor, Viktor, ön él?

- Élek-e? - kérdé ez csodálkozást mutatva s ördögi engesztelhetlenséggel folytatá: Oh igen, és hogy be is bizonyítsam, kezdjek írni szellemes csevegést, vagy tánczoljak? Kívánja?

Ez már vadság volt, mely megtorlást kívánt volna, de Malvint annyira sujtá, hogy csüggedt lön, s alig hallhatóan panaszlá Armandnak:

- Hallja ezt? Ő csak nem szeret!

Annál hangosabb lett Armand:

- Nem? Mert nem tudja, hogy ön angyal. Nem tudod, hogy mig te amott lebzsz, jó angyalod remegve röppent érted ide. »Bátyja megsebesült, kisasszony«, - mondám s ő felsóhajtott: »Szegény bátyám!« »De bosszút állt Sivárszky: Viktor elesett!« »Viktor!« - sikolta fel s lelankadt, mint egy tört liliom, az én karomba, nem a tiedbe! S mikor megtudta, hogy élsz, majd az öröm ölte meg. Ezt nem tudod, tökéletlen!

A támadás fogott s némi bűnbánattal kérdé Viktor: Való ez, Malvin?

- Már hogyne volna! - segített Bundár. Láttam én is Armand karja közt!

Malvin szégyenkezve sötötte le szemét, mintha mentegetőznék: »Én nem akartam, ő szedett rá!« Hiszen ő többé önlealázás nélkül nem is gondolhatott Viktorra, ki őt oly ürügykeresve taszítá el. És Viktor most bizalmatlanul nézte vissza: »Hátha így rászédtek engem?« míg a leány egész jelenléte ékesszólóan hirdette: »Hiszen szeretem!«

- S én csak magasztalom áldozatkész hűségét! - szólalt meg Celesztin, ki észrevétlen jött, s rövid ideig mögöttük várt. Kalapjáról feketén lengett fátyola, rózsás fehér arcát annál ragyogóbbnak tüntetve föl. Armand és Viktor egyszerre érezték az ütest döbbenő szívökön.

Celestin azzal az erélyes gúnnyal és keserűséggel szólt, a mit az asszony erkölcsi érzetében a leány hűtlen kétszinűsége keltett. Ugy vélte, Malvin elárulta Viktort. Sivárszky alkalmat talált, hogy még az estély alatt elhitesse vele.

- Mert e gyermek: hősnő, - folytatá magasztaló külszinnel - azzá tévé szerelme. Sivárszky urat sulyos tartozás terhelte, oly kötelezettség, melynek rögtönös kiegyenlítésétől függött jóneve; s a titkár könyekig meghatva tárta föl előttem, hogy e nemes lélek mint védangyala járt közbe atyjánál, hogy őt megmentse!...

- Ah! kiáltá Viktor, mig Armand dühös mozdulattal lépett vissza s fölgerjedt arczczal kísérte Celesztin ármánykodását, ki folytatá:

- A levélke is nemes bizonylat, mit Sivárszky úrnak irt, megnyugtatni...

- Malvin, igaz ez? - kérdé Viktor.

- Igaz! - sietett felelni Celesztin, szemtől szembe vádolva a leányt, lehunyt szemei alól mérve végig, - és szívében nincs is más igaz!

Malvin némán állt, maga Armand megdöbbsent. Hát nem az ördög, ez angyal vágta ki a titkárt? Czáfolja meg rágalmukat! - biztatá Malvint.

- Miért? Mit szóljak?

- De mért e felindulás? - kérdé Celesztin. Oh, előttem nem váratlan! Ismerem e rendkívüli szívet! Kérem önt, szerelmére Viktor, legyen Malvináért Sivárszkynek barátja.

- Ah, legjobb barátja a világon, - felelt az ifju a legbántóbb hidegséggel. Akarja kisasszony, hogy hozzá siessünk?

- Lekötelez, jerünk, - felelt most már harcziasan a keresztüzbe vett leány; - csupán viszont-szerelemről kell még biztositnom Celesztint - önért! Ugy van, nénikém. Ha úgy is huga nem volnék; a legjobb barátnőjévé lennék a világon, mert önre biztam szívem és szerelmem s ön nem csalt meg, nem rabolt meg! Nem, sőt naiv libuskát szárnyra keltett, hogy szálljak szellemmel magasra s onnan ragyogjak a bálványozó férfivilágra, játsszam szerepet, - tánczoljak, hiszen annál jobban magamhoz lánczoló szerettemet! Oh, - folytatá növekvő gúnnyal s ingerültséggel, mig könnyei fölszáradtak égő szemében, - az ön cselszövő rózsás körmei nem szakgaták ki ifju szívem gyökerét: hitemet s bizalmamat! Őt megóvta nekem! Megóvta önt, uram, - támadt most Viktorra, - s ön nem pártol tőlem a jó barátnőhöz, ön hű maradt tudatlan szívemhez s példát adott, miként maradjak én is ártatlan és hű? Ah, és én imádom érte hiven, imádom mindkettőjüket, mint önök egymást! s én is csupán példájokat követtem! férjhez megyek - egy máshoz, másodikhoz! De vegye nőül ön is Celesztint, s ön, asszonyom, menjen férjhez Viktorhoz, nehogy csak kedvesei legyenek egymásnak! Az áldozat, mit én választottamnak hoztam, csekély; de azt hadd tudjam: ön mit áldoz Szerémy urért, nénikém?

- Mindent! - felelt Celesztin tetőpontján szenvedélyének s nagy ünnepiességgel fordult Viktor felé: életemet, a világot, egész vagyonomat vetem önért oda!

Armandot meglepték e szavak, föl nem foghatta értelmöket; Viktor pedig nem is taglalva megragadta Celesztin kezét:

- S ön é érte mindenem!

- Ezt akarom! - végzé a leány még egyszer rájok szegezve pillantását, s elrohant.

- Ez anyja lánya! De szépen haladunk! - gondoló Armand, s alig volt képes nyugalma megőrizni. Ez már nyílt vallomás Viktor és Celesztin közt, és e nő még számba se látszott venni, hogy ott van ő is. De még nem késő. No, most már ön ugrasson nekik, - rázta meg a régészt, a ki mint egy régiség bámult ott. De a szerelmi titkos jeltől csitt, maga érdekében!

- Ne féljen, - felelt Bundár neki készülve. Hiszen ha nem tudnám, hogy engem szeret, azt látnám, Viktorért bolondul.

- Van rá oka, van rá oka, uram!

- Bocsánat, nagysád, - kezdé Bundár hatalmas mosolygások közt egyenest a bizalmas pár közé furakodva, - hogy ha nem csalódom, az ifjoncczal kissé kacérkodott.

Celestin elképedt, alig tudta, mit feleljen.

- De Bundár úr, sietünk...

- Nem tesz semmit. Nyilatkozatom föntartom egész terjedelmében. Azt talán meg se tetszik gondolni, miszerint ez ifjonczot én eresztém át az érettségi vizsgán, kegyelemből...

Mint a hideg cseppek a forró üveglapra, oly hatással hulltak Bundár szavai Celesztin fölhevült kedélyére. Armand kárörömmel leste, mint rántja ki a nőt illúzióiból.

- De Bundár bácsi! - szabadkozék Celesztin türelmetlenül, s még böszültebben, hogy maga is mosolyogni kényszerült.

- Bácsi! - visszhangzá Bundár jelentős mosolylyal. Megbuktathattam volna; és ha nagysád járt női gimnáziumba, és letette az érettségit: tudni fogja, mi ez? S én megkegyelmeztem neki, nem tévén fel, miszerint egykor ujjat merjen huzni oktatójával, és a Sphynx, a rejtély megoldására törjön...

Viktor maga sem tudta, milyen képet mutasson ez örült játékhoz. Csak azt érezte, hogy lehetetlen helyzetbe került.

- De mi rejtély? - kérdé csodálkozva Celesztin.

- A Sphynx előttünk tündökölt, s neki szenteltem összes kutatásaimat.

- De kérem, Bundár bácsi! - hangzott mind idegesebben.

- Ugy vagy, - felelt önelégült mosolygással Bundár, - én bácsi volnék, s ez csupán egy ifjoncz, én években gazdag, ez meg szegény; szép Sphynx, e gazdagságot én oroszán körmei elé rakom...

Celestin már menekülni készült. Érezte Armand gyönyörködését nevetségessé tételén. Azonban a nevetés démona Viktort is elragadta, nem állhatta meg, hogy Armandhoz ne szegődjék:

- Professzor úr most nem kegyelmez!

- Szekundába pónál! - felelt ártatlanul Armand, mintha ő is az ömlengő Bundáron mulatna.

- Valóban kedves tréfa, - igyekezett enyhíteni a dolgon Celesztin, - de talán...

- Fele sem tréfa, asszonyom; magának fogom ajánlani régészetem eredményét.

- Acquincum romjait! - sugta Viktor Armandnak.
- S ezért cserében nem kérem, csak kezét! - fejezé be Bundár, s szó szerint a kezek után nyult, de már Celesztin is mosolyogva huzta vissza:
- Az oroszlán körmöket! Ah, ez hizelgő!.. Nos uram, ne bolondozzon már!
- De igen. Egy tudós, ha megbolondul, nagyobb bolond lesz, mint más. Kérem a kezét!
- Ej, - engesztelé Celesztin kérőjét, - hiszen ön iránt én nagy tiszteletet érzek, de....
- Nem tesz semmit. És azért nem akar hozzám jönni?
- Ej, uram, elég!

- Még nem! - veté ellen Bundár végső rohamra tüzelve Armand titkos pillantásaitól. - Hah, keblemben, mint egy pyramisban, háromezer éve aludt egy mumia, de felköltötte, szép Sphynx, s most enni kér, - szívet szívért! S ha mást nem, - fordult Viktor felé, - önt tépi szét éhségből, ifju uram! Vagy nem szeret talán? - veté magát ismét Celesztinre: - az lehetetlen, de nem fogok csodálkozni rajta. Oldalbordából tákolták az asszonyt, annak pedig nincs sok veleje!

Celestin, csakhogy szabaduljon a kegyetlenül nevetséges helyzetből, tovább dédelgette a kiállhatatlan agyvelőgyuladással tudóst:

- Ah, Bundár úr, ki ne szeretné önt?

De ez csak olaj volt a tüzre. Bundár mind melegebben beszélt:

- Végre kivallotta! Mi gátolja hát, hogy megkéresse e két jó úr által, - hiszen feketébe vannak öltözve! Mi gátolhat, miszerint önnek ne ajánljam új régészeti kutatásaimat?
- Ismétlem, nem érdemlem meg kitűnő figyelmét.
- Nem tesz semmit. De ha köztem, a tudós vén, s ezen tudatlan ifjoncz közt választhat: ön nem engem választ? Oh rejtély! - s itt bizalmasan, halkkal suttogott Celesztin fülébe. - De tudom én, a mit tudok... és várok, mert nagyságod az én koromban szintoly bölcsen fog gondolkodni, mint én. Tehát remélek, s remélek, - s jerünk a zöld vendéglőbe, mert egészen beleéheztem.
- Nos, jerünk, barátom; - szólítá meg Celesztin Viktort, Armand teljes mellőzésével: - ez már valóban sok volt.

Sőt több a soknál is, Armand, maga átérezte a nő hiuságának szenvedéseit, míg e vérengző műtét folyik. Ő szerette volna összezuzni egy ökölcsapással otromba eszközét, Bundárt. De meg kellett lennie. És még most is fellovalta:

- Láss, láss, hogy játssza a neheztelőt? Ez netovábbja a kaczérságnak.
- Azt kell hinnem, menjünk! - kacsintott rá Bundár, mellényzsebére tapintva, mintha azt mondaná: itt az érem!

.....

Midőn már elindultak, Armand rövid habozás után Celesztin mellett termett. Gyorsan s egész közömbösen mondá:

- Igaz, asszonyom, egy meglepő bolondságot eszeltem ki a bazárra. De titok. Megsugjam? Celesztin tudta, hogy ez kihívás.
- Miért ne? felelt könnyedén. Ugy is benne vagyunk. - Viktor titkolózva mondá barátjának:

- De nem feledkezett meg róla, hogy nekem is hálás szerep jusson, mesterem?
- Arra esküszöm! - felelt Armand.

XXIV.

Egyedül maradtak az erdőben. Azaz ketten, de e kettő egy férfi és egy nő volt. S a kik egykor szerették egymást. Lehet-e végzetteljesebb egyedüllét? A paradicsom csábító magánya.

Armand csak most kezdett eszmélkedni helyzetük fölött. Az erdei illat visszaringatta ifjúsága tavaszi álmaiba. A fák őt és Celesztint el látszottak zárni a világtól... Mintha zöld karjaikat összefonták volna körülök s kezdenének körbe forogni, lombjaik ezt suttogván: »Künn a bárány, benn a farkas!«

S egyszerre a forgó fák lombjai hullámszerűen kezdtek, az erdő örvénylett, melységébe ragadta, s körbe sodorta őt Celesztinnel, aztán összechapott fejük felett.

Egyedül levén, nagy zavarba jöttek. Mintegy hamis helyzetben, közeledtek s ismét visszahúzódtak egymástól.

Celestin volt erősebb; ő lett előbb nyugodtabb.

- A meglepő bolondság? - kérde.

Armandból teljes hévvel akart vallomása kitörni, mégis habozott s aztán könnyedséget erőltetve magára, nyilatkozott:

- Az, hogy önt még mindig imádom...

- S ezzel az ünnepélyt akarja még mulatságosabbá tenni?

- Vagy meghatóbbá. Mert a szerelem tragikomédia, melyből a tragédiát a férfi játssza s a komédiát az asszony.

- Oh igen; s mi sírunk önök játékán és önök nevetnek rajtunk.

- Nem veszem észre, hogy ön sirna s én nevetnék!

- Annál rosszabb, mert akkor mindketten unatkozunk.

Ezzel Celesztin el akarta hagyni a harcsteret bár az előleges csatározáson ő maradt győztes. Armand érezte, hogy a nő megverte szellemmel.

Most tehát nyíltan, a célra törve támadta meg.

- Áldozzon értem egy percet. Nagyon rég nem találkoztunk...

- Nos, én is erre akartam kérni, - felelt Celesztin erélylyel, szintugy készen a komoly visszaverésre. Azt hiszi, nem érzem, hogy üldöz, gyűlöl; halálos ellenem, hogy utam állja mindeütt, ön vezeti rám e nevetséges ember udvarlását, hogy gúny tárgyává tegyen? Miért?

A nő váratlan fordulattal lett támadottból támadóvá. Rózsás pir futotta el arcát, szépsége egész hatalmával állott Armand előtt, kit ajkára toluló érzelme gyöngébbé tón. Roppant küzdelmébe került, míg a multak fölemlítésére szánta magát:

- Celesztin, ön egykor enyém volt...

- Celesztin, uram? Celesztin soha!

- Auróra tehát, de mindenképp csak ön!

- Nem!... S ha igen: nemes hálával őrzi emlékem!...

- Ah, ha ez fáj: tudja meg, azért a gúny, hogy mástól elszakítsam; nem engedem, hogy más szeresse!

- Ah? Engem? - kérde a nő tettetett meglepetéssel.

- Aurórá, - úgy van, emlékét e névvel őröm, e névhez van kapcsolva a legédesebb történet életemben. Auróra, ön engem szeretett...

Armand a nőhöz lépett s keze után nyult, de az nem nyujtá felé.

- Szeretni? - szólt részvéttel, de csodálkozva. Ne zavarjon össze valakivel, ki ábránd kép volt s eltűnt örökre. És ha öné volt e nő, mint hiszi, fogja-e ön, egy férfi, egy lovag, emlékeztetni rá, ha ő már nem óhajt emlékezni?

A férfi meghajtá fejét. Tudta, hogy sokat kell túrnie s kész volt rá. De szemrehányását nem hallgatta el:

- Nem csak elfeledt, meg is tagadna? Egy paradicsom van, honnan ki nem üzethetünk: az emlék, s ön innen is kitörölt?

Celesztin részvétét elfojtotta szenvedélyes keserve. Ő tett egy lépést Armand felé, de nem közeledésért, hanem támadásból.

- De egy nő szive öné volt-e hát, a mit nem adtak önkény? Rabolta csak, midőn eszméleten kívül lebegett lángok és örvény közt, - ah, s ön az örvénybe buktatá!

A gyönyörű arcot lángoló harag öntötte el, mint az ég éjviharjósuló alkonypirja. Mereven mutatott rá, kinyujtott karja eltiltván magától.

S a férfi, előbb csak régi szerelmét érezve, most nem érzett egyebet az új méltatlanságnál.

- Ah! - kiáltott fel. Én, ki őt föltartám karjaimmal a vész között, örvénybe buktatám őt! S nem esküdtem szerelmet és hogy öné szivem, hogy nőm: - és örvénybe buktatám őt! De ezzel ott, a tengeren e forró, becsületes szivet is magával örvénybe buktatá ön, asszonyom! Háborgó tenger a női szenvedély, örvény az asszony, az asszony szerelme. Örvény a női szív, s elnyel minket, mint a hajót a dühöngő hullámok, s aztán kék szemével mosolyogva nézi a roncsot, a mit játéka partja szórt; s hogy tegnap még keblén, csók közt ringatta, ma már ártatlanul nem is emlékszik rá! A másik tenger, az kiméletesebb volt, de menekülésem hiába; mert önt elveszve tudván a hullámok közt, mi birhatott még becsücsel előttem, a mit a mélység megkimélt? Talán hír, élet, ifjúság, kincs? Eltékozoltam mindet, mert nem volt kinek megtartanom. S ha szivünk tönkrement; a koldusság, a mi megmarad neki és szennyos rongyokkal palástolja el meztelenségét: a cinizmus. Ezt gyűjtöttem én...

Armand szinte magának beszélt, önvallomásai elragadták. Celesztin némán hallgatta, s mentségül csak keveset igyekezett szólani:

- S nekem önt nem elveszítettnek kellett tartanom? S ez mindent felold.

- Való. De ime, megkerültem, élek. Im feltaláltam, - talán ön is keresett... - felelt Armand bocsánatképpen s ismét magához fordult: De talán nem tudja: él-e még szerelmem, s ezért haboz?... S ha meggyőződve erről, elutasít? Nem! Balgaság! Dehogyan fog! Engem, ki már győztem! S az új vetélytárs? Eh, ha féltjük, elvesztjük a nőt. Mindegy, - folytatá egész nyílt szívvvel a nőhöz, - Celesztin, hallgasson meg. Ön Auróra maradt nekem, tudja-e?

Celesztin nem akart most a ráfüggesztett szemekbe nézni, csak vontatottan, kiméletes lágy-sággal mondá:

- Ön álmodik...

- S álmodom mindig ön, - folytatá mind több hévvel Armand. Sors és vihar játéka elsöpörte mindenemet, mi kedves és drága volt, oda veszett a boldogság s a remény is, nevezze hát álomnak. Én is annak tartottam, csak hogy hű maradtam hozzá, mert reméltem: egykor megvalósul. Emlékszik a medaillonra, - suttogá a nőhöz hajolva, - mely ezt mondja szüntelen: »Ne feledj halálidig!« És ebben őriztem máig ezen reményt, hogy az örvény visszaadja önt nekem s a hullámokból fehérebben fog majd elém lépni, mint a tajtékkeblű Aphrodite. S most arról vágnék meggyőzni engem, hogy képtelenebb dolog önt valóságban elérni, mint a merő ábrándot?

Celesztin a medaillon szóra igen figyelmes lett. Csak erre válaszolt sietve:

- Ha hiszi, hogy egykor szerettem, ez emlékjelet sohase fogják meglátni önnél...

- Szeretett tehát! - szólt sóhajtozva Armand. Oh, az az éj, mikor kebléről letépve ide adta!... A tenger s a tűz milyen gyáva volt, szerelmünk ellen esküdve! Celesztin, adja tehát vissza Aurórárt s vele az álmokat, reményt! Csak egy szavába, mosolyába kerül... Szépsége akkor lebüvölte az oroszánt s megjuhászodva vitte partra hátán.. Most szebb... Nos, nem veszett szívem se az örvénybe... Visszaadhatja nekem. Tehát nem érzi? Megmenekült szívem, s hallja meg s nyugodjék meg: ma is szereti önt!

Armand csaknem a nő lábaihoz borult.

- Uram!... kezdé Celesztin hideg tartózkodóan.

- Hogyan? - kérdé megütközve Armand.

- Becsülöm a lovagiasságból tett vallomást melylyel, azt hiszi, a múltért tartozik, hogy gyöngédségből még most is ismétlje... De ez fölösleges - tíz év után!

Az utolsó szókat fájdalmas mosolylyal kísérte Celesztin. Tíz év után! És súlyos panasz és vád volt benne. Tíz évig várt reá ő, e szemrehányást igen büszke volt, hogy megtegye, hogy elárulja gyöngeségét.

- Ah! S az örök hűség? - veté ellen Armand.

- S ön hű maradt?

- Igaz: nem. S mégis az! De más, ha férfi lesz hűtlen, más, ha nő...

- No lássa! - szólt szomorúan Celesztin. Én egy emlékhez már hűtlen lettem *akkor*, ön miatt... De levezeklém e bűnt, s felujitni nem akarom.

- Valóban? - kérdé Armand gúnyosan, egy ötletet ragadva meg. Haha! Ön akkor se szeretett. Én nőmül kértem - -

S kihívón várta a választ. Celesztin csakugyan megzavartnak látszott, kereste mit feleljen.

- Ugy van, s én szegény nő...

Armand nem várt. Elragadtatott hévvel kérdé:

- Jó. Most ismételem: nőül jönne hozzám?

Celesztin zavara csak nőtt.

Alig tudta kimondani, a mit akart és belepirult, de most sötétebben.

- Ah! S még ha úgy szeretném, se lehetnék neje, uram. Boldog lehetne-e egy szegény nő mellett?

- Nem lényegtelen sziv-kérdés! - kiáltott fel Armand az érthetetlen kifogásra. Szent igaz, tárczám egészen az örvénybe fult... De ön gazdag... Oh, oh! Ön gazdag! Haha! S én koldus! Nem, én gyalázatos örült, - ezt elfeledni! Én arczátlan! Mit gondolhat, az égre! Asszonyom, bocsánat, bocsánat, bocsánat!

S most a férfi fehér homlokára szállt a szégyen pirja. A beszédbe belerekedt, s leirhatlan felindultsággal és zavarban akart elmenni.

Celesztint megindítá pillanatra e földult férfilelek.

- Hallgasson meg, tartóztatá őt, maga is zavarban látva vallomáshoz. Vagyonom van, s még sincs hozományom. Szegényen adtak férjhez, férjem volt gazdag; de ragaszkodásom jutalma a vén embertől: bosszu, féltésből.

Armand meglepetve hallgatta.

- Ah! Méltó párom! - kiáltá bösz gúnynyal. Féltékeny férj: oroszánbörben ordító vetélytárs!

- Hogy holta után is magához kössön, - folytatá tompa hangon Celesztin, - hogy biztosítsa özvegyi hűségemet, hogy szerelemre gondolni se merjek s nevét viseljem holtig: úgy hagyta rám az egész örökséget, hogy csak addig birjam, mig ujra férjhez nem megyek; csekély évjáradékon kívül minden vagyon rászáll néhai férjem öcscsére.

- Komróczyra. Mondtam! - vágott közbe Armand. Oh, szegény vén bolond, megboldogult férj! A mit talán e földön kikerült: a másvilágon rakatja föl magának a szarvakat. Egy kis végrendelettel megköti özvegyét, hogy ne adja oda nevét másnak, - nem adja tehát, csak szívé! Még a sirban fekvő is megcsaljuk őket! Oh, ők valóban halhatatlanok! a férjeket túléli együgyűségök!

Armand midőn legsiralmasabb világnézetét látta uj eset által igazoltnak: akkor kaczagott legjobban. Mintha mindkét ellenlábás görög bölcset egyesitené életbölcseletében: a síró is, a nevetőt is.

Celestin, miután vallomását indokolta, önmegadással szólt:

- Tudtára kellett adnom helyzetemet.

- Ez hát az élményem titka is! - folytatá Armand még emeltebb hangon. - Még ifju voltam én is és nem akart férjeül, bár szeretett, - vagy ép azért? - hanem mert a férjéről rászállt vagyont (melyben egy szűklelkű vénnek emléke úgy rágódik, mint almában a féreg), föl kellett volna értem áldoznia: tehát inkább - bukkott!

- Ah! kiáltott Celesztin szíven találva, de önmegadással tűrve.

- Szive önző, asszonyom! - folytatá Armand fájdalmas szemrehányással. És Celesztin öncsekélyléssel kérdé, talán, hogy Armandot visszariassza magától:

- S mégis nőül akarna venni?

- Szegénynyé tenném, bár ön se tenne gazdaggá, - felelt Armand, a végrendeletre czélozva, - nekem kell azzá tennem önt! Felrántom munkásbloseomat, - folytatá mind lángolóbb hévvel, - visszatérek dolgozni, kincseket szerezni; és uj tíz év után is... eljövök kezéért!

És semmi mást nem érezve, mint szerelme mindenhatóságát, karjait az imádott nő felé tárta. Mély sóhaj szakadt föl ennek kebeléből, bármint igyekezett mosolygás alá rejteni:

- Tíz év! Igaz, szerezhetsz tíz év alatt nagy vagyont, de egyet elveszítünk s ez pótolhatlan...

- S ez?

- Nos, egy kicsit - ifjuságunk...

- Igaz! - mondá Armand elborult tekintettel. Az ifjúságot...

- S ön hagyján. Férfi nem vénül. De én! - folytatá Celesztin enyelgő lemondással, melyben a kaczérság mellett nagy szomorúság is volt. Husz év első találkozásunk óta... ön Aurórara sem ismerne, lássa!

Armand utolsó reményét érezte eltűnni: magára gondolt.

- Haha! - kaczagott megrendítő keserűséggel, - fejemre mondom, okos asszony! Hiszen mi ugyis mindketten más évszakban élünk. Én már lombomat elhullattam, ön virágában pompázik; ön a nyárba fordul, míg én már őszbe csavarodom, pedig a nyár szivesebben pillant vissza a tavaszra. Oh, szürkülő fej, hogy még ily zöldek gondolatid s ostobább szív, mely a fejjel együtt megszürkülni nem tudsz! Belátom, én csakugyan nem vagyok idényszerű divatczikk. Lepke - ősszel, fényvesztett, rongyolt szárnyakon küzdve a széllal. Az ifjúság és a szárnyak odavannak; ezzel nem birunk s vissza sem szerezzük. Pedig a boldogság csak ez: örök ifjúság és szárnyak, hogy át tudjunk röpdülni a tengeren, sáron, szükségén - és én még tíz éven ugy, hogy mindez ne érintsen! Ez volna a hit s a szeretet, - hja, s ez nincs!

Armand ez elmélkedéssel önmagát sujtván, mégis mintegy magasabb eszményiség szárnyain látszott tulemelkedni a földi lét kikerülhetlen rögein. A nő részvétellal hallgatta.

- Mi másként szól most. Lássa, így van, Armand. Mért éljünk tehát lázas képzeletben? És én sajnálom önt, de mit tehetek róla? mint ön se tehet szerelméről. Szerelmet én nem éreztem soha, s szívem már elhervadt...

- És szeretni nem tud senkit? - kérdé felriadva s fürkésző tekintettel Armand.

- Igen... felelt akadozva Celesztin.

- Viktort se?

- Gyanusiton, öntől megérdemlem, Armand, mert egykor elveszitettem érte magamat. De tudja meg, uralkodni tanultam a szenvedélyen s viharai rám nézve többé nem veszélyesek.

- De veszélyes új utitársára nézve. S én nem bírom ez ingatag elemre azt a fiut, kiről azt mondja, hogy nem szereti.

- S ha szeretem?

- Nos, én bebizonyitom, hogy előbb igazat szolt: nem szereti; nem tud szeretni senkit.

A nő meg volt sértve, bosszúból egész tüntető lelkesedéssel mondá:

- Első és utolsó: Viktor az egyetlen!

Armand hideg fulánkkal égette vissza:

- Ej asszonyom, én előbb voltam az egyetlen. És hozzá nőül akarna menni?

- Nőül.

- No lássa, hogy nem szereti! - mondá egykedvűen Armand.

- Uram! - tiltakozott Celesztin, boszusan, hogy így csapdába került; de a férfi nem szünt meg logikájával kegyetlenkedni:

- Ön nem szeret senkit, még önmagát sem, csak gyűlöli a szerelmes párt; s korántsem főczélja, hogy ön nyerje el Viktor szívét, hanem hogy Malvintól elragadja! Mert a mely nő hű érzést soha se táplált: idő multán, a szív ugy is kiégvén, csak férjre vágyik, s hideg becsületesre; de fő a bosszu s hiuság; diadalmas vetélytársként állni Malvin felett. Mert Malvint százszor inkább gyűlöli, mint szeretni véli Viktort; ha szeretné Viktort: Malvintól meg nem fosztaná, s a szűz szerelmű leányka szive helyett nem gazdagitná - csalfaságával!

- Ah! - kiáltá közbe csaknem sikoltva Celesztin. De Armand feltarthatlan volt:
- De ebből semmi sem lesz.
- Ah, fenyegetőzik? Képes volna elárulni! Becsületes ember ön?
- Teringettét, az vagyok!
- Ugy hallgatni fog.
- Kegyed se jobban, mint én.
- Ugy mi hatalma se lesz fölöttem, szerelmem fölött!
- De lesz: a természet rendjéé, az igazságé, s a mit ez diktál, annak be kell következnie. Rólam tudni se akar. Helyes. El fogja fogadni Bundár kezét.
- Ön eszelős! - kiáltott dühhel Celesztin. Most volt legjobban megsértve: hiuságában.

Armand rohamos szóáradattal zúdult reá, könnyed gyorsasággal szórva csapásait, mint egy törvívó.

- Ön szép, mint az ég, Bundár csunya, mint a föld, melyet turkál; s az ég természetszerűleg a földre hajlik. Ön elmés, ő tudós, s a tudós férfi szükségkép vonzza az eszes nőt. Ön még fiatal, ő régiségbuvár, no, ebben látszólag némi ellentét van kettejük közt, de kiegyenlítődik, mert az ifjúság olyas valami, a mi évről-évre inkább a régiségek osztálya felé közeledik...
- Goromba, leggorombább! - mormogá Celesztin fuldokolva dühében, de tovább hallgatva.
- Mindez érvek arra vezetnek, hogy a természeti törvények szerint kegyed úgy Bundaré lesz, mint a vas a mágnesé. S ez az egy választása az, melybe bele nyugszom, s mellőzésemért megbocsátok.
- Nevetségessé akar tenni? Viktor enyim, mert szeret.
- Ön lehet Viktoré, de ő nem lesz se Celesztiné, se Auróráé. Esküszöm, - mire esküdjem? Önre és szerelmemre.
- Gyűlölöm önt, hagyjon el! - mondá Celesztin, összehuzva szemöldeit, már indulattól remegő hangon.

De Armand annál kiszámítottabb higgadtsággal felelt:

- No lássa, hogy csak gyűlölni tud!
- Gyűlölni önt, - felelt meg Celesztin, - öntől tanultam én!
- Én csak szeretem önt, - de barátomat is...

Mindeddig a nő csak védte magát. Azt akarta, hogy e kénytelen találkozás a legsimább lefolyást vegye, minden eredmény nélkül.

De a szenvedély erősebb az akaratnál. Az összevont szemöldök megvillantak, a félig zárt szemek megnyitak, s kék lángot kezdtek szórni, mint a tenger éjjeli háborgása. Minden türelme fékevesztetten szabadult el, s ideges erélyét összeszedve tört ki.

- Ej, hát legyen! Eddig én hallgattam, és ön szórta rám ostromló vádjait; de fordul a szerep, és a nő beszél most. Nincs másképp, - folytatá teljes bensőségre emelkedve, majd szégyenkezőn, majd annál pusztítóbb haraggal, - nincs másképp, gyűlölöm. S csodálkozik rajta? Mert lealázott önmagam előtt, letépte önbecsülő büszkeségem, midőn szerelmével - kitüntettet!... Azt hitte: éltet menté meg, mikor a kárhozatba döntötte szívemet, s ezért hálával gondolok kegyére? De tudja meg: nincs női szív, ha még oly romlott is, mely meg tudjon bocsátani a csábítónak. A kék pillanatnyi, de a bűnért a pirulás örök. És nincsen oly női lelkiismeret, mit úgy meg-

fojthasson öleléseivel, hogy eszmélethez jutva, ne adjon hangot átkának, bosszujának, nyomorult!

A nő végsőig feszülten, lángoló haraggal állt ott. Az elbukott angyal mint boszuló Cherub. A felháborodás bűnösből bíróné tette. S a megbánás és erény minden szépsége tette ragyogóvá.

Armand előbb visszadöbbszent, majd szenvedélyétől magánkívül, átkarolta Celesztint.

- Órjöngő! - kiáltá, - ah, szeretlél és te tetted! De átkozódj, tégy akármit: én szeretlek. Auróra, enyém léssz!

A nő hideg megvetéssel mérte végig:

- Ah, a régi - gyáva!

Armand karjai lehullottak róla. Lesujtva visszatántorgott.

- Igaz... bocsánat! Haha! - kaczagott, - ez a vége! Bolond vén szív, ifjabbnak álmodod magad tíz évvel? Vén arslán, borzoló vedlett sörényedet? Ah, - haha! Azért sem! Birnod kell, - mily szép!... De hát birtad-e valaha e nőt, ki most így köszönt, ily idegenül? Álmodtál!

- S már nagyon ideje, hogy fölébredjen. Jerünk.

Celestin szemei mereven tapadtak Armand arcára, hogy lelkében olvashasson, de az ő fagyos vonásai zárt könyvet képeztek.

Még félig eszméleten kívül beszélt magában Armand:

- S álmomból semmi sem marad. És az érem? Jer, jer, utolsó mentő-horgonyom az örvényben! Beléd kapaszkodom. »Szeretlek halálíg!« - ezt jelented. »Szeretlek halálíg!« - ezt fogadta. De hol vagy? Haha!... Fantom volt ez is. S ha itt is volna? Hát ha ereje ennek se volna már, ezt is megtagadná? Még e csalódás is! Nem! Ez álreményt megőrzöm, mert érzem, hogy a csalódást nem élném tul. Jobb, hogy nincs meg a talizmán: eltemetem szívemmel, boldogan, s azt hiszem, hogy ha előmutatnám neki, ezt mondaná: »Tied vagyok!«

Végre föl eszmélt. Magát összeszedve, körültekintett visszatérő mosolyával s Celesztinen nyugodott meg szeme. Higgadt önuralommal lépett hozzá, kalapját udvariassággal levette s a nő kezét ajkához emelte:

- Tévedtem önben, asszonyom, de ön nem fog bennem: nemes ember vagyok.

Kis vártatva hozzátevé:

- Csupán barátomat kell megvédenem.

- Ezt már elfogadom, - felelt Celesztin - s meg lesz köztünk az egyetlen lehetséges barátság: a feledés, - a nem emlékezés...

De ezt oly szomorun, csüggedt elmerüléssel mondta s aztán sötéten nézett maga elé, mint a szerelem végzetének alakja, s nem merte ama férfira nézni, a kit annyira gyűlölt s annyira szeretett.

XXV.

- Mi a mennykő... bocsánat! Kettecskén az erdőben? Szép!

E szavakkal zavarta meg az idyllt Sivárszky, az egész társasággal visszatérve.

- Armand és szerelem! - kiáltott Bundár. Mi történt?

Armand már teljes közömbösséggel, de titkon sebezve fordult Celesztinhez, a titkárra mutatva:

- Lovagias elégtételt kapott. Arczul ütötte saját fegyvere. Oh, a párbaj igazságos.

A segédek s orvosok maradásukat fölöslegesnek találták. Ajánlották magokat: »Volt szerencsénk.«

- Üdvözlét, uraim! - búcsuzott ünnepélyesen Komróczy úr. A fiatalság a haza virága. Keblemen viselem önöket. Tehát viszontlátásra a bazáron. Megnyitás pont ötkor.

- Lesz szerencsénk! - bókoltak az urak az urhölgyek felé.

- De pontosan, barátim, hogy a kormány képviselőinek beléptekor - mert a kormányban az államtekintélyt kell tisztelnünk, - mentől impozánsabb sorfalat képezzünk. Tudják, hogy én az ellenzék vagyok. Nincs derekam a hajlongásra, - és itt kidöntötte a mellét, - de félre a merev politikával, a hol jótékonyaságról van szó! Szervusz, uraim!

Komróczy úr utána pillantott a távozóknak, így elmélkedvén:

- Személyesen beszélek a miniszterrel. Papirra nem bízom többé a közügyet. S az ördög ellenségeskedik nektek örökké!

Bundár ismét gyanakodott Armandra, ki alig nyugtathatta meg, hogy minden csak az ő érdekében, Viktor ellensúlyozására történt; majd Komróczynéhoz fordult:

- Azt hiszem, asszonyom, kielégítve távozhatunk; ha volt »affaire«, az minden irányban elintézészt talált. Szerémy jóvá tett mindent, úgy felelt meg kötelességének, mint férfihez illő.

Armand ezzel a kibékítésre törekedett, de Sivárszky sem maradt hátra.

- Kedves! És Sivárszky? Sivárszkyról ki terjeszti el, hogy nem vesztek még ki a lovagok, s készek magokat...

- Bepólyáztatni! - akasztott neki a tréfás hősnek Armand, minden utálatát elfelejtve. Uram, ön saját maga úgy hirdeti dicsőségét e keresztkötés alatt, mint valami ujság!

- Uram! sikoltozott mérgesen a hős és Celesztin segélyére sietett:

- Nemesen viselte magát. S ha az, a kiért tette, elmulasztja is: én méltánylom, uram.

S egy oldalpillantással Malvin felé, kezét nyújtá Sivárszkyknak. Ez hálásan kapta el baljával.

- Csekélység, - bocsánat! egy hölgyről van szó s a Komróczy névről, - ez az egész. E kötelék rajtam az, mely e kedves családhoz fűz...

A példálódzás a mama figyelmét is felhívta.

- Családunkhoz? Érted, mi ez, Gáspár?

- Bár ne érteném! - gondola ez hallgatva. Kiad, az átkozott!

- Bocsánat, asszonyom, - folytatá Armand, - de védenem kell a kisasszonyt, ki arra nem szorult. Teszem ezt, mint oly ügyvéd, ki egy szent és nemes ügy védelme által tudja, hogy önmagának szerez dicsőséget. Nem, én tudom: nem Malvin kisasszonytól nyert biztosítást Sivárszky úr, hogy azon láthatlan kapocs által, mely őt szorosan Komróczy úrhoz csatolja, magát már nyíltan a családba akarja fölvetetni, melynek különben nagy díszére válnék.

- Uram! - szólt Sivárszky, félig kihívón, félig készpénznek véve a gúnyt. De Komróczy úr végkép elrémult Armand szándékosan körmönfont mondatszerkezetén, mit jelentősen s kémlő megfigyeléssel adott elő.

- Ez is tud a levélről! - nyögé összehúzódva.

Malvin látta ezt, s Armand elé lépett.

- Köszönöm uram, köszönöm. De ne védjen engem úgy, hogy atyámat vádolja. Nincs igaza... Nem akarom.

- Ah! Tehát hallgassunk? - tündött Armand, s a leányhoz fordult. - S önnek igaza van. De bocsásson meg, ha baráti buzgóságom arra serkent, hogy a szívek közt a félreértést, haragot, szeszélyt lepárolva, megkapjuk a tiszta érzelmet. Lám, nagy tudósunk, Bundár úr, már nyugodt, mert meggyőztem, hogy néha a legbájosabb ajkak is ellenmondanak, de csak azért, hogy még jobban elbájolják, s a tudomány végre is diadalmaskodik.

- Igen, szép Sphynx, - vevé át a szót bizalmas hunyorítással Bundár, - én nyugodt vagyok. A szív azé, a kié a zálog.

- Miről beszél? - kérde magában Celesztin, ki előtt csakugyan rejtély volt Bundár célzása, de végső bosszuig ingerelve az által, hogy a kettejük közt lefolyt harcz után, midőn meg nem győzheték egymást, de nemes magatartással váltak el, Armand még fegyverszünetet sem tartva, minden türehtlen módon boszantja és üldözi őt: a nő sem tudott válogatni eszközeiben. Viktor, - mondá szigoruan, - szavamnak ad-e hitelt, vagy ez elburkolt, nevetséges rágalmaknak?

- Hogyan? - kérde Viktor meglepetve.

- De nehogy rosszra magyarázza barátjától, - folytatá lágy és kedveskedő hangba csapva át. - Rossz indulatot csak nem teszek föl arról, a ki használva a kellemes magányt, oly forró vallomással tisztelt meg az előbb...

- Aha! - sietett megbotránkozni Sivárszky.

Celestin ezt a mérget mézbe keverte, s Armand szinte elvesztette öntudatát tőle.

- Igaz ez? - fordult hozzá Viktor felvillanó gyanuval.

- Én vallomást, önnek? - kérde Armand akadozva és szemrehányón az árulás miatt, a mit föl nem tudott volna tenni - Auróráról.

- Az én nevemben! - szólt Bundár Viktornak. Ő megbizottam!

- Bárki nevében is, kétszinü barát! - ismétlé az ifju féltékenyen.

- Ah, ne vegye komolyan, - mondá Celesztin még bántóbb lenézéssel, - barátja tette!

- Leköteleztél, mesterem! - támadt mind keserűbben Mentorára az ifju ember. - »Szeresd magadat és szeresd a másét.« Oh, most értem már tanításodat, csak hogy velem fizettetnéd a leczkediját! Csufság ez tőled, a ki álnokul barátomnak mondod magadat, de inkább lettél volna nyílt ellenfél férfiasan, mint ily csalódással, mint ily csalással ábrándíts ki a barátságból is, mint szerelmemből ábrándított ki egy nő.

Armandot szinte gyönyörködtette fiatal barátjának e megható panasza, mit az első vélt csalódás okozott. Már e közben Armand észbe kapott.

- Viktor! S fölteszed rólam, ki csak tegnap óta ismerhetem urnőnket?

- Nem igaz! - szólt hirtelenkedve Celesztin.

- Hogyan? - kérde nagy csodálkozva Armand.

- Nem igazak kifogásai! - javítá ijedten a nő.

- Lám, lám, asszonyom! - figyelmezteté Armand, mintegy el akarva simitni Celesztin szavai következményét. Mit nem beszél! Nem mindig jó az élc! még félre értik.

- Én nem, - mondá Viktor, - de a tanulást sem. A szívtudományban - folytatá Bundárra
célózva - a tanítvány sokszor többre megy mesterénél...

Bundár mérgesen köhögött, s Komróczyné meglepetve vette tudomásul, hogy Viktor és
Celesztin mily jól érti egymást. De e közben már Viktor meg is tette nyilatkozatát:

- S én ünnepélyesen kérem kezét, Celesztin.

- A tudatlan tanítvány túltesz két ily mesterén! - morgá a tudós Armand fülébe, aki csak alig
tarthatta kezénél fogva. Nem várok, a bizonylattel kilépek!

Armand még egy utolsó fogást alkalmazott:

- Hiszen Malvint is ép így megkérte!

- Önnek mindig igaza van! - felelt gyors felfogással és meggyőzve a tudós. S én maradok a
régiben. Várok szép Sphynx, míg a szeszély szétpattan.

- S én így is szerencsét kívánok! - szólt őszintén a mama. És sorra kellett következniök az
üdvözléseknek. A meglepetés elmúltával Komróczy úr állásba illeszkedett, alig rejthető
örömmel.

- Bár önzésem jobb szerette volna, hogy önt fiamnak szólithassam: de félre az érdekekkel, ön
rokon lesz úgy is, és közös családuknak a közügy! Szervusz!

- Gratulállak, - mondá Napoleon. - Így mégis »en famille« maradsz. S a birtok is, Celesztin
nélkül, - sugá apjának.

Csak Malvin maradt visszavonulva; kissé halvány volt, de ajkai körül mosoly játszott. A
mama előszólitá:

- Malvin, végy te is szívélyes bucsut, mint jövőbeli rokonokhoz illik.

Mig a leány tétovázott, Sivárszky előlépett.

- Egy akadálylal kevesebb - gondolá. - Fogadja baráti jobbam! - e szavakkal kezét nyujtá
Viktornak, de Armand szerencsésen visszahárította a bebugyolált tárgyat.

- Szent ég, drága jobbját!

Ekkor már Malvin nyujtá kezét Viktornak:

- Isten vele. Izlésének lehetetlen meg nem bocsátanom; ő szép, szép nagyon, szebb, mint
kellene. Légy üdvöz, drága nénikém is, - mondá Celesztinnek és megcsókolta. Igen, mi
rokonok leszünk, - folytatá még mindig arczán enyelgő mosolyával. Detrekőy, ugy-e ön jó
barátja rokonomnak?

- No, én nem kétlem úgy, mint ő! - mondá Armand kíváncsian várva a leány közreműködé-
sének folytatását. S az nagy szívélyességgel nézett szemébe.

- Akar nekem is barátom lenni?

- Kegyednek? Meghiszem azt!

- Ugy hát fogadja el jeléül ezt a kis erdei virágot.

Néhány szál igénytelen kék virágot tépett le kebléről s nyujtotta Armandnak, ki nagy
lelkesültséggel tűzte föl.

- Köszönet, köszönet. Örökké viselni fogom, és önre gondolok.

Annál gúnyosabb volt Viktor.

- Oh, nefelejts? Ez még erősebbé fogja tenni idealizmusában a nagy nőimádót... Igaza volt! - gondolá hozzá, - ezt is bolondítja, a viperácska!

Celesztin nem késett az olajjal a tüzre:

- Önnek csakugyan megbízható elefántja van, - suttogá Viktornak. Nos jerünk; Malvinnak még irnivalója lesz a bazárlapba.

Malvin sebesen felelt:

- Nem, egy betűt se többé!

- De édesem, atyád, mindnyájunk sikere érdekében!

- Jó, - felelt Malvin még gyorsabb fordulattal. Tehát majd irok valamit, - utoljára!

Ha ártatlanság gonosz és csintevő lehet: a leánya arczkifejezése most az volt. De nem vették észre, Viktor már csak Celesztinnel foglalkozott.

- Elkísérhetem kocsijához? Nemcsak karomat: kezemet is ajánlom.

Karonfogta hölgyét, Bundár elszörnyedésére.

- A Sphinx is tolakodik. Botránykozás!

- Mindig hidegvér, - csitítá Armand. A látszat és nő gyakran csal.

- Igaz, még hidegebb leszek! - felelt Bundár, - már egész kitanultam.

Ezalatt Armand a távozó párt kísérte szemmel.

- Ha Viktor egy kocsiba ül azzal, bizonyosan elragadják a lovak. De én meg a bakra kapok, s majd visszarántom a gyeplőt!

Indult nagy léptekkel. Sivárszky utját állta:

- Bocsánat!

- He?

- A háromezer forintom önnél van, quittek vagyunk. Most már ataqueirozom Malvint. Tetszik?

- Jól teszi! - felelt kurtán Armand, s elrohant Viktor és Celesztin után. Sivárszky ostobán állt ott, mint egy sóbálvány.

- Tessék? Mért mondhatja ez ezt?

Bundár unta a helyzetet és bucsut vőn.

- Adieu, asszonyom. Hivatásom elszólít. Régiségekre gyanakszom a zöld pincze bolthajtása alatt.

S hatalmas kézcsókot hullatott Komróczyné kezére, mint a ház régi barátja. Komróczy úr négy ujját nyujtá neki.

- Öreg barátom, szervusz. Tudod, hogy én szerencsét kívánok neked, de nem remélek.

- Nem-e? S miért nem?

- Látod? Viktor Celesztinnel egy kocsin. Mért nem tartasz velök?

- Bocsánat, - felelt a tudós, lucziferi göggel fujva föl mellét, - én nem futok olyan kocsi után, - a mely úgy is fölvesz!

S ellenkező irányban elvitorlázott szerszámaival.

XXVI.

Alig fordított hátat a tudós, Sivárszky, mint a vad, mely az erdőben otthon érzi magát, megragadta az alkalmat, s kirohant.

- Uram! Asszonyom! Kedves Napoleon... Kisasszony meg fog bocsátani... Esedezem, - ha úgy tetszik, - kegyeskedjék nekem adni a kisasszony kezét...

A családtagok többé-kevésbé meglepetve álltak. Szinte várták e váratlan dolgot.

Komróczy úr fatalizmussal bólintott, Malvin fásult idegenkedéssel fogadta, míg bátyja éppen nem ütközött meg rajta.

Hanem szóhoz legelőször a mama jutott.

- Mit sziveskedik kérni, uram?

Sivárszky szenvedő kifejezéssel sütötte le szemeit bekötött karjára, s fájdalmasat szisszentve kezdé:

- Ah! sokkal sajnóbb seb kényszerít... Semmiség! Én, ki visszavívtam a család nyugalma...

- Ez sok! Visszadta-e leányomnak vőlegényét?

- Ah, dicső! - tört ki örömmel a titkár, - ez csak nagyságod beleegyezésétől függ.

- Ez a te műved! - mért egy oldalvágást férjére az asszony.

- Hízlegek vele, - hunyorgott Sivárszky jelentős tekintettel Komróczy úr felé, s ez kénytelen-kelletlen helyeslőleg bólintott.

- Szereti-e Malvin? - faggatá a mama a titkárt.

- Bocsánat, - felelt ez Malvin felé forgatva nyakát, - azzal én nem szolgálhatok.

- És ön?

- Nevetséges! Örökre!

A mamának kezdett a visszatetszés nagyon is arczára ülni. Komróczy úr közbelépett:

- Eh, elég. Ez közügy. Adja rájuk áldását szintén.

- Soha! - tiltakozott a mama.

- Soha? - gúnyolódott Komróczy úr. Talán meg akarja várni, míg Viktor öcsénk újra visszatér leányunkhoz?

- Soha! A kis kékszakál! Nem tartogatjuk számára a leányt, de bosszúból se adjuk férjhez.

Sivárszky Komróczy úrra függeszté epedve szemeit, mialatt a mamához intézte vallomását:

- Ah, asszonyom! Ez megható. Ezért szolgáltam oly kitartással, mint Jákob? Ezért nem udvaroltam Celesztinnek? Ezért ütöttem el Viktort, a ki a kisasszonyt csak kompromittálta, de voltaképp Celesztinhez húzott? Sajátszerű! S ne higgye, asszonyom, hogy Szerémy Viktor úr holdjaiért az én kezemmel nem kapnak kárpótlást. Bocsánat! Celesztin nem lett volna Bundárné - Bundárné! - soha. De, Viktor úr már pedzi, s a ficzkó, amint Malvin menyasszony lesz, hiuságból is elveszi. Így csak az apanage marad a szép özvegy új menyecskének, - folytatá Sivárszky nagy hangsúlyozással, - s én visszaszerzem önnek, uram, az alsó- és felső-komróczyi uradalmat, annyi, mintha az enyém lenne a tizezer hold dominium...

- Ez így van, urnóm, - erősíté Komróczy úr. Saját közügyünk, méltó figyelmünkre. Első minőségű földek, rossz évben huszezer métermázsá élet - -

Komróczyné gondolkozóba esett.

- Ez igaz, - mormogá egy perczre elkábitva. S a kastélytoronyból pompás kilátás az uradalmi erdőségekre...

- Szóval nagyszerű! - lelkesült Sivárszky. Viktor is, birtok is, a családban marad, s asszonyom legirigyletebb úrhölgy az országban. Nem számítás nélkül táncoltam én el a kisasszonyt!

Napoleon sietett közbevágni, hogy a csatát eldöntse, még pedig kedélyeskedéssel:

- Én, tisztelt ház, a szőnyegen forgó frigybe, magasabb politikai szempontokból, beleegyezem.

Csak Malvin nem nyilatkozott még, bár azt szinte mellékesnek tartották. De tovább nem tűrhette. »Nemcsak Viktorban, Celesztinben is csalódtam: - gondolá, - ez embert pedig megve-tem, ez az oka!« S anyjához fordulva, oly hamar és keservesen szerzett erélyével tiltakozott:

- Én pedig nem létezem többé senkire nézve sem!

A titkárt ez a nyilatkozat is csak fölhangolta.

- Akkor remélek! Ha senkit nem szeret: engem szerethet!

- Nyugodtabban, uram, - szólt Komróczyné. Nyerje meg előbb leányunk hajlamát. Ah, - gondolá szuró szemekkel s összeszorítva száját, - vissza kell tréfálni a csalfa özvegyet s ezt a szeleverdi csélcsap urfit. Bosszut állok! Uram - végzé a titkárra szegzett tekintettel, - adja férjhez Celesztint, s az ő lakodalma után beszéljünk az önéről! E nélkül Malvin nem lehet az öné soha, soha!

- Ah, megható! - tört ki Sivárszky, s mielőtt megakadályozhatnák, elkapta a mama kezét, mint kutya a legyet, s hatalmas csókot nyomott rá. Ah, de uram, - fordult Komróczy úrhoz, - e függő helyzet kegyetlen. Adja nekem legalább ön a kisasszony kezét most, - most!

- Hm, csak nem oly sürgős, hogy itt jegyezzük el? - jegyzé meg csipősen Komróczy úr, kinek nagyságát a »legalább ön« kifejezés sértette; hanem aztán titkon ő is oda sugott Sivárszkyhoz: De ön már kiadhatja a levelemet, óh fiam!

- Csak nem oly sürgős, oh atyám! - felelt hasonlóképp meghatva Sivárszky. Ha veje leszek...

Ezzel a felkötött karu hős Malvinhoz oldalgott, e felkötött kart váltig mozgatva, úgy kínálva:

- Szabad karjáért esedeznem?

- Köszönöm, magam megyek, - volt a rövid válasz, s élesbe csapva át, kiáltá: - Egy verset írok, arról gondolkozom!

Aztán fenyegetően intett a távolba s fellobbanó bosszuval suttogá:

- Megénekellek, kedves nénikém!

Eltávoztak.

XXVII.

Az erdő nesztelen és elhagyott volt. Mint megsebzett szarvas, jelent meg Bundár. Herbariuma és kalapja virágokkal volt megrakva, a mit eddig a tudós föl nem szedett volna. De régészeti kutatásai nem elégíthették ki; meg-megállva, nyugtalan tépelődéssel tekintgetett körül a fák közt.

- A Főnix-madár fészkebe hordja a bölcsek kövét, melytől kinyilik a kincses Xaxa barlang, megfejtetnek a hieroglifek, sibillák, madárnyelvek, kaballák, asteriskusok, csiziók és Sphynxek... Hah ha ezt a Sphynxet megfejthetem! Azon együgyű ifjoncz karján távozik Madame, mégis nekem küldi a medaillont. Rejtélyesség! Elrontám a gyomrom ebben a gepida csárdában! - sóhajtá közben, kezét jelentékeny gyomrára nyomva. Ezen rejtélyességet oldja fel kövével a Főnix-madár, mely lapos erdőben tartózkodik s magasan fészkel. Fészek van elég, ott is egy, de kérdem: hogy mászni fel?

S feszült figyelemmel szegzé szemét egy félig kiszáradt akácra, melynek tetején egy özvegy szarkafészek szomorkodott, melyből a lakókat a párbajozók kilövéldözték.

A tudós kabátját készült lehányni, hogy felmásszon.

- Hopp, megvagy! - hangzott e perczen háta megett, egyuttal erélyes tenyerek nehezedtek vállaira.

- Álljon az úr kötélnek, - harsogá egy másik torok, - s gyün a központba!

Kell-e mondanunk, hogy a mindig éber szent Hermadad két kitűnő tagja volt? A párbajt jöttek megakadályozni, a lapban megjelent közlemény utbaigazítása folytán, - a mire Sivárszky számított; de arra nem számított, hogy a rendőrség mindig megérkezik ugyan, de csak későn.

Bundár perczre megzavarva, folytatni akarta utazását az akácra:

- Eresszenek a fára!

Az egyik rendőr összenézett a másikkal:

- Hisz ez bolond. A fára akar mászni.

- Mit keres az úr itt? - kérdé a másik.

- Aquincum romjait! - hangzott a lesujtó válasz. De a rendőrök összenevettek.

- Csakugyan futóbolond, mert azt a bolond is tudja, hogy az Akvinkó Ó-Budán fekszik.

- A Lipótmező az az Akvinkó, uram! - kiáltá a másik. Be vele!

- Lipótmezőn? - csodálkozik Bundár. Ez hypothézis. De nem lehetetlen.

A tudós rendíthetlenséggel kezdte átölelni a fa karcsu, de tövises derekát.

- Állj, ne mocszanjon! - rivalt rá az első rendőr. Ahun is a duellum. Lesbe, koma!

S csakugyan, míg Bundárt a fa mögé tuszkolták s magok is meglapultak, több feltűnő, sőt gyanus alak kezdett megjeleni az erdőben.

Már jelmezök se ígért jót a rendőrök szemében, minthogy az athlétáink szín- és fantáziadús egyenruhája volt, ámbár mindegyik más-más tarkaságu kék-zöld-veres harisnyából, tricotból és sipkából állott.

Ami három elválhatlan bajnokunk volt, távgyalogolva. Elől Keöszméthy, utána Hurutka és Biczeghő, előrehajlott derékkal, mellökön a két ököllel, az utócsahos szájába zsebkendő gyömöszölve.

- Egy, kettő, - egy, kettő, - egy, kettő! - hangzott Keöszméthy ütenyszerű vezérszava.

- Halt! - ordítá az egyik rendőr. Csipd meg!

S kirohantak a fa mögül.

- Hah, utonállók! - kiáltá Keöszméthy, a mi nem volt csoda, tekintve a meglepő fellépést.

Éktelen zavar tört ki. Athlétáink zsebkendőiket kezdték szájukból kikapkodni. Az alatt lefogták őket.

- De barátom, - kiáltá a vezér - mit csinálnak, barátom!

- Nincs beszéd! A törvény nevében, előre!

- De hagyjanak távgyalogolni, barátom! Nem mi: az ügy, az ügy!

- Távgyalogoljanak előttünk!

- Mit művelnek? - lihegő Hurutka. Minek néznek bennünket?

- Majd kapnak duellumot a dutyiban! - felelt mérgesen az egyik rendőr.

E biztatásra Keöszméthy megszeppent. Két társára nézett, majd a fogdmegekre.

- Dutyi? Barátom, hé, drabbant! megmondom a miniszternek, hogy tudod, barátom? Meg kell hínom Komróczyhoz. Mi lesz az ügygyel? Az ügy!... Az nem járja!

- De uraim, - szabadkozott Biczeghő is, - mi nem vagyunk párbajozók, mi athleták vagyunk!

- Az a magok baja; majd kisül a vallatásnál!

És vitték a foglyokat Bundár felé, ki most előlépett a fa mögül, s elbámult:

- Nini! Önök is itt?

A három athléta szintén rendkívül meg volt lepelve.

- Ah, kedves bátyám, van szerencsém! - üdvözlé nagy örömmel Keöszméthy. Talán ön párbajozott a bájos ügyért?...

- Mit párbajozott, mit párbajozott? - kiáltott idegesen a szerelmes tudós. És már képes lett volna provokálni az athlétát, azonban egy rendőri hátbataszítás kijózanította:

- Előre, a központba!

A diszmenet megindult.

- Hála a papnak koma, - mondá egyik rendőr meglegedetten a másiknak, - mégis történt valami skandalum!...

HARMADIK RÉSZ.

A bazárban.

XXVIII.

Mi lehetne a század és társadalomnak kellemesebb inhumánus intézménye, mint azok a jótékony bazárok?

E hely az, a hol a tüzkárosultak javára porig ég a jóltevő közönség, az árvizkárosultak kimentésére eluszik a részvevő kebel. S mindenki, a ki az elemi csapásokat kikerülte, áldozata lesz a jótékony tündéreknek.

Mert hiszen a római *jurisdictio* szerint a legnagyobb jog a legnagyobb jogtalanság; épp így a modern sociális törvények szerint a jótékonyosság valaki iránt, kegyetlenkedés más valakivel szemben. Kiváltkép, ha nők gyakorolják. S azért tetszik úgy a férfiakkal.

Nagy várakozást keltett az a bazár is, a mit a Komróczy-ház rendezett. Nem is képzelte senki, hogy kertecskéjük, melyben a jótékony sátrakat fölütötték, egész kis paradicsom, azzal a különbséggel, hogy ide mindenkit beeresztettek és senkit se tiltottak ki.

A csinos tarka-barka árusátrak közt a buffet játsza a főszerepet, nyílt pavillonban, melybe pár lépcső vitt föl. Több kisebb asztal várt itt a vendégekre, úgy mint a kertben, székekkel. Hátul vonult meg Malvin áruzsarnoka, még takarosabb és finomabb sátorban, szerény kék színben, e felirattal: »Bazár-rózsák«. De a rózsák voltaképp csak a bazár lapjai voltak. Az igazi, élő és szuró rózsákat Celesztin árulta egy kis rózsaszín üvegházban. Már az ötlet is mindenkit a legvirulóbb virágárusnőhöz csalt, a kinél lehetetlen volt nem rózsaszínben látni mindent.

Az egész hódító tábor sátrai szét voltak szórva különböző színekben és lobogókkal, megrakva illatszertől szivaron át játékszerekig minden képzelhetlen csecsebecsével, a melyek oly haszontalanok és oly nélkülözhetetlenek. Főleg a jótékonyosságra, mert ezek által sikerül megszerezni a meghódított ellenséget, barátait.

S a lombok árnyán az áruasztalok mögött sűrűgtek, mint szorgos Márták a mi Szendelényi Mirandáink, Evetkey Evelinjeink és Varjuváry Lilláink, a papnők a jószívűség oltárainál. S mely férfi szíve ne óhajtott volna ily oltárokon, ily papnők kezében áldozat lenni! Már szebbek, üdébbek nem lehettek. Ime jótékonycélú egyenruhások: sötét pettyes karton viganó, himzett fehér kötény, elől a vállig érve, két apró zsebbel (melyen monogramm pompázik), hátul nagy csokorra kötve; a derék élénk világos szín, a karcsu és gömbölyded bájokat rejtve, de a buffet nyμφáinál takarosán felgyűrve könyökig; fejükön ismét kis fehér fejkötő, mely könnyedén s asszonyos kacérsággal koronázza a szőke és a barna fürtöket, mintegy főkörtőre hiva a legénységet. Így volt öltözve Malvin is, nagyokat sóhajtva szegény, hogy kedvese a főkörtő alatt pártában hagyta.

És ha az árusnők voltak a kert virágai, hogy megmaradjunk a régi el nem koptatható kép mellett: a rendezők voltak a pillangók, kik őket körülrajongták gálában, szalagos bokrétaikkal.

Mint a tündérváros csőze, a paradicsom szultánja, a helyzet teremője és ura pedig Komróczy úr mozgott az előtérben, régi ruganyosságát visszanyerve. Annál erősebb, mert udvara körülvette, míg titkára még nem jelentkezett, neje pedig a buffetben időzött egy új vendégével, és ez nem más, mint Varjuváryné asszonyság, a kinek leánya Lilla volt a legszebb felgyűrt könyökű Hébe.

- Lelkes fiatalság! - kiáltá Komróczy úr s kezét szorított Szegfűszeghyvel, Perghővel és Czompóval, - meg vagyok elégedve. Ha a kormányt képviselő miniszter urak belépnek: lássák körültem az én gárdámat; lássák, hogy Komróczyt övezik, a haza virágai. Szervusz!

Ezzel szétbocsátá őket.

- E mű enyém, - mondá magában, ravaszul és fennhéjázva tekintve körül, - dicsérje mesterét. Közügy, tehát Komróczy áll élén. A jótekonyság a politikában, a társadalom a politikában, s a politika - szolgálatomban... Itt van az egész beau monde, tout Budapest, itt jól érzik magokat ellenfeleim is, s elkáprázva annyi dicsőségtől, el kell ismerniök, hogy a ki így tud rendezni, kormányzásra termett férfiú! Népszerűségem fehér köntöse tisztára mosva fölfele s lefele, - sőt ki is keményítve... S ez a levél?... Ej, Sivárszkyval gyönyörűen rendbe hoztuk. Most csak egy találkozás, itt a hatalom bitorl... azaz birtoklóival: s a játszmát megnyertük!

Egyet hunyorított, kezét dörzsölte, de Napoleon megjelenése megzavarta némileg.

- Nos, mi hír arról a félkótya Köszméthyről? Hoz-e már egy minisztert? Be nagy dolog! Kinéztél, jön-e?

Napoleon alig várta, hogy válaszoljon:

- A kapu előtt óriási néptömeg; a portást majd kihúzzák bundájából, erővel be akarnak törni hozzánk. Minden száj a Komróczy névvel van tele. Engem megéljeneztek: »éljen a kis Komróczy!«

- Engem hallani akartak erővel, - szólt közbe egész beleizeledve a népszerűségtől maszlagos Komróczy úr. Ah, ha ilyenkor jönnének a hatalom bitorl... azaz birtoklói, hogy látnák, ki vagyok! Szólt, és mellét ütögette.

- Mért nem beszéltél a népnek? - kérdé Napoleon.

- Nem volt ideje. Jön-e már a miniszter?

- A népnek mindig beszélni kell. A képviselőház is azért van, hogy mindig lehessen beszélni.

- Nem tanusitasz elég nagyszabásu politikust. Ha a hatást kerülve beszélek: nem hatás; ha pedig hatásos szónoklatot vetek nekik: csak a kormányhatalom birtok... azaz bitorlói ellen tarthatom. Azok pedig mindjárt nálunk lesznek. Csak jönne már...

- És a szónoki tapintat? - veté ellen Napoleon, ujjával a légbbe döfve. Én általánosságban szóltam volna nekik pártunkról. Mi kisebbségben vagyunk, de *nagy* kisebbségben. És Deákra és Kossuthra ötven év múlva rá se fognak hederitni, midőn a mi pártunk vezéregyéniségeit még...

- A portás avizálta, hogy jönnek! - kiáltá a kert ajtajából Szegfűszeghy.

Komróczy úr szétcsapott karjaival s lelkesedve adta ki a jelszót:

- Sorfalat urak!

Az urak sorakoztak. Komróczy úr élökre állt, szónoki állásba helyezkedett és öntudatlan mormogá:

- Csak jönne már...

És akkor nagy derűlten belépett Bundár professzor úr.

Bundár meg volt lepetve és hatva. Ez egész más fogadtatás volt, mint a rendőri, tegnap az erdőn. Földerült és hajbókolt.

- Ah! a tudomány nevében, köszönöm a fogadtatást.

Annál lehültebb lőn Komróczy úr, amint őt ismerte föl a várt vendég helyett.

- Ah, Arisztotelesz, te vagy? Szervusz.

- Hát ki legyenek?

- Annál jobb, erőlteté a jó kedvet Komróczy úr. Azt hittem, *csak* a miniszterek. Tudod, a közügy napszámosai megcsinálják az ünnepélyt, ők pedig eljönnek magokat ünnepeltetni. Nem méltóztatol a nők társaságába?

- Hol vannak?

- Az étkezőben.

- Akkor igen! - végzé a tudós és fellépddegélt a pavillonba.

Szegfűszeghy sietve tért vissza a bejárattól.

- Na, jönnek? - kérde Komróczy úr reménynyel.

- Jönnek; egy kéttagu küldöttség kíván tisztelegni a mértékletességi egyesület részéről.

Komróczy úr újabb lehangoltsággal felelé:

- Nos, hát fogadjuk el.

A küldött tartózkodó vontatottsággal mondá:

- De olyan részegek, hogy a magok lábán nem birnak bejönni...

Komróczy úr így kiábrándulva se veszté el lélekjelenlétét. Savanyuan bár, de mondá:

- Akkor kimegyek én hozzájuk.

Szegfűszeghy híven követte.

Ez alatt a tudós széttekintett az étterem lépcsőjéről.

- A Sphynx sehol! - mormogá szemöldeit ránczolva.

Amint felért, a bájos Varjuvály Lillán akadt meg szeme, mert ez töltögeté a pezsgőt. Kitehetőleg kezdett nyájaskodni.

- Ah, kedves kisasszonyka! Örvendek. Ezer esztendeje nem láttam.

- Pedig csak tegnap látott, - felelt pohárral kínálva meg az élénk pohárnoknő, - milyen udvarias Bundár bácsi!

De a házi úrnő is legott megszólalt mögötte:

- Csak erre, bölcs uram; itt sültet talál gondolatai felvillanyozására. Ime, kedves rokonom, Mimi, a ki feljött ünnepélyünkre Varjuvárról.

- Ah, kedves-édes Bundár! - szólalt meg a másik hang a megfordult Bundár előtt. S oly alakot látott maga előtt, rózsa koszoruzott fejekkel, merész fényü bálidiszben, a kiről rögtön ezt gondolta: »Egek, milyen csúf lehetett ez az asszony - fiatal korában!«

Ha ugyan e fonnyadt kellemek fiatalok lehettek valaha.

De azért a tudós megőrzé udvariasságát:

- Ah, kedves nagysád! Rá se ösmertem volna. Nem csoda, ezer esztendeje nem láttam.

- Ezer? - dűnnyögé Varjuváryné félre fordulva. Goromba! Harmincz éve sincs!

E perczen Komróczy ur visszarohant Szegfűszeghyvel s még egy úrral, egész felindulva.

- Szép kis mértékletességi egyesület! Magamat is alig tudtam mérsékelni velök. Csakhogy leráztam őket egy beszéddel, erről a témáról: »In vino veritas!« Barátom, - tért át egyszerre kedvencz témájára, - ugorjon el már, Keöszméthyért! Egy országot egy miniszterért!

- Repülök a költészet szárnyain! - felelt Zenő készséggel. Csak bemutatom művész-barátomat.

S kezével intett a csakugyan művészi rendetlenségű jelenségnek, kinek hosszú haja és poros kabátja kefének nem ismert. Ez most előlépett s meghajolt.

- Ah, ki ne ismerné a világhírű zongoravirtuózt! - kiáltá nemes hevülettel Komróczy úr. Örvendek. Szervusz.

A művész visszahőkölt s felhuzta szemöldeit, mint valami rossz zsalukat a fakófényű ablakokról. Rideg sértődöttséggel, mint gögijében megszurkált igazán félreismert lángész, hangsúlyozá:

- *Állatfestő* vagyok. *Ostjepka* vagyok. Olajban úgy, mint vízben. *Ostjepka*, vagyok. - S alulról felfelé s felülről lefelé végigmérte Komróczy urat, ki alig tudta megengesztelni.

- Természetes! Ki ne tudná ezt! És mivel szolgálhatok?

- Ambicióm volna, - felelt engedve haragjából a művész - a felségesen sikerült bazárt megörökíteni...

- Szép lesz, világhírű művészünk. Hanem ne most: majd mindjárt, ha a miniszterek itt lesznek. Tetszik tudni?

- Oh igen. Az sokkal hálásabb anyag ecsetemnek. *Ostjepka* vagyok.

- Tetszik tudni, - folytatá karoncsipve Komróczy úr, - az a jelenet, a mint én, Komróczy, a demokratikus önsegély eme találkozó pontját átadom a közönség, a nép használatára; én, Komróczy a középén állok egyszerű igénytelenséggel, így, mint egy római, és ő excellenziáik mély meghajlással fejezik ki elismerésüket.

Ostjepka üzleti szigorúsággal kérdé:

- Allegorai, történelmi vagy csatakép tetszik?

- Hogyan? - bámult el Komróczy úr.

- Nekem egy fáradság. *Ostjepka* vagyok. Ha allegoria: ön uram mithologikus jelmezben, tetőtől talpig *kothurnusba burkolva* lebeg egy felhőn, mint a bőség istennője, és bőség-szarujának tartalmát osztja az alant térdelő és önhöz fölfohászkodó emberiségre. Ha történelmi: ön antik diszmagyarban áll egy trónon, mint Mátyás király, ki vasmarokkal nyul egyik kezével a megtört oligarkhia fölösleges kincsei után, melyet egy holló rabol el tőle s másik kezével a zajosan éhező és éljenző népnek nyújtja.

- És a csatakép? - kérdé Komróczy úr csupa érdeklődéssel.

- Ez volna leghelyezetszerűbb. Ön lovon, - és itt kitüntethetem állatfestő tehetségemet, - ön lovon, pánczéiban, a jótekonyság kivont pallosával aprítva a szocializmus fekete seregét, ezek fejvesztve szaladnak meg, s önre a dicsőség napja mosolyog. Nos?

A mily igényteljesen nézett most rá a festő, oly lelkesülten felelt Komróczy úr:

- Egyik oly kifejező, mint a másik! Készítse el mind a hármat.

- S kiállítsam a műtárlaton?

- E percztől ön családi festőm. Tekintsen meg mindent. Michel Angelo barátom, szervusz!

- Bocsánat, - szólt indignálódva a művész, - én *Ostjepka* vagyok!

De a név-kiigazítás után szívélyes együttesben mentek tovább a kertbe.

Fönn a buffet csarnokában már nagyon főzte együtt a szappant Komróczyné, Varjuváryné és Bundár.

- Apropos, - kérdé Varjuváryné, - Gernyeszeghy néni, a szép ezüst hajával, tartja még magát?

- Bizonyára csak hordszéken járhat, - felelt Komróczyné. Hiszen itt-ott kilenczven éves.
- Már nem fiatal hölgy! - jegyzé meg részvevően Varjuváryné.
- Öreg hiába! - visszhangzá Bundár.
- Boldogult anyósom - szólt egyet sóhajtva Varjuváryné - kilenczvenhét tavaszt számlált, mikor meghalt.

Mire Bundár komoly fejrázással mondá:

- Jobb későn, mint soha.

Varjuváryné tovább darált:

- Csodálatos; mióta nem láttam Pestet, egész megnőtt. Pedig alig harmincz év.
- Nagyság lánykája is megnőtt, - mondá hízolgón Bundár, - egész anyányi, pedig alig husz esztendő. Van valakije?
- Oh, Lillám még csak eladó, de boldoggá teszi azt, a ki beköti a fejét. Fényképei ki vannak téve a Váczi-utcán. Öltözékeit Monaszterly készíti. Oly művelt, mint egy professzor. Őt nyelvet beszél.
- Egyszerre? - kérdé fennakadva Bundár. Egy is sok. De nagysád mért nem megy férjhez? Szép és nem öreg, ugy-e?

Ő nagysága egyet emelkedett székén, s kezét tiltakozva emelte föl.

- Ab, soha! Én is várok egyet, de az nem érkezik soha!.. Szegény, egészen boldogult férjemre huzott, ki egy vadászon farkasverembe lépett s kitörte a nyakát. Ő komolyan udvarolt nekem.
- No, nagysád, - mondá meggyőződéssel Bundár, - akkor nagyon buta ember lehetett!
- Kikérem! - pattant fel az érdekes özvegy. De Bundár azonnal közbevágott:
- Nem úgy értettem, hanem ha férjéhez hasonlított.

A magyarázatban aztán Varjuváryné megnyugodott, Komróczyné pedig megkoczkáztatá a kérdést.

- És min mult a szerencsétlen viszony özvegy korodban?

Az özvegy kettőt-hármat sóhajtott előljáró beszédnek s hozzá látott:

- Fürdön láttuk meg egymást. Oh, Bikszád, Bikszád! Sivataghy - úgy hitták őt, - genialis ember volt. Nagyszerűen tánczolt, és nagyszerű szopránnal énekelte ablakom alatt »Nyisd ki babám leveles kis kapudat!«
- No, és nagysád kinyitotta neki? - kérdé közbe Bundár.
- Ah, igen! Jegyet is váltottunk a fürdön, s ő karikagyűrű hiányában egy brillántgyűrűmet huzta ujjára. Én boldog valék, mint csak ily ifjan leheték. Ah, de ő másnap eltűnt, egy levelet hagyva hátra. Ah, amerikai párbaj áldozata lett, öngyilkos lett, ne keressem őt, mert már lenn nyugszik a sir alatt...

Az özvegy könyezve kanalizott jegeskávájába. Bundár résztvevően kérdezte:

- A brillántgyűrűt is oda vitte nyugodni?
- Oh! csak nem vált meg tőle!
- Ej, édesem, - jegyzé meg Komróczyné, - kissé nagyon is szerelmes lehettél.

- De koromban és mint tapasztalatlan özvegy!

- S nem igyekeztél feltalálni?

Mielőtt Komróczyné feleletet kaphatott, nagy robajjal rohant elő Napoleon, atyját keresve, ki a családívá előléptetett festővel járt-kelt.

- Roppant mozgalom künn! Most kell jönniök.

- A kormány jön! - kiáltott előteremve Komróczy úr. Sorfalat, uraim!

Nagy izgatottság közt sorakoztak a jelenlevők, élükön Komróczy ur, keztyűit huzogatva.

- Köszönet, köszönet, nem mi, az ügy! - hangzott Keöszméthy hangja, s Hurutkával és Biczeghővel teljesen leromlott karban vonult fel a sorfal előtt.

- Ah, távgyalogló fiatalaink! Utolsónak érkeznek be! - szólt csalódottan Komróczy úr s aztán Keöszméthyhez fordult: Ah, végre ön is! Nos, mi történt az ügyben?

A baluljárt hirnök homlokát ránczolta, vállai közé huzta fejét és szabadkozott:

- Az ügy, kedves bátyám, az ügy, az ügy? Borzasztó, ez borzasztó!

- Most nincs időnk borzadni! - sürgeté szigoruan Komróczy úr. - Eljárt-e közérdek parancsolta tisztében, és sikerrel?

Keöszméthy lélekszakadva kezdé elmondani, mintha most is a rendőrség sarkalná:

- Borzasztó, kérem. Kiérünk az erdőre, igen, elindulunk a versenyjárásra, mondtam: egy kis mozgás s aztán fel a bíróba, a bíróba s megmondom, hogy. »Excellenciád, nem én, de az ügy, az ügy barátom, Komróczyról a szó, Komróczyéknál áll a vásár, végre is a nemes czél, mondom, a kormánynak el kell jönnie, kompromittálja magát, kell, kell, de kell, a közvélemény, nem magamért, de a kormányért!« Gondoltam, kiszorítok őt minisztert, meg mi, - biztos! »Állj!« kiáltott egyszerre: szemtelen drabant; mi párbajoztunk, barátom, párbajoztunk! Szemtelenség! Be akartak vinni. Én felgyürközöm, s aztán neki, neki, neki, de neki!..

- Én elkiáltom magam: - köhögött közbe Hurutka, - »Athléta, ne hagyd magad!«..

- Egyiknek - kiált támadó helyzetben Biczeghő - neki ugrom, mint tigris...

- Én meg a harmadikat meszelem nyakon, nyakon, de nyakon...

- Rá térdelek a drabant őrmesterre...

- Letepertük mind a tizenkettőt...

- És diadallal mars be az egész trupp, bekisértük barátom a városházára, - nem mi őket, hanem ők minket. Nagyszerű! Az ügy!

A három athléta kigyult arczczal, harcias taglejtések közt állott ott, s az egész világot kihívni látszottak hősies előadásukkal. A környezet, főleg a szépnem, álmélkodva hallgatta.

- Igazán nagyszerű! - tört ki Miranda és Evelin.

- Oszkár, egy üveg pezsgőt rá! - kínálta felülről a kaczer Lilla Hurutkát.

- Köszönöm, - felelt ez törülközve, - mi csak műbort iszunk.

Egyedül Komróczy urat nem látszott lelkesedésre ragadni a gyalog argonauták kalandos elbeszélése.

- Átkozott! - dörögé s Köszméthynek esett: No barátom, szépen megjártuk magával s a maga derék minisztereivel!

Az elfogott hirnök vállát vonogatta, midőn Bundár észrevette s örvendő meglepetéssel sietett le:

- Nini, hát a vitézek is kiszabadultak?

Hurutka odasugott társának: - No, most vége a dicsőségnek!

De Köszméthy kétségbeesett ügyességgel sugta hirtelen Bundár fülébe:

- El ne áruljon, magát is elárulja. Kinevetik.

Bundár felnyitotta a szemét s befogta a száját. Hanem Komróczy úr elkezdett faggatózni.

- De ha önök kísérték be a rendőröket, hogy eshetett, hogy mégis önök ültek?

- Egyszerű, - szólt a tudós, - mert ők bekísérték a rendőröket s akkor ott csípték őket. De megmentették az athléta nevet. Éljenek!

Halkan pedig Biczeghőnek sugta: Ki ne adjanak!

- E szerint várhatjuk az intéző köröket; - jegyzé meg gúnyosan Komróczy úr s kiadta a lemondás jelszavát: Sorfal, derékban szakadj meg! Kincs reá szükség, uraim, hogy ünnepélyesen fogadjuk bevonulásánál - a kormány közönyét. Közérdekről van szó, tehát távollétökkel tündökölnék.

Egy megvető kézmozdulattal intett a távolba s aztán régi hatalmasságával fiához fordult:

- Holnap napirend előtt szólásra jegyezteted magad; interpellálsz; kiméletlen légy!

Napoleon összeszorította öklét.

- Ne félj, papa, hosszú leszek!

Komróczy úr figyelmét már Sivárszky vonta magára, ki megjelent gondosan felkötött karral.

- A kit pedig nem hívok, itt jön! - dörögé Komróczy úr, s fenn így folytatá: Jöjjön, kedves uram, szükségem van önre. Még ma írunk kell a leghatalmasabb aczéllal a kormányhatalom - -

- Birtoklóihoz, vagy bitorlóiról? Kérvényt vagy filippikát? - kérdé a titkár szórakozottan s boszusan.

- Vőm *in spe*, ne tréfáljon!

- Sajátságos. De ezzel a karral?

- Miért lőtte meg magát?

- Megható! Nem menyasszonyomért *in spe* történt? a kit azóta nem is látok!

- Ej, párjavesztett gerlicze, hát mért hagyja el?

Az *in spe* após enyelgésére fanyar arczfintorítások közt felelt az *in spe* vő.

- Hogyan? Nézze uram, mindig másodmagával van, s e »másod« nem én vagyok. Látja most is? Az a csókolni való Armand alig jár tőle hajszálnyira az orrával. Megható.

Csakugyan a kert sátrai és fái közt Armand és Malvin alakja tűnt fel. Együtt sétáltak, bizalmas csevegésben, egész elmerülten.

Malvin a csinos bazár-jelmezben még bájlóbb csinosága volt, csábítóan üde, fiatalabb, mint valaha, ha ezt mondani lehetne. Nem is volt a rózsákkal ékes fehér s ruganyos arczvonásokon egy redőcske sem, melyben a szomorúság meghuzhatta volna magát. A két, szerelmét féltő kebel nagyot könnyített együtt megosztott bánatán.

Komróczy úr műértőleg pillantott oda, azután győzelmesen Sivárszkyhoz fordult.

- S nem emeli önt fel az a tudat, hogy ön a hivatalos imádó?

- Oh, emel!... Csakhogy még a hivatalt én se kaptam meg. A félhivatalosak, kik sokan vannak, kiszorítják a hivatalost, ki egyedül vagyok. Hessegesse el kérem az édes kisasszonytól a legyeket, vagy szólítsa hozzám, s a kedves mama tartsa kéznél a légycsapót!

Sivárszkyból a féltés, ha nem is tigris, de berzenkedő vadmacskát csinált. Komróczy ur éppen inteni akart leányának, midőn Malvin egy sátorba lépett lovagjával.

- Pedig már reméltem, ez a hóbortos Armand elteszi láb alól! - gondolá Komróczy úr, lopva végig nézve Sivárszkyt; aztán nejéhez kiáltott:

- Judit, a gyerekeknek mondani valójuk van!

Komróczy né fölkel, egyszersmind barátnőjét is magával hívá.

- Jójj kedvesem, megismerheted leendő vőmet.

A nők közeledtek, s Komróczy úr megnyugtatta a titkár:

- Legott rendbe jövünk, kedves vőm in spe.

A mama és barátnője leszálltak a magasból, Sivárszky rápillantott az idegen nőre, egyet ugrott és fordult, mint a kit igazán meglőttek, csakhogy ő el is akart illanni.

- Varjuváryné! - kiáltá rémülettel. Mi a mennykő!

De e perczben az idegen nő is látott és oda kapott kezével, a hol a szív szokott lakni normális koru keblekben, azzal előrohant Sivárszky után, kiáltva:

- Jaj! Ez ő! Sivataghym!...

- Mi volt ez? kérdé Komróczy né elképedve nézván férjére, ki hasonlót látszott kérdeni tőle.

Varjuváryné adta meg a magyarázatot.

Sivárszkyt elfogta s szenvedélyesen és kegyetlenül karjaiba borult:

- Vőlegényem! Ah!

Sivárszky nem menekülhetett; de némi eszmélethez jutva tiltakozott:

- Megható félreértés! Kérem, vegyék át a kedves terhet...

Varjuváryné lemondott szívét valóban jobban megrázta e késői szenvedély, mint az erdélyi szekér, mely a vasuttalan utakon végigrobogott vele. Jónak látta elájulni. De úgy érezte, hogy Sivárszky kezdi lassanként a földre leereszteni. Tehát eszméletre tért.

- Csak a váratlan öröm... Ah, ön nincs a sír alatt!

- Bocsánat, - nyöszörgé a titkár, - mit keresnék én a sír alatt?

S mintegy a kifogás jogosultságát bizonyítandó, ismét el akart illanni.

Hanem most már Komróczy né fogta el, egész zordonan kiáltva rá:

- Megálljon, uram; hova igyekszik? Mimi! - fordult a titkárba kapaszkodó nőrokonhoz. Mimi, ne feledkezzél meg méltóságodról! Sivárszky, maga az, a ki Miminek házassági ígéretet tett.

- Bánom bűnömet! - nyögé félre Sivárszky.

- És odébb állt!

- Botránykozás! - hangzott közbe Bundár sonkaízű szava, ki a buffetbe lépett falatozni.

Sivárszky ez alatt időt nyert a kibeszélésre.

- Sajátszerü! - próbálta Varjuvárynét lecsendesíteni. De sziveskedjék engem kihagyni e különös tréfából, nagysám!

- Nagysám! kapott a szón még jobban neki hevülve a delnő. - Megint e szó, mely az aranjujezi napokat juttatja eszembe... S az amerikai párbaj, Sivataghy úr?

- Sivataghy! Nos hallják, én Sivataghy! - kiáltá szétmosolyogva Sivárszky.

- Azóta nevét megmagyarosította! - vágott vissza Varjuváryné. Hát nem húzott akkor feketét?

- Mit se húztam. Nagysám félrebeszél.

- Megint nagysám! De húzta a gyémántgyűrűt a mutató ujjára!

- Világraszóló! Az én ujjamon gyémántgyűrű! Tessék!

Sivárszky diadalmasan dugta ki a kezét a kötésből s előnyújtotta mind a tíz ujját. Egyiken sem volt gyémántgyűrű.

- Hová tette? - faggatá az özvegy, Sivárszkyhoz nyomulva szenvedélyesen s végigbillentyűzve ujjain. De Komróczyné ismét csillapítani kezdé.

- Nyugton, Mimi! Ne feledkezz meg női méltóságodról. Majd én... Sivárszky, hát két nő, két nő? Egyik a városban, másik Bergengócziában. (Varjuváryné felszisszent, mint kit kigyó csipett meg.) Igérünk ennek is, annak is, fűnek, fának? Tünjön el azonnal, tünjön el örökre, akár a sír alá. Tünjön!

Sivárszky azonban nem akart eltűnni. Már időt nyert, hogy kivágja magát, s csak azt várta, hogy szóhoz juthasson; addig türelmetlenül dobantgatott jobblábával. (A bal még a párbajt sinylé.) Malvin épen közeledett, hallotta, mit tárgyaltak itt s így támadta meg a kénytelen vőlegényt:

- Előbb az én női méltóságomat védjük meg, mama. Ah, uram, ön a legnyomorult...

De anyja félbeszakítá:

- Malvin, nézz el a pavillonokhoz, vagy az étterembe. Illik is a leánynak azt hallgatni, a mit anyja beszél!

Malvin kénytelen volt harcias szellemével visszavonulni, annál előbbre nyomult Sivárszky egyenest Komróczy úr, mint leggyöngébb oldal felé.

- Nos, uram, mit szól e tréfához? Farsang ez, vagy április? Sivataghy vagyok én? Vannak nekem gyémánt-jegygyűrűim?

- Elájulok! - fenyegetőzött Varjuváryné. Még ilyen bazárt soha!

De Komróczy úr hideg logikával locsolta fel:

- Hát Sivataghy Sivárszky úr? Sir alatt van ő? Bár ott volna! - gondolá hozzá. Hiszen eleven! Hasonlít Mimi valamely eszményéhez, ennyi ez egész, de az ő korában már minden férfi ahoz hasonlít. S a Sivárszky úr személyével ismét kompromittáljuk leányunkat, házunkat?

Az utolsó kérdést nejéhez intézte, s ez kénytelen volt igazat adni neki. Nincs semmi bizonyíték. Utoljára az özvegynek szemére vetette, hogy mit ábrándozik összevissza? úgy hogy ez megadta magát, de még az étkezőbe visszamenet is ezt hajtotta:

- De hidd el, édesem... a mit a szív súg...

Komróczy úr pedig diadallal mondá titkárának:

- Láss, ilyen ember vagyok én. Ugyan tépjük el már azt a kis irka-firkát! Ugy sincs rá szükségünk.

- Hogyne, - felelt készséggel a titkár, - összetépjük és tűzbe dobjuk, és pedig az eredetit! Mert az van itt.

- Azonnal!

- Mihelyt az angyali Malvint elvettük. Lágýítsa meg már most e márványkeblet!

Az első veszedelmet így kikerülve, egész könnyedséggel ragaszkodott Komróczy úr jobb karjába, s ők is fölnyomultak Komróczynéék után a buffethez, hol már a tudóssal s a szolgáló angyalokkal athlétáink és Szegfűszeghy, s a párbajban szereplett urak is ott voltak s a többség pezsgőzött. Keöszméthy poharat ragadt.

- A bájos Malvinra, meg az ügyre! Győztünk, Sivárszky.

- Épen a tempo. A bor meg fogja adni a bátorságot, - gondolá Sivárszky s fogadván az üdvözlétet, koczintott balkézzel, mialatt kaczagva ingerkedett a fiukkal. Megható! Nem szeretem a nagyzást, urak. Tudtok is ti inni!

- Ez kihívás, barátom, kihívás! - felelt már fölmelegedve Keöszméthy. Pedig ő nem is győzheti úgy, mint mi, csak egyik kezével ihatik, tudod?

Lilla kisasszony töltögetett, Perghő, Czompó és Foncsor sorra koczintott Sivárszkyval, aztán az athléták sem tartózkodtak most, túlesvén a rendőri kalandon. Ujra s újra kihallatszott Keöszméthy hegyes hangja: »Köszönet, barátom, bájos Hébe! Éljen a nagy Komróczy, az ügy!« S mulattak tovább.

XXIX.

- Alig van egy pillanatom, barátom! - így szólt Malvin, amint a magánykereső Armanddal ismét összejött pavillonja előtt. Hisz látja, hogy mi történt, - folytatá haraggal mutatva Sivárszky felé. S ez embert még ki akarják menteni! Eddig se lettem volna neje, bosszúból se, most már kétszerte nem leszek.

- Esküszöm! - felelt Armand játszi komolysággal. - De éppen atyja védi; uralkodik atyján. Tudnom kell, miért?

- Ne kérjden ismét. Akaratlan árulója lehetnék.

- Megmentője lesz, ha fölvilágosit.

- Nem, nem is tudok semmit... Semmi titkom, a mit el kelljen hallgatnom atyámról.

- Ugy van, - helyeslé Armand, hogy ne lássék kényszeríteni a zavarba jött leánykát. Szakitson tehát nyíltan ez urral. Ekkor látjuk meg, mi telik tőle.

- De hátha, hátha! - szólt szemlesütve Malvin. Oh, ne kényszerítsen!

Armand megfogta a leányka kezét s legsúlytalanabb hangon veté oda:

- Komróczy úrnak legkedvesebb jelszava a magas érdekek. Nem valami politikai ballépés?

- Uram!

- Oh, én se teszem föl, - szabadkozék sietve Armand, - bár ma félre szoktak kacsintani, balról jobbra. Hiszen ez divatos szembaj, mint a trachoma, s ennek bizonylatával birhat Sivárszky?

- Atyám nem ilyen férfi! - szólt Malvin elpirulva. Föltevését se hallgatom meg.

És elfordult, bár szíve sajgott atyjának bűnvallomása alatt.

De Armand eltalálta: »Ez a szög feje!« Ép ezért, gyermekem! - fordult Malvinhoz. Bizony-nyal atyja ez ember cselfogásának rabja; hibásnak tartja magát, a miben nem az. Őt magát kérdem meg. Legjobb az egyenes út! Még jobb: - folytatá magában, - Sivárszkyt vallatom ki! Három ezrest alkalmazok... biztos tortura!

- Nem, nem! - veté ellen Malvin. Csak azt látná atyám, hogy én árulkodtam, én gyanakodtam. Oh!..

- Adjuk meg hát magunkat tétlenül. Ön így Sivárszkyt el nem kerülheti, Viktor pedig Celesztint.

- Oh ég! - sohajtá előbb a leány, de hirtelen erélylyel tevő hozzá: Nem tudom, de más kötelesség, mint a gyermeké, már nem parancsol. De legyen nyugodt; Viktor, a büszke Viktor közelíteni nem fog Celesztinhez. Erről teszek!..

- Mit művel, gyermekem?

- Megbosszulom csalárdságát!

- Ah! Hogy Viktort is sujtsa?

- Őt nem! Csak e szerelmes özvegyet, ki tíz évig gyászolt elvonultan, mint férfigyűlölő...

- Ah! - kiáltott Armand nagy meglepetéssel.

- Eltemetve magát is. Azt se tudtuk: él-e?

- Tíz éve, mondá? - szólt közbe ismét Armand felvillanó örömmel.

- Embert és világot került, mintegy zárba rejtve, hogy most mint a lepke, annál vakítóbb fényüzéssel támadjon föl, ragyogjon, az egész világot kápráztassa el, főképp azok szívét, - kik mást szeretnek; de csak ezért, hogy hódítson s nem azért, hogy szeressen!... Én mást nem bántok, nem üldözök, csak a kedves nénikét, - de őt halálíg!

Armand szívében leirhatlan tisztaságu fény kezdett derengeni. A leányka utolsó szavain már a legbűvölőbb ábrándokba merült. De Viktor fölrázta.

- A hű elefánt! - mondá csipősen. Ha Celesztin nélkül, hát Malvinnal. Jó estét szép rokon! - szólt bosszantásból Malvinhoz. Bocsánat, nincs itt Celesztin?

- Celesztin? Önnek jobban kellene tudnia.

- Tudja, - bizonyítá Armand. Különben üdv s testvériség, oh Viktor!

- Nincs szerencsém, uram.

- Meghisszük. Mért örölsz két malomban?

- Én?

- Mi közöd hát hozzánk?

- Az, hogy utálok könnyelműségedet. S rosszallom, hogy a szép rokon ily sokat jelentő emlékeket osztogat.

A virágra mutatott Viktor, a mit még keblén viselt Armand. Sőt most ajkához is emelte.

- Kérdőre ön nem vonhat, - szólt Malvin. És szívem szabad, uram.

- Ah? És Sivárszky úr?

- S ha nem megy hozzá? - kérdé feleletül Armand.

- Csakugyan nem? Ujra nem?

- No, nem épen a kisasszonyon mulik, hanem Sivárszky úr nincs ama kellemes helyzetben. Mert megkerült egy régi lángja, kit nem is remélt.

- S ki ő?

- Ott, az a delnő! - Armand megmutatta Varjuvárynét megfogyatkozott bájaival. Régi, ah, nagyon régi szerelem!

Viktor majd elnevette magát, s erre még ingerültebb lett Armandra. Pedig ez a legjobb akarattal biztatta:

- Ejh, hát mondjam-e, hogy Malvin kisasszonyt nem kényszerítik már »magasabb érdekek«, keze, szíve szabad.

- Szabad? Tehát nincs jelentőség nélkül e kis nefelejts? Igazán, örvendek. Mondják, hol találom Celesztint?

És ismét a csapodárság karjaiba készült dobni magát.

- Im, csak egyszer tanítám rá, hogy ne bizzék, s a balga jól bevágta a rossz leczkét! Tanítvány, - sugta oda Armand, - én azt mondtam: csábítsd el a kit szeretsz, nem azt, hogy vedd el!

- És a mester? - fordult vissza merev hidegséggel Viktor. Én nem játszom szavammal s érzelmeimmel.

Armand nem kevésbé volt ingerült, de magára.

- Ördögöt! - szólt tünődve. - Ki sem kívánczik a hálóból; a melybe én rántottam be!

De Malvin végét vetette a küzdelemnek, maga lépvén elő. A megtisztult elhatározás erélyével szólt, átható csengő hangon Viktorhoz és egyszerűen, most már fájdalma sokkal inkább büszkeségévé lett, hogysen elárulja:

- Hagyja el, uram. Szívemben is van büszkeség; ha nem volna, nem lett volna méltó önhöz, így pedig nem alázhatom önhöz. Hogy bánt velem? Csak addig voltam csillaga, míg a dicső nap föl nem kelt, hogy engem homályba borítson. Tőlem bűnnek vette, hogy kissé firkálok, itt szereplek; de a szép Celesztin a főrendező, a szép Celesztinnekn minden szabad! Ez nála mind erény, bámulatos tökély, és őt kész nőül venni, s boldog ha hozzá megy, legyenek boldogok hát! Nekem ilyen szív nem is kell soha!

Viktor szíve rettentő zavarba jött, Armand triumfált, de ezt a nagy ellenállást még is sokalta:

- Nézze meg az ember! Hah, anyja lánya! Nem tágit ő sem. Helyesen, legyenek büszkék; legyünk büszkék mind a hárman!

Bundár közelített egyfelől, másfelől Celesztin, mint két ellenséges segédcsapat. Bundár hamarabb lecsapott:

- Az ifjoncz és leányzó vitában? Tehát még se lesz belőlök egy pár. Uram, - fordult Armandhoz, - így Celesztinát se vehetem biztosra! Tovább nem várhatok.

- Csak reméljen, - csillapítá még egyszer Armand, - ön kénytelen remélni.

- Ön mókázik! - tört ki a lenyugozott tudósi düh Bundárból. Önről sohase tudni, mikor beszél komolyan.

Armand félre vonta s halkán mondá:

- Csak mikor önnel beszélek. Ismétlem, a bájos özvegy kizárólag öné.

A tudós önhittsége felett még mindig oly hatalma volt, hogy az rögtön hitelt adott s minden átmenet nélkül bókolt eszményének.

- Amen, - és hozsánna Madame, szép Sphynx!

A szép Sphynx észre se vette. Saját cselszövényét üzte tovább, s Viktorra mosolygott.

- Ah! itt minden igen szép! S lám, még a komoly Detrekőy is föl van virágozva, csak ön nincs. Nos adjon ennek egy kis helyet.

Keblén gyönyörű rózsák pompáztak, lazán oda tűzve, egy szálat Viktornak nyújtott belőlük.

Bundár, a ki már kezét nyújtotta a zsákmány után, hoppon maradva, végkép kikelt magából; nem mintha kételkednék a szép Sphynx szerelmében, hanem mert sokalta a próbáratevést.

- Botránykozás! Asszonyom, a kaczerkodás elegendő volt. Nem szükség az ifjoncz ki-tüntetésével eláztatni a világot, úgy is kitudatván, hogy az birja a legszebb rejtvény kulcsát, a kit a régiségecskével kiválasztania kegyeskedett.

Ezzel diadalmas mosolylyal pillantott körül a társaság minden egyes tagján és előhúzta mellényzsebéből a medaillont és két ujjá közt fölmutatva, azt Celesztin szemei elé tartá. A halál-főt, mely a nefelejtset harapja szüntelen.

- Hah! - kiáltott Celesztin megrázkódva. Előbb szemeivel kapaszkodott az érembe, majd odarohant s megkapta a tudós kezében. De aztán hirtelen el is eresztette s visszalépett, csak titkos bosszút szikrázó tekintetét vetette Armand felé.

Armand még kellemetlenebb zavarba jött.

- No, ezt megtette! - látszott mondani kétségbeesett röstelkedéssel. Viszont Celesztin lesújtó méltatlankodással suttogá:

- Armand... Detrekőy, ennyire vetemült! Szégyen!

- Hallgasson, az égre! - felelt vissza Armand s fennhangon fordult a meglepettekhez: Nos, Bundár úr fölfedezte nálam, pedig nem is sajátom, csak rám volt bízva... s mint szenvedélyes gyűjtő, azonnal...

- Lefoglalta a tudomány nevében! - bizonyító előkerülve Komróczy úr is.

- Mert nekem volt szánva, - magyarázta ki a dolgot Bundár. Mért nem volt bátorsága egyenest hozzám fordulni, szép Sphynx? De tudjuk, mit jelent ez arany hyeroglif, s Armand urnak köszönhetem, hogy előttem nem titok a titok... Köszönöm.

S egy áprilisi szerelmes hevével hintett csókot Celesztin felé.

- Mi ez? Nem értem! - suttogá a szép nő mind nagyobb zavarban, mely egyszerre uralkodóvá lett haragja fölött. És zavarát még növelte Viktor kérdése:

- Ez érem öné volt, Celesztin?... Mi kezd rémleni előttem? - töprengett magában s gyanu-teljesen kutatta Celesztin vonásait.

- Nos hát nézze, s mondjon le a reményről! - szólt Bundár s nagy bosszuvágygyal tolta Viktor arcza elé az érmet. De Armand oda ugrott s megakadályozta benne, hogy szemügyre ne vehesse.

- Ah! - kiáltott Viktor, homlokához kapott, s élesen fürkészte Celesztint.

A nő arczán a harag után végtelen keserűség áradt el. Előbb sötét volt, mint az éj, most halott-halvány lett.

- Armand, igen nemesen végezte feladatát!

- De hallgasson meg, asszonyom! - szólt Armand vigasztalhatlanul, s nem hogy magát mentse, hanem hogy a nő számára találjon ki menekvést. De Celesztint vissza nem tarthatta többé.

- Gyáva huzás ellenem, - sugta szinte sziszegve rettentő gyűlöletében, - méltó önhöz. Ez a férfi! De ezzel a kegyelemdöfést adta meg becsületének! Ah, de Viktor! Mit tegyek? - kérde aztán emelt hangon. Igen, önhöz kell fordulnom, hiszen a ki megvallja hibáját, bűnét, s annyira bánja, annak megbocsátnak. Im megvallom, mivel nem akarom, hogy gyanutlan, tiszta keblére egy föloldatlan vétkü szívet zárjon, megvallom s a mit barátja elég gyáva és nemtelen volt elárulni önnek, hogy egykor ő, egy pillanatra meglopta szerelmemet, de szívemet nem bírta soha!

A szenvedély elragadta a nőt, és zabolátlanul száguldozott vele.

- Boldogtalan, mit tett! - kiáltott Armand, míg a körülállók a jelenet váratlansága bilincselte le. És Armand Vikort igyekezett meggyőzni lázas nyugtalansággal:

- Ne hidd, nem, örültség! Ő téged szeret; de a mit mond, érthetlen játék, nem tudok róla, nem árulhattam el semmit!

- Hogyan? - kérde Celesztin elfult hangon, egyszerre eszmélve s még inkább magán kívül.

De minden késő volt. Viktor elfojtott felindulással, halkán kiejtette e szót:

- Auróra!..

Auróra! Celesztin nem hallotta meg e szót, ezt a nevet, mely szíve regényének címéül szolgálhatna. De nem érezte-e meg? Szívéhez kapott és rányomta kezét, mintha el akarná nyomni rohamos dobogását; s ugyanakkor lesütötte az előbb villámló, most már csak könnyel elfutott szemeket.

Armand odaszökött Bundárhoz s kiragadta kezéből az érmet.

- A titok csak önt illette s jövőre szólt, de ön nem őrizte meg. Ezt más nem látja meg, csak a kié!

És az érmet Celesztinnek nyujtotta, ki utána kapott s gyorsan elejtette, a nélkül, hogy Arandra nézzen.

Bundár a merényletre egész kikelt magából.

- Visszaveszik? - kiáltá. Nem járja s nem is értem!

- Valóban én se e mesét, asszonyom! - fordult Viktor Celesztin felé, hogy jóvá tegye a látszat előtt az árulást, a mit a nő hirtelenkedő haragból önmaga ellen követett el. De higgyem-e most már, hogy a mit nekem szerelméről mondott, komoly?

Celesztin fölívagta daczos, kevély homlokát, elpirult és mondá:

- Szeretni, én? S kit? Haha!

Pár lépést tett így, a magasba szegzett tekintettel, ingadozva, Armand felé. De aztán megfordult, lehajtott fővel elsietett a nagy pavillon emelvénye felé.

XXX.

A mulató fiatal urak nagy riadallal üdvözölték Celesztint. Keöszméthy feléje emelte poharát:

- Itt jó az ügy... a lady patronesse, éljen!... Győztünk, Komróczy úr!... Fenékig, barátom!

A pezsgős poharak összecsendültek, Napoleon is fölemelkedett, pedig nehezen ment neki.

- Nekem, tisztelt ház, egy kérdés tolul ajkaimra... Egy toluló kérdés...

- Ne-nevetség! - dadogá Sivárszky egész hevült állapotban szintén fölkelve. És ha balkézzel emelem e poharat, nem emelem másért, mint a kiért jobb kezem balul járt, a kiért...

- Tudjuk, a kópé! - vágott közbe Keöszméthy. Éljen Malvin.. az ügy.

Kocshintottak és ittak újra, nem kis aggodalmára Komróczy úrnak. Előérzet-féle nyomást érzett.

- Ha Sivárszky nyelvét feloldja a bor, még kifecseg valamit...

- Hébe, Hébe! - tüzelte magát s a pajtasokat Keöszméthy a fürge Lillát jutalmazva. Éljen a legcsinosabb Hébe! S a Chateau Lafitte, Lafitty, Lafitty, - az ügy!

- Mi egy pohár ára, kisasszony? - kérde Hurutka.

- Mi? mi? - felelt Lilla helyett Sivárszky. Mimi... ma mi... a mi oly édes, mint a bora! Egy csók, csók, csók!

S át akarta karolni a kancsó tündérét. Varjuváryné méltatlankodva sikoltá Komróczy né felé:

- Szemtelenség... A lányomat csókolni meg!

- Mért ne? felelt nemes páthosszal Sivárszky. A magasabb érdekek. Hát Napoleon ne éljen?... A jövő század mimi... mami... minisztere!... Fenékig! Sajátszerű! - fordult bizalmas mosollyal Varjuvárynéhoz, - mily rózsaszínű Nagysám!... Phü, minő rózsaszínű a kert, kert! Bort! Pour la dame... éljen Nagysám! Azok a bikszádi szép napok!

A titkár már odáig volt, hogy csókot kezdett hinteni Varjuvárynének.

- Mi ez? - jegyzé meg Komróczy né. Lám csak, a borban az igazság!... Ez botrány! Jer sétálni, Mimi! - mondá fölkelve, de még megfenyegette a jókedvű titkárt: No megállj, nézze meg az ember!

Szegfűszeghy ugrott elő, egy csomó friss lappal. A fiatalság körülvette s el-elkapkodtak a példányokból.

- Nos nem akarják hallani? A bazár élő rózsáiról!

- Kijöttek a versek? - kérdezte Miranda. Nagyszerű!

- Halljuk! - kiáltozták nagy érdeklődéssel.

- Tehát, - kezdé a bazár-lap terjesztő, környezetének meghajolva, első árusátor: írószerek, tudják már. Tehát...

Olvasni kezdte:

Ki ült be a papírsátorba,
Czikkét buzgón kínálva sorba?
Ah, a papírok levelin
Ő a királynő, Evelin!

- Nos? - kérdezte a versszakasz végén.

- Nagyszerű! - volt az egyhangu visszhang.

Jenő tovább szavalt:

Ah, ajkad ad a kis levélnek
Spanyolviasznál szebb pecsétet!
És mennyet zár le kebelin
Két rózsapecsét... Evelin!

- Nos? - kérdé ismét a tetszést behajtandó.

- Igazán nagyszerű!

Csak Lilla kisasszony sugta gúnyosan Miranda fülébe:

- Haha! Spanyolviasz-kebel!

A költő folytatá s végzé:

Jertek papírért üzletéhez,
S minden levél szerelmessé lesz!
De a legfinomabb velin,
A maga bőre, Evelin!

A költő bókolt, önérzettel körülmosolygott, kérdvén:

- Nos?

A taps kitört. Bravó! Remek! Gratulálok! - hangzott mindenfelől.

- Evelin, velin, barátom, nagyszerű! - mondá Keöszméthy, kezét megszorítva.

- Velinbőrű Evelin! - szólt ismét gúnyolódva Lilla, - gyönyörű! Hát rólunk mit irt?

De Szegfűszeghy felfujta magát. Az »irritabile genus vatum« sértődött volt.

- Önök kinevették a költőt, bosszut állok, nem olvasom föl!

- De én kérem, Zelemér! - esengett Miranda.

- Kegyelem, Zelemér! - járult hozzá Lilla. Hát kezdje Celesztinnel!

- Megtiltom! - hangzott Celesztin szava. Nagy felindulást árult el. Egy lapot hozott kezében, összegyűrte s az asztalra dobta. Kérem, semmisítse meg a példányokat.

Mindenki elcsodálkozott s természetesen kezdték a lapban keresni a botrányt. Zenő félelembe esett a neheztelésből.

- Esedezem, önről egy betű sincs.

Celestin felkapta a gyűrődött lapot s kimutatta benne az illető helyet:

- És ez: »A szép Céliméne?«

A vádlott ijedten hátrált, de ime, egyszerre vádlóként állott helyébe - Malvin.

A leány szintén reszketett, de a harci kedvtől. Egész lényé kihívó bosszuvágyat lehel.

- Te kényszerítettél folyvást, - mondá ironikusan nyájaskodva, - hogy irjak valamit. Hát irtam valamit!

Celestin előbb azt hitte, többé semmi sem lepheti meg; de e támadásra megdöbben. A mama is rosszat sejtve lépett közbe:

- Ez rettentő! Valami illetlenséget követtél el?

- Nem, mamám! Elolvasom, ítélj magad!

- Ne engedje, asszonyom! fakadt ki Celestin.

- Igazolnom kell magam, felolvasom.

- Egy nőt nem lehet elnémitani! - szólalt meg Bundár is. Halljuk a szép Céliménet! A Sphinxet!

- Még se, nem! - mondá ravaszkodva a leány. Minthogy félsz, nénikém...

- Most már én is kívánom! - felelt daczosan az asszony.

Az általános »Halljuk!« eldöntötte a harczot. Celesztin most már szembe nézett a leánynyal, ez felnyitotta a lapot. Körülvették s a háttérben megjelent Armand és Viktor s együtt figyeltek, megkapatva a jelenettől.

Malvin nagy izgalommal látott az olvasáshoz. Szava élesen metszett, s még a gyöngéd liliumkar is, kinyújtott mutató-ujjával, mint egy Bellona vezéri pálczája sujtott az ellenség felé.

Igy kezdte:

A szép Céliménenek egy szive van,
De két szivkamarája.
Egyikbe a tudós tanár urat,
Másikba az ifju tanitványt zárja.

A szép Céliméne kamaráiban
A tanár ur és a tanitvány
Oly boldogan élt, - egyik a másikról,
Hogy szomszédok, nem is gyanitván!

A szép Céliméne szive úgy dobog,
De azt nem a szerelem csinálja.
Hanem mert a tanár úr a tanitványt
Meglpte ott s szörnyen examinálja.

Oh szép Céliméne! egy szived sincs,
Ha két szivet rabolsz el! Ez nem járja!
Oh bosszuló Ámor, add, hogy üresen
Maradjon mindkét kamarája!...

- Rossz vers, de igaz! - nyilatkozott legelőször Bundár, s utána titkon, vagy nyíltan kitört a tetszés. Bravó! Talál, talál! - suttogták egymásnak a szomszédok, míg Celesztin hideg közönyt mutatva, ajkait harapta.

- Nos, nem angyal írta ezt? - kérde Armand Viktortól. Tapsolj neki, - ugy!

Sivárszky nem maradt el a kárörvendőktől, Komróczy úr felé nyújtá poharát nevetve:

- A kamara pompás! Kedves papa, a kettős kamara-rendszer éljen!

A taps és zaj kitombolván, Celesztin ideges gúnynyal lépett Malvinhoz, kezét nyújtva:

- Köszönet, Malvin, nagyon sikerült.

S magában ezt gondolta:

- Egy leány csak oly nemes bosszura képes féltésből, mint ama férfi szerelemből!

Itt Arandra tekintett, de legott Viktorra tért át:

- És Viktor, önt is elragadta e mű, látom. Nos, ne ingadozzon ismét.. térjen meg Malvinhoz megint. Ily siker méltón hódítja vissza!

Viktor nem akart, nem tudott szólni, de igen Malvin.

- Jó nénikém, - kezdé bátran - gúnyolja sikeremet? Ön léptetett föl, de tudom, hogy lantom füz és megbuktam. Most tehát prózába kezdek. Ön szép, de tette nem hasonlít önhöz s viszont az én tettem sem az önéhez. Hűtlen én nem voltam, mint ön és ő, önök tehát méltók egymásra, de rám?... Legfőbb diszem, hogy így magamra hagytak. S most már jó mutatást, szép ünnepeltetést!

Meghajtotta magát s menni akart. Celesztin eléje állt a legcsalfább és legfenyegetőbb mosolylyal:

- Ugy?... S lássuk csak, hogy a kis galamb mit rejt szívkamrájában? Adja ide levelét - fordult Sivárszkyhoz - hadd lássa, Viktor, amit önnek irt menyasszonya.

- Ah, szeretetreméltó eszme! - kiáltott Sivárszky, mig kabátja belső szobájába nyult s keresgélt benne. Ez a golyó találni fog - hol is van? Van itt egy keményebb töltés is a medvére, lássa?

S kivett két levelet, de ezt hajtván: Négy van, - négy levél - csak három... Tessék!

A nézők ujjabb ámulatba estek, Celesztin átvette a neki nyújtott egyik levelet s Viktornak adta:

- Olvassa. E dal is két kamráról szól; csak hogy a költő önmagát éneklie meg.

- Add ide! - mondá Armand, s el akarta kapni.

- Bizonyosat kell tudnom.. De nem!

- Igen, én irtam. Atyám kívánta, hogy ez embert kiméletre bírjuk! - szólt Malvin Armandhoz, s megvetően nézve Sivárszkyra.

Armand és Viktor egyszerre pillantottak a levélbe, s egyszerre néztek fel belőle. De földelölve s nagy elcsudálkozással.

- »Kegyelmes uram!«... - tagoló Viktor. Önnek szól ez? - kérdé Sivárszkytól. - Ah, Malvin, bocsánat!

- Mi ez? - töpregett Celesztin nem kisebb meglepetéssel. Mig Armand megfejtett mindent:

- Hisz ez Komróczy úr szerelmes levele! Egy kis főispánságot kér ő exczellenciájától.

- A levelem! - üvölté elképedve Komróczy úr, s képéből kikelt, szeme fennakadt. A levelem! Rabló! Fogjátok meg!

De őt kellett megfogni, mig Sivárszky a pezsgőtől hülyén Armandhoz ment s el akarta venni tőle.

- Pardon az enyém! Valami gazkópé elcserélte... Ide vele.

- Ohó! - kiáltá Armand háta mögé dugva a levelet. Hatalmas styl, főispán úr. Mindjárt elárulja a hajthatatlan pártvezért...

Komróczy úr merevsége szánandóan oda lett. Mintha gerinczét kivették volna. S összehajlott, mint egy becsukott tollkés, úgy, hogy Armand mellényzsebébe dughatta volna az éles pártvezért.

- Fialat barátom, - könyörgött, de nevetéssel ellensúlyozva, - csak testgyakorlat... Éljen a lelkes fiatalság!... Tépjék szót! Legalább nőm előtt ne! - sugta hozzá most már a legkomo-lyabban.

De neje figyelmessé lett...

- Valami gyöngéd vallomásod? Kérem csak!

Elkapta a hátmögé rejtett levelet s átfutotta.

- Főispáni szék?... No, Gáspár, tisztelem a te hajthatatlanságodat!

A leleplezés szemtanui közül Armand vette föl a vezérszerepet s üdvözölte a hőst:

- Szerencsét kívánok, uram. Csinos szemfényvesztés, a mit ön üz. Politikai rigoróztatása, a jótékonykodás, puritánság mind lelkes önérdék. Demokracziája pedig több mint amerikai, de tiszta humbug. A közügy színe alá rejtett önérdék egy sár-örvény uram. S látja, hova jutott ön?

Komróczy úr érezte, hogy tönkre ment, de nem akarta kimondani a csődöt.

- Uram!... Itéljenek csak, büszkén vallhatom be egykor: magasabb érdekekért cselekedtem!

- Az ügy, barátom, az ügy, mi? - támogató Keöszméthy.

Sivárszky is érezte a mámor gőzében, hogy most az ő számításai alól is kiszaladt a föld. De csak zavarosan eszmélt, s jót-rosszat összekeverve, tolta poharát Komróczy úr felé:

- Az ügyért, fenékgig! Éljen a pártatlan pártvezér, a korrupció ostora, a főispán! Szervusz.

Komróczy úr pedig kezdte érezni, hogy mindent veszítve is nyert valamit: ez ember lidércz-nyomásától megszabadult. És tenyere viszketni kezdett. De neje fürgébb volt.

- S maga még itt van? - riadt rá Komróczyné. Talán leányom kezét kéri? Kap mindjárt olyan tenyeret!... Nézze meg az ember!

S az anyai kezek megvillantak a gavallér arcza előtt, és ez - bizonyára méltán neheztelve - jónak is látta kissé visszahuzódni. De még nem adta meg magát.

- Nagyon kedves, asszonyom. Adieu, boldog Viktor. Ez a kis levél lesz utlevelem.

Kivette a másik levelet, és sarkánál fogva felmutatta.

- Kérem a levelet! - szólt Armand.

- Megható. Ha karóba huznak se.

- Visszakapja a három ezer forintot, - sugta oda Armand, - kötéltre.

Sivárszky fitymálón huzta föl orrát, aztán kérdé:

- Hol van? Addsa-nesze!

És tultéve kezét a köteléken, átadta a levelet s zsebrecsúsztatta a pénzt.

- Így! - szólt Armand s a levelet Malvinnak nyújtotta át. Az öné, kisasszony.

De Malvin nem akart utána nyulni. Mégis elfogadta, hogy Viktornak adhassa.

- Viktor, ön előtt nincs zárt levelem.

S a vándorló levél az ifju kezébe került, honnan széttépve hullott a földre.

Sivárszkyt csak nem hagyta el jó kedélye.

Ujra a pezsgőhöz nyult:

- Egy pohárkát az ifju párra! Én nem tudom, olyan rózsapiros itt a lég... Pfüh, de meleg van idebenn.

- Nos, tisztelt uram, - biztatta aggódón Armand, - jó lesz egy kicsit friss levegőre menni. Kísérje ki magát! - tevé hozzá igen előzékenyen.

- Nagyon kedves! Pfüh! Elutazom Spanyolországi birtokaimra. Legyen szerencsém! - fordult a nők felé. De milyen rózsaszín!..

Le készült ülni, midőn egy rémlátomány lebegett felé s kitért karokkal készült őt átölelni. Varjuváryné volt és szólt:

- Sivataghy, én kegyeddel utazom!...

Ez hatott.

- Nagyon kedves! - hebegé Sivárszky kijózanodva és hirtelen elrohant.

XXXI.

- Elvitte az ördög! - hálálkodott Komróczy úr. - Mintha mégis megkönnyebbültem volna.

- De többet nem közügyezünk, nem bazározunk! - riasztott rá neje. A család, uram, ez lesz a fő. Otthon jótékonykodjék, s majd én leszek hajthatatlan!

- Igen, a család, - szólalt meg Viktor ki már a leányka kezét tartá kezében. S hadd vigyem innen én is családunkba ez angyalt. Adja ránk, asszonyom, áldását.

- Még egyszer? Nézze meg az!...

A mondat vége anyai ölelésbe olvadt. S az ifju pár boldogságából Bundár is bátorságot meritett. Szokott jelentős mosolyával kacsintott Celesztinre:

- Szép Sphynx, nekem is van szerencsém megkérni. A kis arany jószág úgy is elmondta a világnak titkunkat. Aztán asztalhoz.

Celestin néma küzdelmekbe merült. Nem is hallotta a tudóst. Viktor szólt hozzá gyöngéden:

- Celestin, menjen férjhez ahoz, a kit szeret.

Most eszmélt a nő s fájdalmas gúnnyal felelt:

- Miért ne? Egyszerű hölgycsere, úgy-e, mint a quadrille utolsó jelenetében? Haha!..

Viktor még halkabban mondá:

- De hiszen Celestin csak játszott velem, Armand pedig még mindig imádja Auróját... Nos?

Celestin Viktor arcába meríté tekintetét, a küzdelemben megrándultak vonásai.

- Nem, nem! - rebegte végre.

Armand figyelemmel kísérte mindezt, és higgadt megnyugvással szólt:

- Ne folytasd, - vége. A mi történetünknek vége, asszonyom, mi elvesztünk egymásra nézve; a mit el nem nyelt a tenger, eltemette az idő. Menjen hozzá e derék férfihoz, - s itt Bundárra mutatott, s halkán folytatá: legalább eltemeti a gyanút, a mit maga keltett föl... És most isten önökkel.

Könnyűd mozdulattal üdvözölte az egész társaságot. De Viktor megkapta kezét.

- Megállj, csak nem távozol?

- Kis időre, - felelt Armand szinte vidáman. Dolgom van, - azaz itt nincs dolgom, dolgot megyek keresni.

- Ah, értem! mondá Viktor Malvinnak. Semmi egyebe, mint szegénysége és büszke lelke. De szereti Celestint, már régen szeretik egymást. Armand, barátom, most, mikor boldogságomat látod, most hagysz el? Akkor nem is szeretsz!

Armand megállt, s szomorkás mosolylyal felelt:

- Hiszen te mondtad, hogy hűtlen barát vagyok s nincs is rám szükség.

- Megálljon, uram! - szólt Bundár is meghatottan. Ha tudományra szorulna, nálam mindig szívesen látjuk. Nőm, a megfektet szép Sphynx, ha az éremre tekint, mindig tudni fogja, hogy mivel tartozik önnek!...

Armand még erre sem indult meg. Viktor ismétlé kérését:

- Maradj családom tagja; én kérlek, Malvin kér, nőm. Várd be legalább esküvőnket.

- Ön volt leghívebb gyámolóm, - szólalt meg most a csengő tisztaságu hang, - s egyedül hagy ezzel a csúf Viktorral?

A távozó férfi egész szeretetét sugározta most a leányra, mint nyugodni készülő nap.

- Oh, kisasszony, ön nem tudja: de én ön ellen is képes voltam vétkezni, mert nem ismertem; s ön a hitetlenbe új hitet, a gyűlölködőbe új szerelmet öntött. Nem! Mindazon javakat, a mivel a szülőföld elhalmozott gazdagon, a mit az apák hűség és szorgalom árán szereztek, elszórtam odakinn; és most haza jöjtek, koldulni a szegény hazától, melyet magam is segitettem szegényebbé tenni? Elég tékozló fia van az anyának! Kérjek tőle hivatalt, élőködjem a kiéhezetten, zsákmányoljam ki születési előjogomat, összeköttetéseimet, folyamodjam főispánságért?.. Nem! Vissza oda, a hol elvesztegettem a kincseket, vissza oda - szerezni! Át még egyszer az oczeánokon, - de most utitárs nélkül! Egyben gazdagabb vagyok: okulásban, s egyet nem hagytam el: az érzetet, hogy az előttünk szent földnek vagyok röge, melyet dobjanak bár az égbe, ide visszahull. Semmit se viszek el mástól, - csak ezt a virágot. Légy boldog. Ha a férfi munka visszaszerezte, a mit az ifjú könnyelműség elvesztegetett: akkor újra meglátsz s meg fogom csókolni gyermekeidet. Isten önökkel!

Amint Armand el akart menni, Celesztin elébe lépett. Töredezve kiáltá:

- Armand!... Megálljon...

Armand összerendezve fordult meg. Szinte félelem szállta meg e hangra, de meglepetése elragadtatásba ment át.

- Ah! - sohajtá s pár pillanatig némán néztek egymásra.

A megbékélt ifjú pár egymáshoz hajolt, Viktor valamit sugott Malvin fülébe, a többiek, Komróczyék és Bundár összenézve igyekeztek kitalálni Armand és Celesztin szerelmi helyzetét.

Malvin tájékozódott legelőbb. S most még boldogabb volt.

- Ugy! Édes Celesztin! bocsáss, bocsáss meg! Te szereted őt, - szeresd hát s ne engedd el!

- Önnel megyek! - szólalt meg Celesztin megtörve elfogódottságát, szenvedélyesen, nem is hallva Malvint. Önnel megyek. Legyen bár koldus, - imádni fogom, s átkoldulom önnel az egész világot. És büszke és gazdag leszek, mert ön a becsületes szívű férfi, - s én, az egykor szeretett nő, az ön nője leszek, ha elfogad, ha megbocsát, vagy szolgánője, kísérő árnya, ha eltaszít, - Armand!

Megtörten, lehajtott fővel maradt mozdulatlan, várva ítéletét.

Armand úgy érezte, egy egész világ dobog keblében szív gyanánt.

- Álmodom még? - szólt álmélkodva, s nem mervén arra tekinteni. Oh Istenem!... Auróra, feltaláltam önt? Ön, ön megbocsát?

Viktor sietett az ügyet előmozdítani.

- Nincs mit megbocsátani! Nos, nézz vissza és maradj ő vele!

Celestin lépett Armandhoz. Azok a színjátszó szürke szemek oly kékek voltak, mint az ég, s mélyek és mosolygók, mint a tenger; de a menny felhőtlen boldogságot ígérő, és a tenger örvény nélkül, enyhe kikötővel.

- Szeretem, örökké szerettem! És mindig vártam, de azt hittem, megvetése egyszerre született szerelmével, és elfelejtett... és most újra elhagy?..

- Oh! - sóhajta Armand megragadva a nő kezét. Csak önt kerestem mindenütt, - téged csupán!

Megcsókolta kezét, míg a nő kebléhez hajolt.

Csak Bundár nem volt boldog, s nem tudott megnyugodni.

- Ez misztifikáció! A Sphynx így van megfejtve? Világutazó, ő megcsalt. S hát az én éremem, szép Sphynx?

Igen! Még az érem nem jutott helyére. Celesztin - a tudós nagy várakozása közt - elővette a mulandóságot jelentő kis arany halálfőt, mely foga közt a nefelejcsét tartja, a mi a szerelem halhatatlanságát jelenti.

- Armand, - öné volt, csak öné lehet!

Armand ajkához szoritotta Celesztin kezével együtt.

- Hah, a Sphynx meg van fejtve! - kiáltott fölfedezői örömmel a tudós.

- Én nem értem, de annál jobb! - mondá Komróczyné. Szerencsét kívánok.

- Én sem értem! - zugolódott ismét Bundár. Egy tudóst így luddá tenni! Menjünk enni!

Komróczy úr eközben azt hitte, hogy már elfelejtették »multját«. Előtérbe lépett, s nevéhez szólt jelentősen:

- S a végrendelet?...

Komróczyné e szóra egy kis felindulásba jött. Tűnődni kezdett, de csakhamar készen volt határozatával, s azt nagy szigorúsággal nyilvánította:

- Tannak jogesetek, mikor csak gazemberek kapaszkodnak a törvénybe. Nézze meg az...!

Komróczy úr meglapult. Még Napoleon úr, képviselő fia is így szólt:

- Csatlakozom!.. Így is minden *en famille* marad.

Keöszméthy nyargalt hozzájuk sokatmondó arczczal.

- Nos, - kérdé Komróczy hirtelen, mintegy rögeszméjébe esve vissza, - hogy áll az ügy? jönnek a miniszterek?

De Keöszméthy elsavanyodva felelt:

- Egyelőre csak az államügyész. Az ügy, az ügyész!

- Az államügyész? - hangsúlyozta Komróczy nagy neki melegedéssel. Sorfalat, uraim!

De Keöszméthy már nyíltan csipősködött:

- Kár lesz, főispán ur! Államügyész annyit jelent, hogy a cikkért, azért a tegnapi mérges cikkért, sajtópört tetszik kapni.

- Még ez is? - sóhajtá Komróczy úr leverten. Ime, következetesen csak a magasabb érdeket szolgáltam, most már sem felfelé, sem lefelé nem vagyok kormányképes. Különben - tette hozzá vigabban és ravaszul - az esküdtszék úgy is fölment, ha a kormány a panaszos... Fialtal barátim, - végzé emelt hangon, nemes szónoki lendülettel a szétozlott hívek felé, - azért mégis őrizték meg politikai meggyőződéseket szeplőtelenül, - s félre fordulva így fejezte be: - hogy egykor drágán adhassátok el!